

SOCIAL UTSLAGNING OCH
EKONOMISK BROTTSLIGHET

Organiserad ekonomisk
brottslighet

Augusti 1980

Rapp.
506

"HOROR, HALLICKAR OCH TORSKAR"
- en kartläggning av prostitutionen i Stockholm

Leif G. W. Persson

CANs bibliotek

2 6243 006 751

Detta är delrapport nr 10. Den publiceras av Stockholms kommuns utredning om social utslagning och ekonomisk brottslighet.

FÖRORD

Stockholms kommunstyrelse tillsatte i maj månad 1977 en utredning om social utslagning och ekonomisk brottslighet. Utredningen kommer att avsluta sitt arbete under år 1980.

Av praktiska skäl har arbetet delats upp på tre delutredningar:

1) organiserad ekonomisk brottslighet, 2) fastighetshandelns samband med ekonomisk brottslighet, 3) olämpliga ungdomsmiljöer.

Leif G W Persson, Stockholms universitets sociologiska institution, har varit knuten till delutredningen om den organiserade ekonomiska brottsligheten. Han har varit ansvarig för flera viktiga rapporter (se sammanställningen över publicerat material) och har tjänstgjort som utredningens konsult.

Leif G W Perssons utredning "Horor, hallickar och torskar" utgör en kartläggning av prostitutionen i Stockholm. Rapporten är ett samarbetsprojekt och har utarbetats på uppdrag av kommunstyrelsens utredning och den statliga prostitutionsutredningen. Den kommer således att publiceras i båda sammanhangen.

Delutredningens arbets- och referensgrupp kommer senare att ta ställning till utredarens förslag till åtgärder. Det sker då det samlade förslaget till åtgärdsprogram utarbetas för att sedan överlämnas till Stockholms kommunstyrelse.

Kjell E Johanson

Rapp.
506

Social utslagning och ekonomisk brottslighet

Utredningen "Social utslagning och ekonomisk brottslighet" har delats upp i tre delutredningar:

1. Delutredningen om den organiserade ekonomiska brottsligheten (utredningsledare Kjell E Johanson)
2. Delutredningen om fastighetshandelns samband med ekonomisk brottslighet (utredningsledare Ulf Lygnell)
3. Delutredningen om olämpliga, passiverande och destruktiva ungdomsmiljöer (utredningsledare Kjell E Johanson)

De tre delutredningarna kommer att utmynna i ett förslag till åtgärdsprogram, som skall överlämnas till Stockholms kommunstyrelse i början av 1980.

Arbets- och referensgruppens sammansättning

För delutredningen ekonomisk brottslighet finns en särskild arbets- och referensgrupp. I denna ingår:

Bitr socialdirektör Kjell E Johanson, socialförvaltningen (utredningsledare, ordförande)

Sekreterare Gabrielle Ljungberg, socialförvaltningen (adm sekreterare)

Revisionsdirektör Bengt Alriksson, länsstyrelsen

1:e sekreterare Helena Altvall, socialförvaltningen

Socialdirektör Arne Borg, socialförvaltningen

Kronofogde Bertil Danneryd, kronofogdemyndigheten

Hovrättsfiskal Sten Heckscher, justitiedepartementet

Jur kand Leif Lenke, Stockholms universitet

Stadsadvokat Yngve Lind, stadskansliets juridiska avdelning

Polisintendent Leif Lundh, kriminalpolisen

Fil dr Leif G W Persson, prostitutionsutredningen (konsult)

Utredningssekreterare Hanna Olsson, prostitutionsutredningen

Hovrättsassessor Ingemar Rexed, Stockholms universitet

Avdelningsdirektör Lars Svensson, länsstyrelsen

Avdelningschef Jan-Erik Torsell, kammarkontoret

Jur dr Dag Victor, Brottsförebyggande rådet

Chefsåklagare Eric Östberg, åklagarmyndigheten

PUBLICERADE RAPPORTER

Utredningen om social utslagning och ekonomisk brottslighet publicerar fortlöpande delrapporter. Nedanstående förteckning visar vilka som hittills utkommit.

Delutredningen om den organiserade ekonomiska brottsligheten

1. Illegal klubbverksamhet - en kartläggning av spel- och spritklubbar i Stockholm (Leif Persson, Rolf Åström)
2. "Svartaxi" - en kartläggning av illegal taxiverksamhet i Stockholm (Leif Persson, Rolf Åström)
3. Illegal vadhållning - en kartläggning av "bookmaking"-verksamheten (Leif Persson, Rolf Åström)
4. Narkotikamarkand och förmögenhetsbrott (Leif Lenke)
5. Narkotika och ekonomisk kriminalitet (Hans Enroth, Leif Lenke)
6. Handläggning av serveringsärenden (Gustav Griehsel, Bo Warming)
7. "Grå arbetskraft" - kartläggning och förslag till åtgärder (Stina Holmberg)
8. Åtgärder mot ekonomisk brottslighet - problem och insatser - en översikt (Sten Heckscher, Dag Victor)
9. Svart handel med hyreslägenheter (Leif Persson, Marie Torstensson)
10. "Horror, hallickar och torskar" (Leif Persson)

Delutredningen om fastighetshandelns samband med ekonomisk brottslighet

1. Fastighetsspekulationen och tillståndslagen
2. Tillämpningen av tillståndslagen första halvåret 1978. Tillståndslagen och aktieförvärv i fastighetsbolag
3. Svart lägenhetsförsäljning i Stockholms innerstad
4. Fastighetsspekulationen i Stockholm - omfattning, prisutveckling, struktur

Delutredningen om olämpliga, passiverande och destruktiva ungdomsmiljöer

A. DELRAPPORTER

1. Redovisning av enkät om olämpliga ungdomsmiljöer (Lena Ekman, Yvonne Rosendahl, Jerzy Sarnecki)
2. Några stockholmsungdomar i närbild (Marta Szebehely, Jonas Wall)
3. Bildrapport från innerstan (Stefan Teleman)

(forts.)

4. Möjligheter och begränsningar i uppsökande verksamhet, del I och II (Marianne Borgelin)
5. Stockholms mörka sida - olämpliga ungdomsmiljöer genom fältarbetarnas ögon (Lisen Jones, Jerzy Sarnecki)
6. Fostran till vuxen (Ann-Mari och Per Sennerfeldt)
7. Arbetslöshet efter grundskolan (Margareta Ljungstedt, Ina Zimmerman)
8. Svar med betygsavskrifter och meritförteckning (Irma Jensing)
9. Sociala dikter (Alexander Weiss)
10. Stockholmsungdomarna inför 80-talet (Eva Göransson, Bo Nyman)
11. (O)ordning i tunnelbanan (Lillemor Karlsson, Ryszard Szulkin)
12. Stockholmsungdomarnas fritidsvanor (Eva Göransson)
13. Ungdomsprostitutionen i Stockholm - en intervjuundersökning (Eva Agaeus, Arne Järtelius)
14. Några punkare i närbild (Lillemor Karlsson, Eva Oliverstedt, Eva Schiller, Jonas Wall)
15. Förslag till åtgärdsprogram för att motverka olämpliga, passiverande och destruktiva ungdomsmiljöer (Kjell E Johanson)

B. DEBATTSKRIFTER (utges av LiberFörlag i samarbete med utredningen)

1. Kolla kulturen (Margareta Borgelin)
2. "Sex är inte någon känsla längre" (Lena Johansson, Lisa Sand)
3. Marknadsgyckel - om ungdomen på arbetsmarknaden (Roland Larsson)
4. Idrottsrörelsens sociala ansvar (Åke Strömbäck)
5. I nattens ljus - dans i Sverige (Lotta Silverhjelms och Per Strandberg) i samarbete med statens ungdomsråd
6. Alkohol bland ungdom i Stockholm (Kalle Gustafson)

C. STUDIEMATERIAL (utges av Larsons bokförlag i samarbete med utredningen)

1. Bra och dåliga ungdomsmiljöer (Kjell E Johanson, red)

FÖRFATTARENS FÖRORD

Ursprunget till den här rapporten ligger mer än sex år tillbaka i tiden. Det har heller inget direkt samband med det som studien handlar om, prostitutionen i Stockholm.

Under början av 70-talet arbetade jag med att utveckla olika metoder som kunde användas för att samla in data om dold brottslighet, eller andra - mer eller mindre dolda - s k avvikande beteenden. Våren och hösten 1974 gjorde jag de första försöken att studera den "syfiliga" prostitutionen, dvs den prostitution som försigick på gatan och s k massageinstitut och poseringsateljéer, med hjälp av olika observationsansatser. Att jag i fortsättningen kom att ägna så pass stor del av min tid åt forskning om prostitutionen berodde dock huvudsakligen på andra skäl än de "strikt" vetenskapligt/metodologiska.

I mars 1976 presenterade Sexualbrottsutredningen sitt förslag till ny lagstiftning för sedlighetsbrotten (6 kap i Brottsbalken). Förslaget kom att utsättas för stark kritik såväl i den offentliga debatten som vid remissbehandlingen. Själv deltog jag i den kritiken, bl a vad gällde den föreslagna utformningen av bestämmelserna om koppleri. Allmänt kan man säga att utredningen förespråkade en långtgående uppmjukning av straffstadgandena för koppleri (och f ö även för andra brott i 6 kap), som jag personligen tyckte rimmade illa med de faktiska förhållandena.

Ungefär samtidigt som debatten om Sexualbrottsutredningens betänkande pågick var jag sysselsatt med en utredning om organiserad och ekonomisk brottslighet, den s k AMOB-utredningen, som genomfördes i rikspolisstyrelsens regi. De uppgifter som vi i detta sammanhang samlade in om prostitutionen styrkte mig ytterligare i min uppfattning om att utvecklingen måste anses som oroande ur kriminalpolitiska och sociala aspekter.

Våren 1977 utnämndes jag till sakkunnig i den då tillsatta Prostitutionsutredningen, och senare samma år accepterade jag ett erbjudande från Stockholms kommun om att biträda kommunen vid en kartläggning av den organiserade och ekonomiska brottsligheten i Stockholmsområdet.

Mot slutet av sommaren 1977 beslöt vi inom Prostitutionsutredningen att jag skulle svara för en vetenskaplig undersökning om prostitutionen i Stockholm som kunde användas som underlag för utredningens arbete. När man några månader senare från kommunens sida visade intresse för en liknande kartläggning fann vi det naturligt att inleda ett samarbete. Detta för att undvika onödigt och kostsamt dubbelarbete och för att få större gemensamma resurser.

Den studie som jag genomfört, och presenterat i denna rapport, har alltså bekostats från två olika håll; dels genom Prostitutionsutredningen, dels av Stockholms kommun. Det huvudsakliga arbetet inleddes hösten 1977. Samtidigt är det dock på det viset, vilket jag antytt inledningsvis, att jag och mina medarbetare vid Stockholms Universitet redan tidigare gjort vissa förberedande metodundersökningar.

Vid min kartläggning av prostitutionen i Stockholm har jag fått hjälp från ett flertal myndigheter och personer. Dels från Prostitutionsutredningen och de inom utredningen verksamma personerna, dels från socialförvaltningen inom kommunen och Stockholmspolisen.

De som jag vill tacka särskilt är dock de personer som hjälpt mig med det rena kartläggningsarbetet. Rolf Aström - som arbetat som utredningsman i kommunens utredning - har således bl a samlat in och sammanställt olika polisiära och andra registerdata som jag redovisat i denna undersökning. Marie Torstensson och Gunnar Arrhed - båda vid Sociologiska institutionen vid Stockholms Universitet - har biträtt mig med insamlingen av olika observationsdata, uppgifter ur tidningarna som gällt annonsering av massageinstitut, poseringsateljéer och sexklubbar, samt statistiska data om koppleribrott.

Men det mesta arbetet har jag gjort själv, och skälet till att jag vill understryka detta är inte för att förringa mina medarbetares insatser - tvärtom - utan för att göra helt klart att ansvaret för denna undersökning är mitt eget och ingen annans. Det är jag som i detalj har planerat undersökningen, valt metoder och bestämt vilka data som skall samlas in. Jag har också svarat för en god del av själva datainsamlingen. Slutligen har jag tolkat och analyserat data, samt skrivit rapporten.

Varför är nu detta så viktigt att betona?

Vissa av de datainsamlingsmetoder som vi använt kan med visst fog betraktas som tveksamma ur etisk synpunkt. Tyvärr var det enda sättet att samla in något så när tillförlitliga uppgifter. Jag anser också att samhället har ett legitimt intresse av att få kunskap om prostitutionen som ett individuellt och socialt fenomen. Och eftersom jag inte lämnat ut några enskilda individer har "ändamålet fått helga medlen".

Till sist en personlig reflektion.

I sina mycket kända studier om "den auktoritära personligheten" nämner den tyske sociologen Thomas Adorno "ett överdrivet intresse för andra persons sexualliv" som ett viktigt kriterium på att man har en auktoritär inställning. Självfallet har jag funderat en del på detta, och liknande påståenden, under de år som jag arbetat med denna kartläggning. Inte minst beroende på den speciella slags nyfikenhet som många människor i min omgivning visat för just denna del av min forskning. Finns det några särskilda egenskaper i min karaktär som kan ha påverkat min objektivitet i detta sammanhang?

Den slutsats jag kommit fram till är följande - och jag är självfallet medveten om det principiellt tveksamma i att vara sin egen domare. Nämligen; att förståelse av ett socialt fenomen inte behöver vara automatiskt länkat till förlåtelse eller fördömande av själva fenomenet. I samband med mitt arbete ser jag på mig själv som forskare, och jag har en mycket gammaldags och rigid inställning till det omtvistade begreppet "objektivitet". Jag envisas således med att hävda att "verkligheten" - ex prostitutionens verklighet - är full av en massa "objektiva fakta". Förståelsen av dessa objektiva fakta har tagit så gott som all min tid medan jag arbetat med denna undersökning. Mina fördömanden och ursäkter har jag fått lägga åt sidan, och samla på hög. Eventuellt kommer jag att använda dem i den offentliga debatten.

Stockholm i juni 1980

Leif G. W. Persson

INNEHALLSFÖRTECKNING

FÖRORD

I	Undersökningens bakgrund och syfte, uppläggning och genomförande, material, rättsläget, tidigare studier m m	s 1-22
I.1	Bakgrund och syfte	1
I.2	Val av metoder, undersökningens data, datas tillförlitlighet	5
I.3	Några synpunkter på arbetets genomförande	13
I.4	Rättsläget	15
I.5	Prostitutionsforskningen; tidigare studier, massmedias beskrivning av prostitutionen	17
II	Prostitutionen i Sverige - en översiktlig beskrivning	22-34
II.1	Prostitutionens struktur och utbredning	22
II.2	Prostitutionspyramiden	28
III	Gatuprostitutionen i Stockholm	34-60
III.1	Miljön på gatan	34
III.2	Gatuprostituerade enligt "registerdata" - ålder, nationalitet, brottsbelastning och påföljder, civilstånd och ekonomi	38
III.3	Gatuprostitutionen enligt observationsdata. Metodproblem m m	45
III.4	"Yrkesprostituerade" - "tillfällesprostituerade". En jämförelse mellan registerdata och observationsdata	51
III.5	Gatuprostitutionens aktuella omfattning och utveckling	55

forts III.5

En sammanfattning

IV	Prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer	60-69
IV.1	Allmänt om prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer	60
IV.2	Prostituerade på massageinstitut och poseringsateljéer- ålder, nationalitet, brottsbelastning och påföljder, civil- stånd och ekonomi	61
IV.3	Prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer; utvecklingen under 70-talet, den aktuella situationen	65
V	Sexklubbsprostitutionen	69-71
VI	Prostitutionen på hotell- och restauranger, den s k call- girlverksamheten	69
VI.1	Allmän beskrivning av verksamheterna	71
VI.2	De prostituerade kvinnorna	73
VII	Prostitutionen i Stockholm - en sammanfattande beskrivning	75-
VII.1	Det aktuella läget	75
VII.2	Prostitutionens utveckling under 70-talet	75
VII.3	Tänkbara orsaker till prostitutionens förändringar	76
VII.4	Prostitutionsläget i Stockholm jämfört med landet i övrigt	78
VII.5	Övriga synpunkter	79
VIII	De prostituerades kunder	80-85
VIII.1	Beskrivning av kundmaterialet	80
VIII.2	Kundernas sexuella mönster m m	84

IX	Prostitution och brottslighet	88-94
IX.1	Statistiska uppgifter om koppleribrottet m m under perioden 1965-1979	88
IX.2	Kopplarna	92
X	Prostitutionens ekonomi	94-97
X.1	Den ekonomiska omfattningen	94
X.2	Vart tar pengarna vägen?	96
XI	Åtgärder mot prostitutionen	97-101
XI.1	Åtgärder på olika nivåer	97
XI.2	Kriminaliseringar	98
XI.3	Konkreta åtgärder på fältet	100
XII	Sammanfattning	
	Bilaga 1-3	
	Tabellbilaga	

I. Undersökningens bakgrund och syfte, uppläggning och genomförande, material, rättsläget, tidigare studier m m.

I.1 Bakgrund och syfte

I november 1971 bemyndigade regeringen chefen för justitiedepartementet statsrådet Lennart Geijer att tillkalla en sakkunnig för att se över brottsbalkens bestämmelser om sedlighetsbrott.

Utredningen, som tog namnet Sexualbrottsutredningen, inledde sitt arbete i februari 1972. I de direktiv som låg till grund för uppdraget betonade man i den allmänna motiveringen den förändring som inträffat i synen på sexuallivet - det som vi vardagligt och i dag kallar för "den sexuella liberaliseringen".

"Fördomar och tabuföreställningar har länge hämmat en naturlig och öppen syn på sexuallivet och dess yttringar. En radikal förändring i synsättet har emellertid inträtt under senare tid..."

Som exempel på frågor som borde ägnas särskild uppmärksamhet nämndes åldersgränserna vid homosexuellt köns Umgänge, incestbrotten och straffen för koppleri.

Sexualbrottsutredningen lade fram sitt betänkande i mars 1976. Skall man försöka ge en allmän karakteristik av utredningens förslag är det fullt berättigat att säga att det innebar en mycket långtgående mildring av det gällande regelsystemet.

Vad beträffar koppleri så föreslog man att straffansvaret borde inskränkas till att gälla enbart sådana personer som "yrkesmässigt främjar eller otillbörligt utnyttjar att annan har tillfälliga sexuella förbindelser mot betalning". Man föreslog också att straffen för detta brott skulle sänkas. Vidare att regeln om förförelse av ungdom - som riktar sig mot den s k ungdomsprostitutionen - borde avskaffas (se SOU 1976:9, Sexuella övergrepp, s 13-14).

Utredningens betänkande kom att utsättas för häftig kritik, såväl i den offentliga debatten som vid remissbehandlingen av förslaget. En av de mest kritiserade punkterna var följande ändrade utformningen av koppleriparagrafen. Bl a ansåg man - från flera av remissinstanserna - att utredningen

byggde på ett bristfälligt underlag och att exempelvis prostitutionen borde kartläggas ytterligare innan man kunde föreslå några lagändringar.

Kritiken mot Sexualbrottsutredningen blev alltför stark. I februari 1977 förkastades förslaget i sin helhet och den dåvarande justitieministern Sven Romanus beslutade om en ny översyn av brottsbalkens bestämmelser om sedlighetsbrotten. Denna översyn anförtroddes åt en parlamentariskt sammansatt kommitté. Samtidigt tillsattes en särskild utredare, under socialdepartementet, som fick till uppdrag att göra en kartläggning av problemen kring prostitutionen (se Dir 1977:11).

I direktiven för den senare utredningen, 1977:års Prostitutionsutredning, betonade man bl a följande punkter:

att

- kartlägga barn- och ungdomsprostitutionens karaktär samt om antalet prostituerade i lägre åldrar tenderat att öka under senare år
- klarlägga förhållandet mellan prostituerad och kopplare samt koppleriets karaktär
- undersöka "prostitutionens orsaker" och i det sammanhanget belysa inte bara de prostituerades problem utan även förhållanden som rör deras kunder, sambandet mellan missbruk av alkohol och narkotika samt prostitution etc
- slutligen
- att utreda de risker för framtida social missanpassning som en prostituerad löper samt de åtgärder som kan sättas in för att minska en sådan utveckling

Våren 1977 inledde så Prostitutionsutredningen sitt arbete. Under inledningskedet ägnades den huvudsakliga tiden åt utformningen av utredningens kartlägningsprogram. En av de undersökningar som utredningen beslöt att genomföra var en kartläggning av prostitutionens omfattning, tidsmässiga utveckling och struktur i Stockholmsområdet, o s v den studie som redovisats i denna rapport. Det är dock viktigt att betona att den endast utgör en del av ett större kartlägningsarbete, och att de olika delstudierna i detta arbete avser att täcka olika delar av prostitutionsproblemet, men att de samtidigt ansatts utifrån en övergripande plan och således står i ett innehållsligt samband till varandra. Den fullständiga kartläggningen kommer att presenteras under hösten i form av ett delbetänkande från utred-

ningen (med den preliminära titeln "Prostitutionen i Sverige").

Den undersökning som redovisas här kan sammanfattningsvis karakteriseras som en slags topografisk beskrivning - en "ytbeskrivning" - av det fenomen som man kallar för "prostitution". Undersökningen syftar således (huvudsakligen) till att ge svar på olika kvantitativa frågeställningar.

- Hur ser prostitutionen ut? I vilka olika former uppträder den?
- Har prostitutionens omfattning varierat över tiden? Har formerna för den förändrats?
- Vilka blir prostituerade? Hur är deras bakgrund, sociala situation etc?
- Vilka är kunderna? Bakgrund, situation o s v.
- Vilka är kopplarna? Hur går koppleriet till? Finns det annan brottslighet i samband med prostitutionen?
- o s v, o s v.

Lite lättvindigt skulle man kunna likna den här undersökningen vid en serie flygfoton över en viss terräng, men där "piloterna" ofta tvingats landa och ge sig ut i själva terrängen för att kunna förstå vad det är som har fastnat på filmen.

Skälen till att denna kartläggning har begränsats till Stockholmsområdet är främst tre och sammanhänger med varandra.

För det första pågår redan liknande kartläggningar på annat håll. I Malmö ex håller man sedan flera år tillbaka på med ett omfattande kommunalt prostitutionsprojekt (se Fredriksson & Lind, Kärlek för pengar? En bok om prostitutionsprojektet i Malmö 1976-80. Stockholm 1980). I Göteborg har man inlett en liknande verksamhet, låt vara i mindre omfattning, och polismyndigheten där har också tagit fram olika uppgifter om prostitutionens omfattning och struktur. Prostitutionsutredningen har gjort breda kartläggningar - genom kontakter med polisen och sociala myndigheter - där man försökt skaffa sig en uppfattning om situationen i landet som helhet.

För det andra är det helt orealistiskt att tänka sig att man skulle kunna göra en undersökning av den typ som redovisats här, med de metoder som använts, för hela landet. Det skulle kräva orimliga resurser.

Dessutom, för det tredje, är det heller knappast befogat att göra på det viset. Prostitutionen är nämligen alls icke jämnt fördelad över landet. I

väsentliga delar är det fråga om en ren storstadsproblematik. Betraktar man ex problemet som en funktion av antalet prostituerade så återfinns ca 30 procent av landets totala problem inom Stockholmsområdet. Ca trettio procent av landets prostituerade, enligt aktuella skattningar, är nämligen verksamma inom det området.

Vad beträffar undersökningens omfattning finns det dock ytterligare begränsningar som det är viktigt att påpeka. Dessutom är det fråga om avgränsningar som inte är alldeles enkla att göra.

Prostitution kan förekomma i många former. Den här kartläggningen handlar om den heterosexuella prostitutionen där prostituerade kvinnor säljer sexuella tjänster åt manliga kunder. D v s det som de flesta av oss automatiskt kommer att tänka på när vi hör ordet "prostitution". Samtidigt är denna enkelhet i definitionen skenbar. I den faktiska verkligheten vimlar det av komplicerande moment, av undantag. Jag skall peka på några av dem och förklara hur, och varför, jag försökt hantera dem i denna studie.

Den första gruppen av problem sammanhänger med beteendets frekvens. Den andra med kvalitativa egenskaper hos beteendet. Slutligen har vi en tredje grupp, de speciella undantagen, som knappast ens låter sig systematiseras.

Först beteendets frekvens. För vissa kvinnor är prostitutionen ett yrke i den bemärkelsen att de prostituerar sig under lång tid och vid många tillfällen. De kanske bästa enskilda exemplen på "yrkesprostituerade" hittar vi på de s k massageinstitutet eller poseringsateljéerna. Här finns det kvinnor som haft samlag med sina kunder, eller utfört andra sexuella tjänster åt dem, flera gånger om dagen, majoriteten av veckans dagar och årets veckor, under en lång följd av år.

Samtidigt finns det en väsentligt större grupp kvinnor som prostituerat sig vid enstaka tillfällen; någon månad, någon vecka, t o m någon enstaka gång, för att sedan helt upphöra med detta.

Jag har försökt studera hela gruppen, från "yrkesprostituerad" till "tillfällsprostituerad", av det enkla skälet att en väsentlig del av sanningen om prostitutionen och dess struktur utgörs just av detta faktum, att olika (prostituerade) kvinnors prostitutionsfrekvens är så varierande. Att denna variation i sin tur vållar avsevärda problem när man försöker avgränsa,

och skatta omfattningen av en viss grupp, behöver knappast påpekas. Inte heller att det blir svårare att göra detta ju mer "tillfällig" prostitutioner blir.

Betraktar man de prostituerade som summan av de enskilda individerna upptäcker man enkelt nog att det långt ifrån är fråga om någon homogen grupp. Vare sig om man ser till deras bakgrund och sociala situation, eller till deras tillvaro som prostituerad. Hela skalan finns representerad, från lyx- och deltidsprostituerade call-girls till utslagna gatuprostituerade.

I det första fallet kan det handla om middag med tre rätter och levande ljus, samlag i kundens-affärsmannens hotellsvit, "presenter" och s k blomsterpengar som tack för samvaron. I det andra om en "snabbis" i kundens bil. Parkerad på någon rivningstomt i närheten av Malmskillnadsgatan. Och en eller ett par hundralappar i förskott som tack för en femminuters avköning. Jag har försökt täcka in alla varianter, även om de undersöknings-tekniska svårigheterna varierat. Det är nödvändigt för att ge en rättvisande bild.

Så de speciella undantagen som inte ens låter sig systematiseras.

Problemet med den kvinnliga prostituerades kön. Bland de kvinnliga prostituerade i kvarteren kring Malmskillnadsgatan finns det således även män som prostituerar sig (fast utklädda till kvinnor, och ibland t o m medicinskt behandlade för att bli kvinnor), och med manliga kunder som nästan alltid kontaktat dem i tron att de kontaktat en kvinna.

Problemet med den sexuella kontaktens art. Den manlige kunden som varje måndag förmiddag uppsöker sin "härskarinna" i hennes bostad, och betalar 500 kronor per gång mot att han får städa hennes lägenhet. Medan hon skäller ut honom iklädd "hundhalsband" med metalldubbar, svart läderjacka, svarta läderjeans, svarta högklackade skor. Och en cigarrigarett som hon i förbigående askar av i "städslavens" hår. För att nu bara ta två exempel på sådant som måste belysas för att helheten skall kunna beskrivas.

Studier av den här redovisade typen, som skall användas som underlag för olika åtgärder mot de problem som de handlar om, bör självfallet vara aktuella. Det senare - kravet på aktualitet - kan vara en mycket kritisk punkt om den fråga som behandlas har en tendens att variera över tiden.

Det finns mycket som talar för att prostitutionen är ett exempel på just ett sådant variabelt fenomen, både vad gäller dess omfattning och dess struktur.

Jag har försökt lösa detta problem på tre sätt. För det första genom att redovisa aktuella data. Den "lägesbeskrivning" som jag gjort i rapporten är grundad på data som samlats in fram till september 1979. Därefter, medan jag arbetat med att sammanställa och analysera materialet och skriva rapporten, har jag gjort fortlöpande kontroller av den pågående prostitutionen. Dessa sträcker sig fram till maj 1980 och syftet med dem är att kontrollera att prostitutionsläget inte förändrats drastiskt efter det att datainsamlingen avslutats. Slutligen har jag försökt kartlägga prostitutionens förändringar över tiden, samt vilka bakgrundsfaktorer som styr dessa. Det senare i avsikt att ta fram undersökningsresultat av mer allmängiltig, och tidsberoende, karaktär. Tyngdpunkten i arbetet ligger dock på en beskrivning av den aktuella situationen.

Sammanfattningsvis är syftet med denna studie att:

- ge en aktuell lägesbeskrivning av översiktlig karaktär som omfattar den heterosexuella prostitutionen med kvinnliga prostituerade och manliga kunder inom Stockholmsområdet
- beskriva denna prostitutions omfattning, struktur och tidsmässiga förändringar
- beskriva de inblandade parterna (prostituerade, kunder, kopplare), deras bakgrund och aktuella situation
- beskriva själva beteendet och dess olika yttringar, inslaget av missbruk och kriminalitet, samt de individuella och sociala konsekvenserna av prostitutionen
- försöka förklara varför prostitutionen i Stockholmsområdet ser ut som den gör och varför den har förändrats

I.2 Val av metoder, undersökningens data, datas tillförlitlighet

Prostitutionen är till väsentliga delar en företeelse som är dold för samhällslig och annan insyn. Detta faktum gjorde det nödvändigt att arbeta med en så bred ansats som möjligt, d v s att utnyttja olika typer av data och datainsamlingsmetoder. Denna undersökning är således grundad på sju olika typer av datamaterial. Ibland har de fått komplettera varandra. Ibland

har valet av en viss typ av data (och en viss metod) betingats av speciella omständigheter; det var enda sättet att få svar på en viss fråga.

De data som används är huvudsakligen av två slag. Dels observationsdata som samlats in speciellt för denna undersökning. Dels s k registerdata som i regel hämtats ur olika polisiära register. De senare data är f ö också ofta resultat av observationer. Dessa observationer har sedan sammanställts och registrerats inom den myndighet som gjort observationerna.

Tyvärr skulle det föra alltför långt att i detta sammanhang ge någon mer ingående beskrivning av för- och nackdelar med de olika metoder och data som jag använt. Främst av utrymmesskäl har jag därför inriktat mig på att behandla enbart sådana metod- och dataproblem som har direkt relevans för den här undersökningen. Den som är intresserad av en mer allmän diskussion hänvisas istället till framställningen i min studie "Hidden Criminality - Theoretical and Methodological Problems, Empirical Results (Stockholm 1980).

Det material som använts kan sammanfattas enligt följande:

- (1) uppgifter hämtade ur kriminalstatistiken avseende (a) anmälda, uppklarade och dömda brott vid brottsrubriceringarna koppleri/främjande av otukt och förförelse av ungdom, samt (b) de gärningsmän som dömts för sådana brott
- (2) registerdata avseende personer som bl a hämtats ur det s k person- och belastningsregistret ("polisregistret"), polisens spaningsregister, det s k socialregistret, mantalsregistret, Stockholms kommuns invånardatabas och "bilregistret"
- (3) dokumentära data avseende händelser (brott etc) hämtade ur polisiära spanings- och utredningsmaterial, förundersökningar m m
- (4) domar och beslut avseende kopplerimål, vissa förvisningsärenden etc
- (5) tidningsannonser avseende s k massageinstitut, poseringsateljéer och sexklubbar
- (6) direktobservationsdata om prostitutionen på gatan, massageinstitut (poseringsateljéer), sexklubbar, hotell- och restauranger, samt om de prostituerade och deras kunder vid dessa verksamheter
- (7) intervjuer med olika personer (prostituerade, kunder, kopplare, poliser, åklagare etc)

Att i ett sammanhang försöka göra någon bedömning av detta materials tillförlitlighet är föga meningsfullt av främst två skäl: (a) Det är fråga om flera material med varierande allmänna egenskaper och tillförlitlighet. (b) Dessa material har inte använts "rakt över" utan på olika ställen i denna undersökning. Jag har försökt lösa detta problem på två sätt. Nedan i detta avsnitt har jag gett vissa allmänna synpunkter på datas tillförlitlighet, hur de olika data samlats in, vilka delar av det undersökta området de täcker och i vilka sammanhang det gått att använda dem. Dessutom har jag diskuterat de olika dataproblemen i direkt anknytning till de avsnitt i resultatredovisningen där de varit aktuella.

Några kortfattade synpunkter.

Som jag påpekat ovan är prostitutionen ett fenomen som till stora delar är dolt. Detta gäller själva "beteendet" lika väl som de inblandade parterna; de prostituerade, deras kunder och kopplare. Att "beteendet" är dolt är i sin tur en enkel följd av det faktum att sexuellt beteende i allmänhet har en "privat" karaktär, och att den speciella yttring av sexualiteten som prostitutionen i sin tur utgör, dessutom är förknippad med skamkänslor hos de direkt inblandade, avståndstaganden från omgivningens sida och samhällsliga tabun.

De prostituerade, deras kunder och kopplare försöker aktivt dölja både sitt beteende och sig själva som personer. Sett ur forskarens speciella synvinkel kan man säga att de lyckas med detta i varierande grad, och främst beroende på egenskaper hos dem själva, samt arten och frekvensen av de prostitutionskontakter som de tar del i.

En bra illustration till detta problem ges av det som är själva den metodologiska kärnfrågan i den här undersökningen, nämligen hur man skall räkna prostituerade.

Svårigheterna att räkna prostituerade följer av två orsaker, den första är av statistisk och den andra av praktisk natur.

Det statistiska problemet är enkelt nog att lösa. I vårt fall på papperet. För att man skall kunna räkna prostituerade krävs det två saker; en definition av vad som menas med en prostituerad och en avgränsad tidsperiod under vilken man så räknar de (på visst sätt definierade) prostituerade.

Antag ex att vi bestämmer oss för att en kvinna som har samlag med en man mot kontant betalning som överlämnas i omedelbar anslutning till samlaget är att beteckna som prostituerad. Att hon är det under hela den tidsperiod - ex ett år - som vi avgränsat på förhand. Och oavsett om hon gjort det en gång eller tusen.

Om vi nu bestämmer oss för att räkna prostituerade, enligt denna definition, i Stockholms kommun under 1979, så kan man dela upp dessa kvinnor i två kategorier: (a) sådana kvinnor som var prostituerade redan före perioden och fortsätter att vara det under perioden; och (b) de kvinnor som debuterar under perioden. De rent statistiska problemen är således överkomliga.

Konfrontationen mellan statistiken och den verklighet som den skall tillämpas på är däremot åtskilligt mer frustrerande. För det första gäller det att hitta en rimlig definition av själva begreppet prostituerad. Och redan här uppstår ett flertal problem. Måste hon ha samlag med kunden eller räcker det med att hon "runkar åt honom", för att nu använda ett vardagligt ord fören ofta förekommande variant av "sexuell service". Hur ofta måste hon bedriva denna verksamhet? Och hur skall man ställa sig till de kvinnor som tagit betalt i form av "middag och presenter" men inte kontanter?

Jag har försökt vara så praktisk som möjligt. Konkret betyder det att jag i vissa fall har anpassat mig till redan befintliga data om det fenomen som jag studerat. Även kvinnor som prostituerat sig vid enstaka tillfällen (och kanske t o m ett enda) har fått gå in under definitionen. Om de sedan kommit med i undersökningen är en helt annan sak. Alla former av sexuell service har tagits med. På massageinstituten finns det ex kvinnor som aldrig har samlag med sina kunder utan endast ger s k "toppmassage". Trots det har jag tagit med dem i den undersökta gruppen. De renodlade fallen av denna typ av prostitution är fö relativt få. Däremot har jag haft en strikt affärsmässig inställning; sexuell service mot kontant betalning.

Nästa problem, som jag fö redan varit inne på: Prostitutionen (och de prostituerade) är olika svåra att upptäcka bl a beroende på hur de utövar sin prostitution, hur ofta de gör det, och inte minst vilka de är. Det är enkelt nog - åtminstone kräver det en rimlig ansträngning - att kartlägga gatuprostituerade som kanske tillbringar halvpårten av sin tid under flera månader med att "ragga" kunder på Malmskillnadsgatan. Åtskilligt svårare

är det att "få slag" på den kvinna som tar emot en kund i månaden i sin egen bostad efter tidsbeställning på telefon. Och vars totala kundkrets kanske inskränker sig till ett dussin män.

Sammanfattningsvis kan man bl a hävda följande om det praktiskt betingade problemet med gatas tillförlitlighet:

- (1) Ju "finare" prostitution desto mindre tillförlitliga data. Om prostitutionen på gatan och de s k massageinstituten kan man samla in relativt tillförlitliga data. Däremot är det mycket svårt när det gäller hotell- och restaurangprostitution eller s k call-girlverksamhet. Detsamma gäller självfallet för de personer - prostituerade, kunder och kopplare - som förekommer inom de prostitutions-typerna
- (2) Ju mindre frekvent själva beteendet är, desto mindre tillförlitliga är data. Data om "yrkesprostituerade" är mer tillförlitliga än data om "tillfällesprostituerade", och detsamma gäller givetvis för kunderna
- (3) Data om kunderna är i sig mindre tillförlitliga än data om de prostituerade och kopplarna. Detta beror på flera faktorer. Kunderna är genomsnittligt mer angelägna om att dölja sitt beteende. Kundernas beteende är också genomsnittligt mindre frekvent än de prostituerades. Slutligen är möjligheterna för olika myndigheter, ex polisen, att samla in uppgifter om kunderna åtskilligt mer beskurna än när det gäller kopplarna och de prostituerade.

För att ytterligare komplicera tillförlitlighetsproblematiken, bl a med annat än sådana faktorer som är förknippade med själva fenomenet, är det också på det viset att de olika datamaterialen (och metoderna) dels har en varierande räckvidd (och tillförlitlighet) i sig, dels är behäftade med olika rent statistiska komplikationer, dels är mer eller mindre känsliga för de praktiskt betingade problemen som jag redovisat ovan.

En väsentlig del av de resultat som jag redovisat i denna rapport baseras på data som hämtats ur olika register. Om dessa data kan man bl a hävda två saker. De är långt ifrån fullständiga utan belyser bara en del av det problem som de handlar om. Det är fråga om ett urval av informationer.

Dessutom, och det är detta som är den egentliga stöttestenen, har detta urval tillkommit på ett systematiskt sätt. Vissa informationer (personer, händelser) har haft högre sannolikhet än andra att hamna i registret, men samtidigt vet man mycket lite om hur det förhåller sig med dessa skillnader. Registren är uppbyggda utifrån andra syften än de rent vetenskapliga; kunskapen om hur de byggts upp är ringa. Registren har också en begränsad täckning redan från början. Dels beroende på att man inte får registrera vad som helst (prostituerade får exempelvis inte registreras enbart utifrån det faktum att de är prostituerade), dels för att syftet med registret sällan är identiskt med forskarens önskemål om information.

De direktobservationsdata som jag använt - främst för att studera gatuprostitutionen - har inte den selektiva karaktär som ex registerdata har. Däremot är de förknippade med avsevärda statistiska komplikationer när de skall användas för sådana skattningar som jag gjort i den här undersökningen.

Tillförlitligheten hos intervjudata är mycket varierande. Dels beroende på vem som har intervjuats, dels beroende på vad man frågat om. Ett exempel: I samband med den här undersökningen har jag (och mina medarbetare) intervjuat ett flertal prostituerade kvinnor. Vid de kontroller som jag gjort av de uppgifter som de lämnat har dessa visat sig ha en varierande grad av överensstämmelse med sanningen. Vad beträffar deras kunder, och de tjänster som de bestått dessa, har såväl villigheten att lämna informationer som deras sanningsenlighet varit rimlig. Atminstone i genomsnitt. När det gäller dem själva (deras bakgrund, hur de levt etc) har viljan varit god, medan det varit "si och så" med sanningsenligheten. På en punkt ljuger de dock så gott som genomgående - dessutom synnerligen obesvärat och av (tyvärr) rationella skäl. Nämligen om sina kopplare.

Problemen med annonsmaterialet (annonser om massageinstitut, poseringsateljéer och sexklubbar) är främst två; de statistiska svårigheterna i samband med att annonserna används för att skatta omfattningen av denna prostitution, resp brister i deras täckning av prostitutionen i "fasta lokaler". Beträffande massageannonserna i dagspressen uppstår också praktiska komplikationer på grund av att ett mindre antal av dem faktiskt avser helt vanlig massage, d v s inte de sexuella varianter som omfattas av denna undersökning.

Datas tillförlitlighet utgör ett problemkomplex, deras innehållsliga och tidsmässiga täckning av det studerade fenomenet ett annat. Som jag berättat i förordet till denna rapport så påbörjades den här undersökningen sommaren 1977 och insamlingen av data avslutades hösten 1979. Samtidigt har jag haft ambitionen att kunna säga något om prostitutionens utseende under ett längre tidsperspektiv än så. Konkret: jag har varit intresserad av perioden från 70-talets början. Därför har jag också inriktad mig på att hitta retrospektiva data, data som kan ge rimligt tillförlitliga uppgifter om prostitutionen i Stockholm under den senaste tioårsperioden. Självfallet komplicerar detta analyserna.

Enklaste sättet att ge en övergripande beskrivning av hur jag försökt täcka in det studerade området, torde vara genom att redovisa hur jag använt de olika data i undersökningsmaterialet.

Registerdata (och övriga dokumentära data) har huvudsakligen använts för att beskriva de prostituerade och deras kopplare (bakgrund, situation etc). Främst är det fråga om en aktuell kartläggning; d v s beskrivningen avser personer som varit verksamma inom prostitutionen under 1978-1979 (och i många fall även före och efter denna period).

I vissa delar har jag även använt registerdata och andra dokumentära data vid skattningar av prostitutionens utveckling under 70-talet; d v s hur dess omfattning och struktur förändrats över tiden. Dessa senare skattningar är av naturliga skäl mycket ungefärliga.

På liknande sätt har jag använt de direktobservationsdata som jag samlat in. Jag har dels utnyttjat dem för att beräkna omfattningen av de olika prostitutionsformer som låter sig observeras direkt; prostitution på gatan (se bil 1) och i fasta lokaler. De mått som jag använt i det första fallet är antalet prostituerade resp kunder. I det andra fallet antalet prostituerade resp antalet lokaler som mer frekvent använts för prostitution.

Observationerna har också omfattat (observerbara) egenskaper hos de observerade; ålder, kön, klädsel, yttre tecken på missbruk etc (se bil 1). Vidare har observationsdata i vissa fall kompletterats med ex registerdata. Således har vi försökt identifiera kunder som observerats, och följt upp dem i olika register för att skaffa oss en uppfattning om deras bakgrund.

Vad beräffrar gatuprostitutionen så har data samlats in för perioden juli 1977 - sept 1979. Dessa observationer har gjorts vid ca 800 observations-tillfällen och täcker i stort sett hela den aktuella perioden. Dessutom finns vissa äldre observationsdata om gatuprostitutionen som kan användas för en del jämförelser. De senare data går tillbaka till våren 1974 och täcker vissa delar av perioden fram till sommaren 1977. Dessa data samlades in i samband med olika utprovningar av själva observationsmetoden.

Observationsdata har i huvudsak används för att skatta prostitutionens förändringar över den studerade tidsperioden som helhet, inom perioden, under en månad, en vecka samt över dygnet. Vid dessa förändringsanalyser har jag också arbetat med andra jämförande mått, främst registerdata. Svagheten med de senare, som jag antytt tidigare, är dock att den omfattning som registren visar av ett visst fenomen dels uttrycker omfattningen av själva fenomenet, dels själva intresset för fenomenet hos den registrerande instansen. För att förtydliga: Att många (få) prostituerade flyter in i ett register under en viss tid kan bero på att antalet prostituerade ökat (minskat), eller att intresset för att registrera prostituerade har ökat (minskat), eller bådadera. Självfallet behöver heller inte dessa båda orsaker till att registervolymer förändras (ändringar av fenomenet resp registreringen) verka åt samma håll. Ett fenomen som ökat (minskat) kraftigt kan förefalla konstant i registren genom att registreringen av det minskat (ökat) på motsvarande sätt.

Arbetar man med observationsdata finns det möjlighet att hantera det ovan berörda problemet; bl a genom att observationsdata kan användas för utvärderingen av registerdata. Problemen med observationsdata är andra. Bl a mäter man ju en "volymer" (ex antalet prostituerade vid ett visst tillfälle) vid upprepade tillfällen. Däremot identifierar man inte delarna av denna volym (ex hur ofta en viss prostituerad förekommer på gatan). Detta ger upphov till statistiska problem vid tolkningen av data (se nedan avsn III).

En annan datagrupp som är tilltalande när man försöker belägga förändringar över tid är annonsmaterialet. Samtidigt är det begränsat till den del av prostitutionen som förekommer i fasta lokaler (massageinstitut, poseringsateljéer och sexklubbar) och dessutom annonseras öppet. Jag har samlat in annonsdata som täcker perioden 1970-79. Dessutom kompletterat dem med olika registerdata och observationsdata.

Intervjudata slutligen har jag främst använt som komplement, för att öka insikterna i det studerade problemet rent allmänt och på olika konkreta punkter. Däremot har jag inte utnyttjat dem för några systematiska skattningar av prostitutionens omfattning, struktur eller förändringar. I det senare avseendet är de inte tillräckligt tillförlitliga.

I.3 Några synpunkter på arbetets genomförande

Social forskning kan självfallet genomföras på många olika sätt. Det relativt sett vanligaste torde vara att samlar ihop register- eller intervjudata, som man sedan i lugn och ro sammanställer och analyserar på sitt tjänsterum. Fördelen med registerdata, och färdiga intervjuer, är bl a att de inte bråkar med en.

Majoriteten av den forskning som görs här i landet om sociala problem, ex kriminalitet, drogmissbruk, arbetslöshet etc, utförs således av personer som endast undantagsvis lämnar sina tjänsterum för att "på plats" studera sina forskningsobjekt. Samtidigt är det inte så enkelt att forskning av den typen låter sig avfärdas. I många fall är den t o m att föredra framför en mer deltagande, direkt problemorienterad forskningsansats.

Den här studien har krävt båda typerna av arbete; analyser på den "egna kammaren" av dokumentära data, likaväl som fältstudier. Att inslaget av studier på fältet blivit så pass stort är i sin tur en enkel följd av att dokumentära data, tillförlitliga dokumentära data, i hög grad har saknats. Det är också på denna del av arbetet som jag har vissa synpunkter som kan vara av intresse när man försöker bedöma undersökningens resultat.

Genomgången av register och olika dokument har i och för sig varit arbetskrävande. Samtidigt har olika myndigheter, och då främst Stockholmspolisen, visat stor hjälpsamhet på den punkten. Det rena fältarbete däremot har ofta varit problematiskt på ett helt annat sätt. Både vad det gällt kontakt-erna med de prostituerade, och (i än högre grad) deras kunder. En god del av dessa problem sammanhänger med forskarens roll i situationer som denna.

En absolut majoriteten av de personer som är inblandade i prostitutionen har ett direkt intresse, eller rättare sagt upplever själva ett direkt intresse, av att inte förekomma i några forskningsrapporter. Speciellt tydligt är detta när det gäller kunderna, och de kvinnor som endast tillfälligt

prostituerar sig. I regel har vi fått lösa dessa hinder på sätt som etiskt kan tas sig tveksamma, ex genom att inte "be om lov" utan arbeta med dolda observationer. Samhället har också ett intresse av prostitutionen.

När man arbetar på detta sätt som forskare har man inte särskilt mycket "backning" i sitt arbete. Det är värt att understryka det. Man är förvisso inte polis, och även om man vore det så är det studerade beteendet i det här fallet ytterst sällan straffbart. Man är heller inte socialarbetare. Dessutom är det tyvärr också så att en mycket stor andel av de människor som är inblandade i prostitutionen är helt ointresserade av att komma i kontakt med en sådan.

Forskaren har ingen rätt att "kräva informationer" från de människor som han forskar på. Nästan alltid är han istället utlämnad till att använda löften, smicker, falska förespeglningar och t o m hot. "Skär det sig" får han slå dövörat till. Bäst är att göra sig osynlig. I längden kan detta bli ganska påfrestande. Att kunder eller prostituerade - som tyckt att man visat ett alltför närgånget intresse rör dem - ber en "fara åt helvete" är överkomligt. Att en kvinna som prostituerat sig tillfälligt - och varit ytterst mån om att skydda sin identitet - kan reagera med närmast panik när hon upptäcker att man känner till hennes prostitution, och vill tala med henne, är åtskilligt svårare. Summan av sådana - och andra liknande upplevelser - gör att det privat och personligen blir synnerligen jobbigt att behöva ägna så pass lång tid åt ett "systematiskt snokande i andra människors privatliv". För att nu beskriva denna forskningsverksamhet med ett yttrande som fällts i den allmänna debatten.

Ett konkret exempel ur prostitutionsforskarens "vardag".

I Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet förekommer varje dag ett antal annonser om "Hälso-, Kroppsvård". I regel talas det om "massage", ibland om "bastu, dusch, fotvård, eller skönhetsvård". Men det handlar om prostitution. Massageinstituten är nästan alltid ett slags "småskaliga bordeller" med en, två eller tre - sällan fler - flickor, där man kan köpa sig samlag (full service), "franskt", "toppmassage" o dyl.

Ibland kan det uppstå tvekan om vad som egentligen döljer sig bakom en viss annons. Är det ett "runkeri" (vilket polisen hävdar) eller en "seriös verksamhet"? Aterstår att göra besök på platsen. Om det visar sig att poli-

sen hade rätt (vilket brukar framgå på ett mycket tidigt stadium) är det dock klart olämpligt att nyttja stället service fullt ut. Då gäller det att hitta en bra ursäkt att ta sig därifrån. Hade polisen fel, det var en "seriös" verksamhet, kan det om möjligt bli ännu pinsammare. Vill man inte föra fram en ursäkt att försvinna som till sitt innehåll är motsatt den i den tidigare situationen, så gäller det att producera en dålig rygg, kartnaglar, fotvårter eller kanske ett par finnar som behöver klämmas. I bägge fallen så blir stämningen mellan "massösen" och hennes "klient" lätt lite "pressad".

I.4 Rättsläget

Det finns två skäl till att de data om prostitutionen som samlas in av olika myndigheter (registerdata) är så pass bristfälliga som de är, som båda sammanhänger med rättsläget på området.

För det första är det på det viset att mycket få handlingar som förekommer i samband med prostitutionen är kriminaliserade. Samhället har (tidigare) inte visat något särskilt intresse för att lagstiftningsvägen inskrida mot prostitutionen. Samtidigt, och det är det andra skälet, är det alldeles klart att intresset för frågan har ökat på senare år, och bli visat sig genom att olika myndigheter (främst polisen) i långt större utsträckning än förut utnyttjat de rättsliga möjligheter som ändå finns.

Prostitutionen är således inte kriminaliserad i sig. I och med att det inte är straffbart kan polisen heller inte registrera en kvinna enbart på den grunden att hon är prostituerad. Att det ändå finns ett omfattande dokumentärt material om prostituerade hos polisen beror på att det ofta finns en koppling mellan den prostituerade och något brott. Men självfallet gäller detta inte för samtliga prostituerade. Sannolikheten att registreras är högre för de utslagna prostituerade, de yngre, de som är "yrkesprostituerade" o s v. Totalt sett kan man säga att officiella data om prostitutionen är ganska magra. På senare år har situationen förbättrats, som jag påpekat ovan. Bli med den konsekvensen att det blir svårt att använda sådana data när man försöker analysera hur prostitutionen förändrats över en längre tid.

Mot prostituerade under 18 år kan man ingripa med stöd av 25 § i barnavårdslagen. Beroende på den prostituerades ålder, och inte minst beroende på hur

gammal hon ser ut att vara, är det olika vanligt med sådana ingripanden. Sammanfattningsvis kan man säga att man alltid inskrider mot prostituerade under femton år. D v s så fort man upptäcker dem vilket f ö brukar vara ganska snart. Är de yngre än arton år ingriper man i normalfallet. Praxis varierar bl a beroende på att upptäcktsriskerna för de som ligger strax under 18 år är långt ifrån hundra procentiga. Det är också mycket sällsynt med prostituerade under 18 år. Sett mot den bakgrunden är det enkelt nog att förstå varför mängden ingripanden relativt sett blir få.

De ytterligare möjligheter som ges används än mer sällan. Enligt utlänningslagen kan man ingripa mot utländska kvinnor som (tillfälligt) uppehåller sig i landet och försörjer sig genom prostitution. Likaså med stöd av lagen om tillfälligt omhändertagande, mot de prostituerade som i samband med sin "yrkesutövning" uppträder på ett sådant sätt att de stör den allmänna ordningen. Möjligheterna att tillämpa den socialrättsliga lagstiftningen (utöver barnavårdslagen) är utomordentligt små och har såvitt jag vet inte utnyttjats på flera år.

Sammanfattningsvis gäller således att samhället endast i undantagsfall kan ingripa mot prostituerade kvinnor, och att man i praktiken långt ifrån alltid använder sig av de möjligheter som finns.

Hur förhåller det sig då med kunderna? Till skillnad från den prostituerade kan den prostituerades kund ibland göra sig skyldig till en straffbar handling, nämligen för det fallet att den prostituerade är under 18 år. Det aktuella brottet betecknas förförelse av ungdom (Brottsbalken 6 kap, 8§). Är den prostituerade under femton år gör sig kunden skyldig till ett grövre brott, otukt med barn (Brb 6:3). För straffbarhet krävs dock i båda fallen att kunden hade "skälig anledning" att anta att den prostituerade var underårig. Åtgärder mot kunden med stöd av de ovan nämnda lagrummen är f ö utomordentligt sällsynta.

Vad beträffar kopplarna är dock situationen en annan. Den nuvarande bestämmelsen återfinns i brottsbalkens sjätte kapitel, §7 (Brb 6:7). Kortfattat (den som är intresserad av en mer utförlig genomgång av rättsreglerna på området hänvisas till det tidigare nämnda arbetet "Prostitutionen i Sverige") kan koppleri förekomma i tre olika fall: Att någon (a) vane-mässigt, eller (b) för att bereda sig vinning främjar eller utnyttjar annans otuktiga levnadssätt, eller (c) förlöder den som är under 20 år till

sådant levnadssätt.

Tillämpningen av lagen är dock snävare än vad dess formulering i och för sig ger utrymme för (även om man är mindre restriktiv i sin tolkning i dag än för några år sedan). De som åtalas och döms för koppleri har nästan alltid uppfyllt krav på såväl utnyttjande som vanemässighet och vinning.

Straffen för koppleri är förhållandevis - d v s om man jämför med rättsläget i övrigt på det aktuella området - höga. För koppleri dömes till fängelse i högst fyra år. För grovt koppleri till lägst två och högst sex år. Dessutom har det på senare år inträffat en kraftig skärpning i domstolarnas praxis vid kopplerimål.

I.5 Prostitutionsforskningen, tidigare studier, massmedias beskrivning av prostitutionen

I Västeuropa och USA har den sociala forskningen kring "kvinno-" och "jämställdhetsfrågor" ökat kraftigt på senare år. Detsamma torde gälla den forskning där man försökt analysera sexualiteten utifrån samhällliga - sociala, politiska, ekonomiska - aspekter. Samtidigt som man dock bör understryka att den senare forskningsinriktningen har en förhållandevis lång tradition, bl a inom vetenskaperna historia och socialantropologi.

Detta allmänna mönster låter sig också avläsas i forskarnas intresse för prostitutionen. Forskningen kring prostitutionen har ökat kraftigt (jag talar fortfarande om västvärlden), på samma gång - och även här följer man det generella mönstret - som tyngdpunkten i dess innehåll har förskjutits från den prostituerade själv till de sociala betingelser under vilka hon lever, hennes relationer till sin omgivning, liksom till de ekonomiska och politiska förhållandena i stort i det omgivande samhället.

Det är också viktigt att betona att det handlar om en forskning där synpunkter från "kvinnohåll", i regel framförda av kvinnliga forskare, fått ett kraftigt genomslag. Helt naturligt f ö med tanke på att just social- och politiska frågor ofta kan ge både enkla, dramatiska och aktuella illustrationer till de orättvisor som kvinnor utsätts för under åtskilliga generationer (En intressant beskrivning av denna allmänna utveckling ges f ö av Holmgaard & Aagard i deras bok "Kvindebevidsthed omkring den seksuelle frigørelse". Köpenhamn 1976. För ett exempel på prostitutionsforskning av den

"nyare skolan" hänvisas till ex Van Haecht, La Prostituée: Statut et image, Bryssel 1973. Haecht ger också en översikt av forskningsutvecklingen på området.).

Självfallet finns det undantag från detta mönster. Vissa av dem finner man också på oväntat håll, ex i Sverige vid detta sekels början. Om den prostitutionforskning som bedrevs här i landet för 60-70 år sedan kan man således hävda två saker: För det första att den var betydligt mer omfattande än den som skulle följa under det närmaste dryga halvsekle. För det andra, att man tillmätte samhällsförhållandena i stort, och den historiska utvecklingen, betydligt större vikt än vad man kom att göra senare. Vill man hitta exempel på (i dagens bemärkelse) "radikala" synpunkter på prostitutionen och dess orsaker, framförda av svenska forskare, bör man således gå tillbaka till tiden före den kvinnliga rösträttens genomförande.

Jag skall i detta sammanhang inte försöka ge någon beskrivning av de "turer" som prostitutionsforskningen, här i landet eller annorstädes, genomgått under årens lopp. Den intresserade hänvisas istället, dels till den genomgång av tidigare forskning som Prostitutionsutredningens sakkunniga gjort i rapporten "Prostitutionen i Sverige", dels till någon av de större bibliografier i ämnet som publicerats på senare år (ex Bullough & Elcano, A Bibliography of Prostitution, New York 1977). Däremot skall jag kort försöka sammanfatta vissa aktuella studier som gjorts här i landet, och som således är av direkt intresse för de frågor som behandlas i den här undersökningen. Utöver den genomgången har jag i den följande framställningen tagit upp olika arbeten, såväl svenska som utländska, som haft en mer direkt relevans för den speciella fråga som jag diskuterat.

Men först något om massmedias belysning av prostitutionen.

Sedan flera år tillbaka pågår en omfattande debatt här i landet om prostitutionen, dess orsaker och verkningar. Utbudet av "information" är stort, och "sakupplysningar", allmänna påståenden och inte minst åsikter förmedlas från ett flertal olika håll.

En del från den sk herrpressen där brett uppslagna artiklar om prostitutionen är mer eller mindre legio. Dessa reportage har ofta den undersökande journalistikens alla ambitioner. På ett i regel nyktert och beskrivande språk, kombinerat med ett pornografiskt bildmaterial, skildras hur man på

plats "kartlagt" eller t o m "testat" de verksamheter som behandlas i artiklarna. De ideologiska utgångspunkterna är obehäftliga, motsägelsefulla eller -i de mest "radikala" fallen- oklara. Ovedersägliga fakta blandas friskt med rent ljug. Helhetsintrycket är förvirrande. Av visst intresse i sammanhanget är dock att de aktuella tidningarna når mer än en miljon läsare varje vecka.

Också i de "seriösa" media - dagspressen, radio och TV - ges prostitutionen stort utrymme. Det stora intresset för frågan i dessa media går tillbaka till mitten av 70-talet, och grunden till det kan sökas dels i den allmänna debatten om den sexuella liberaliseringen och dess (hävdade) konsekvenser, som tog fart ungefär vid den här tidpunkten, dels i olika (sociala) nyhetsreportage av larmkaraktär där man hävdar att "prostitutionen ökar kraftigt", "att den kryper allt längre ner i åldrarna" ("barn- och ungdomsprostitutionen ökar kraftigt"), och att missbruk av narkotika kommit att utgöra en allt mer väsentlig orsak till att (unga) kvinnor prostituerar sig.

Bakgrunden till de återkommande inslagen utgörs av uppmärksammade rättsfall (typ "Bordellkungen gripen"), intervjuer med socialarbetare eller poliser som arbetar med prostitutionen, eller förslag till åtgärder mot problemen. Till skillnad från de ovan nämnda tidningarna är också de seriösa medias belysning av prostitutionen mycket entydig vad beträffar deras inställning till frågan: Prostitutionen är "ett ont" som man med all kraft bör bekämpa. Den åsikten går igen i så gott som alla media, oavsett politisk färg, på ledar- såväl som nyhetsplats.

Har man haft möjlighet att följa de seriösa medias behandling av prostitutionen över en längre tid blir dock helhetsintrycket ändå förvirrande. Såvitt jag kan förstå finns det främst ett skäl till detta; de motsägelsefulla uppgifterna i sak. Ett exempel. Under inledningsskedet av prostitutionensdebatten, ungefär 1976-77, utgörs den stora nyheten av det "faktum" att speciellt barn- och ungdomsprostitutionen ökar kraftigt. Ett "faktum" vars genomslagskraft fö finns enkelt illustrerat i de direktiv som Prostitutionsutredningen erhöi våren 1977 (se s 2 ovan).

I en mängd artiklar under de följande två åren dementerar man så detta "faktum". Det finns inte längre något som tyder på att barn- och ungdomsprostitutionen skulle ha ökat speciellt markant. "antalet minderåriga prostituerade är mycket litet" o s v. Det intressanta i sammanhanget är

att dessa olika "fakta" förmedlas utan att man kan hänvisa till någon systematisk kartläggning av frågan. Man har pratat med olika personer som antas känna till problemet, det är allt.

Det stora intresset för prostitutionen har också avsatt en mängd debattböcker i ämnet, genomgående mycket kritiska till "porr och prostitution". Innehållet i dessa böcker, ofta är det fråga om antologier, är blandat. Mindre undersökningar, avseende såväl historiska som aktuella förhållanden, varvas med undersökande reportage, debattinlägg och åtgärdsförslag (se exempelvis Fredelius (red), Ett onödigt ont, Stockholm 1978, Fredriksson & Lind, Kärlek för pengar, Stockholm 1980, Gentele (red), Ta strid för kärleken, Stockholm 1979, Skytte, Porrens profitörer, Stockholm 1978)

Mot bakgrund av allt detta - det väldiga "informationsutbudet", den häftiga debatten - måste det därför framstå som ett ganska förvånande faktum att det inte genomförts någon större systematisk kartläggning av prostitutionen här i landet på mer än sextio år. Med kartläggning menar jag då en studie där man försökt undersöka prostitutionens omfattning, dess struktur och tidsmässiga variationer, de inblandade parterna etc, dvs just de frågor som debatten har handlat om. I och för sig finns det självfallet omfattande rika vetenskapliga arbeten om prostitutionen som är av senare datum; exempelvis Erikssons studie, Prostitution och samhälle (Stockholm 1936), eller Takmans undersökningar från 50- och 60-talet (se Takman, Prostitution, i Israel (red), Sociala avvikelser och social kontroll, Stockholm 1964), men dessa kan knappast betraktas som övergripande kartläggningar i den här diskuterade bemärkelsen.

Vad som finns är dels mindre undersökningar där man studerat olika frågor i samband med prostitutionen, dels studier som i huvudsak avsett andra problem (narkotikafrågan, organiserad och ekonomisk brottslighet etc) men där man också berört prostitutionen beroende på att den utgjort en sammanhängande eller närliggande del av den undersökta frågeställningen.

I det betänkande som brottskommissionen publicerade i mars 1973 kom man också in på sexklubbs- och poseringsverksamheten. Bl a konstaterade utredningen att det fanns ett tjugotal sexklubbar i var och en av landets tre största städer. Man försökte också skatta antalet poseringsateljéer; i Stockholm 200, Göteborg 100, och i Malmö 25.

Kommissionen konstaterade vidare att "det utländska inslaget är betydande och många samhälls- och yrkesgrupper finns representerade". Man påpekar också att "missförhållanden förekommer i samband med såväl sexklubb- som poseringsverksamheten...koppleri, främjande av otukt, narkotikabrott och häleri...är exempel på brott som avslöjats i samband med denna verksamhet. Även stöld, rån, misshandel och olaga hot förekommer mot både kunder och personal... De i klubb- och ateljéverksamhet engagerade personerna löper på grund av miljön och det av verksamheten betingade levnadssättet risk att efter hand hamna i asocialitet och kriminalitet". (Ds Ju 1973:5, s 88-91).

Den av rikspolisstyrelsen tillsatta arbetsgruppen mot organiserad och ekonomisk brottslighet (AMOB) kom även den in på prostitutionen. På grundval av en enkät till landets polismyndigheter redovisade man bl a följande uppgifter om prostitutionen i Sverige under 1976.

"Enligt tillgängliga uppgifter finns det f n mer än 500 bordeller i Sverige. Dessa är maskerade som sexklubbar, massageinstitut etc. ...prostitutionen i fasta lokaler tycks f n omfatta ca 2 000 kvinnor". Antalet kvinnsysselsatta inom den mer organiserade gatuprostitutionen skattades till mellan 500 och 1 000. Vidare konstaterade utredningen att det fanns ett starkt samband mellan koppleri och annan traditionell brottslighet, speciellt vid gatuprostitution: "Personer dömda för sådant koppleri har i anknytning till denna verksamhet också dömts för mord, dråp, grov misshandel, rån, olaga hot, olaga vapeninnehav,.. grovt narkotikabrott,..". (Rps maj 1977, Organiserad och ekonomisk brottslighet i Sverige - Ett åtgärdsförslag).

En klassiker i sammanhanget som man alltid refererar till när prostitutionen diskuteras - trots att den egentligen handlar om andra saker - är Månssons och Larssons studie om klubbars och näringsställens sociala betydelse och struktur (Månsson & Larsson, Svarta affärer, utredning om vissa klubbars och näringsställens sociala betydelse och struktur, Malmö 1976). I det avsnitt i rapporten som handlar om prostitution, och huvudsakligen grundas på olika polisiära uppgifter, hävdas bl a att det under åren 1973-1975 fanns 160 flickor "som under kortare eller längre tid arbetade på porrklubbar i Malmö", och att antalet flickor som arbetade "på gatan" och i privata poseringsateljéer under samma tidsperiod uppgick till ca 200. I den senare gruppen inkluderades såväl "tillfälliprostituerade" som "yrkesprostituerade".

I samband med Sexualbrottsutredningens arbete genomfördes vissa mindre studier. Bl a gick man igenom domar i kopplerimål (Maschmann, Polisanmälda brott mot Brb 6:7 i Sverige under år 1970). Vidare redovisades vissa kriminalstatistiska sammanställningar samt allmänna kriminologiska reflektioner kring koppleribrottet (SOU 1976:9, Sexuella övergrepp).

Slutligen vill jag återvända till en av de "debattböcker" som jag nämnt ovan, nämligen "Kärlek för pengar?", där Fredriksson och Lind också redovisat en mängd erfarenheter av sitt arbete inom det s k prostitutionsprojektet i Malmö under åren 1976-80. I dess delar av studien har förf främst strävat efter att ge en "inifrånbeskrivning" av prostitutionen; motiv och upplevelser av prostitutionen hos de prostituerade, deras kunder och hallickar. Men man redovisar även olika data om prostitutionens omfattning, struktur och tidsmässiga utveckling utifrån sina erfarenheter på fältet. De senare data har fö en mycket hög grad av överensstämmelse med de som kommit fram vid denna undersökning (se nedan avsn III-VI).

II Prostitutionen i Sverige - en översiktlig beskrivning

II.1 Prostitutionens struktur och utbredning

I föreliggande kap. har jag gett en kortfattad, översiktlig beskrivning av prostitutionen i Sverige, detta för att ge en bakgrund till vilken man kan relatera den kartläggning av situationen i Stockholm som jag redovisat i det följande.

Som jag påpekat inledningsvis förekommer prostitutionen i flera olika former. En vanlig indelningsgrund vid den prostitution som diskuteras i denna rapport (heterosexuell prostitution med kvinnliga prostituerade och män som kunder) är efter kontaktmönstret, d v s hur (och var) den prostituerade erbjuder sina tjänster. Eller, för att se det ur kundens synvinkel, hur han kommer i kontakt med den prostituerade.

Om jag begränsar mig till den aktuella situationen i landet kan man säga att prostitutionen förekommer i (främst) fem olika former, nämligen:

- (a) "på gatan", s k gatuprostitution
- (b) på s k massageinstitut och poseringsateljéer
- (c) på sexklubar
- (d) på vissa hotell- och restauranger

(e) som s k call-girlverksamhet

Med gatuprostitution menar man sådan prostitution där den prostituerade uppehåller sig på gatan, eller andra platser dit allmänheten har tillträde, och där (relativt) öppet erbjuder sina tjänster.

Gatuprostitutionen i Sverige är en storstadsföreteelse, kunderna i regel bilburna. De platser som blir aktuella är vanligen centralt belägna gator eller områden - typ kvarteren kring Malmskillnadsgatan i Stockholm, gatorna kring Vasaparken i Göteborg, Excercis- och Föreningsgatan i Malmö - som är lätta att nå med bil men där genomströmningen av människor samtidigt inte är alltför stor. I den mån det är möjligt försöker man också undvika utpräglade bostadsområden. Detta av det rationella skälet att man inte vill ha klagomål till polisen från de som bor i området, och som kan medföra att polisen går in och "stör" verksamheten genom razzior, trafikkontroller, trafikavspärningar och "rundkörningsförbud".

Samtidigt är det svårt att hitta sådana områden som både är centrala och avskilda, och det är främst olika polisaktioner som leder till att verksamheterna flyttas med jämna mellanrum. Ser man till gatuprostitutionens rumsliga utbredning i stort är den dock mycket "bofast". På det hela taget är det fråga om samma områden, kvarter och gator år efter år. Omflyttningarna är små och ofta tillfälliga.

Prostitution på massageinstitut och poseringsateljéer, av den typ som vi har här i landet, förekommer allmänt i länder i västvärlden där man intagit en tillåtande attityd till prostitutionen, men där man från samhällets sida dock inte öppet gått in och godkänt prostitutionen. Verksamheten bedrivs genom annonser i pressen. Visserligen talar man inte i klartext om vad det hela handlar om (om man undantar annonserna i de renodlade sextidningarna) men samtidigt råder det en utbredd vetskap om vad som egentligen döljer sig bakom annonserna. I sak är det fö sällan någon skillnad mellan ett massageinstitut och en poseringsateljé. Det är mer en fråga om att välja "skylt" för verksamheten. Ofta handlar det således om olika val av namn, i sexpressen för man in sina annonser under "posering", i Dagens Nyheter kallar man sedan samma verksamhet för "massageinstitut". "Poseringsateljé" var fö den vedertagna beteckningen även i dagspressen fram till feb 1973, då tidningsutgivarna beslöt att "stoppa" dessa annonser (det s k annonsstoppet). Orden kan (i stort sett) betraktas som synonymer.

Massageinstituten kan bäst beskrivas som ett slags mindre bordeller. I regel är det 2-3 flickor som delar på en mindre lägenhet, eller någon ombyggd affärslokal (egen ingång i gatuplanet är självfallet mycket praktiskt), där man har sin mottagning. Lokalerna brukar ofta vara koncentrerade till vissa områden, ofta äldre bostadsområden av saneringskaraktär, och omsättningen på lokaler är hög. Vanligen pågår verksamheten på dagtid. Ibland händer det att samma lokal utnyttjas på kvällar och nätter av gatuprostituerade som tar dit sina kunder.

Prostitution förekommer också (till och från) på de s k sexklubbarna. D v s lokaler där man erhållit särskilt tillstånd att anordna pornografiska föreställningar dit allmänheten har tillträde (se nedan). De senare tillstånden omfattar självfallet inte prostitution, utan denna är en illegal del av verksamheten. Genom att klubbarna ofta tillhandahåller s k privat posering - vilket är tillåtet under vissa förutsättningar - och genom att besökarna på dessa klubbar lätt kan komma i kontakt med prostituerade kvinnor som arbetar där, är det dock ganska enkelt att bedriva prostitution på sexklubbarna. Antingen i samma lokaler, eller också på så sätt att kontakterna mellan den prostituerade (sexklubbsartisten) och hennes kund knyts på klubben. Men att man därefter beger sig till en närbelägen lokal för själva prostitutionskontakten.

Vissa hotell- och restauranger - speciellt "lite finare" ställen med dans, och inte alltför ungdomlig publik - utgör också naturliga kontaktpunkter för män som vill träffa prostituerade. Mycket talar för att denna prostitution ofta har en ganska tillfällig karaktär, och att den alls icke behöver bedrivas med utgångspunkt från själva hotell- eller restaurangrörelsen. Tvärtom tror jag att sådana arrangemang utgör rena undantag. Miljön på dessa ställen - dansrestaurang, barer, ofta i bekväm anknytning till hotellrum i samma byggnad - gör det lätt för prostituerade kvinnor att komma i kontakt med sina presumtiva kunder, och svårt - för att inte säga omöjligt - från hotellets eller restaurangens sida att hindra att detta sker.

Slutligen den s k call-girlverksamheten. Denna har en mycket sluten karaktär. Kontakterna mellan kunden och den prostituerade tas på telefon. De prostituerades telefonnummer är förbehållna vissa avgränsade kategorier av "finare" kunder, typ affärsmän. För att den prostituerade skall ställa upp krävs ofta "rekommendationer", någon gemensam bekant etc.

Självfallet kan prostitution förekomma även i andra former än de som beskrivits ovan. En vanlig typ - som förekommer i vissa länder på kontinenten - är de s k bordellerna. D v s lokaler där man (mer eller mindre öppet) bedriver prostitutionsverksamhet med ett stort antal flickor inblandade. Det sista svenska exemplet på en sådan verksamhet torde ha varit en till bostadsrättsförening maskerad bordell (Casa L'amore) som fanns i Stockholm för ett tiotal år sedan. Den stängdes f ö av polisen och de som ledde verksamheten dömdes för koppleri.

En annan klassisk form - som också torde ha försvunnit fast av andra skäl - är den s k hamnprostitutionen; d v s prostituerade som håller till i hamnarna, eller uppsöker sina kunder på deras båtar. I och med övergången till landsvägstransporter eller s k containertrafik - med alltför korta "liggetider" i hamnarna - försvann förutsättningarna för denna verksamhet.

Om man ser till prostitutionens faktiska - aktuella - förekomst i Sverige i dag, är det nödvändigt att göra vissa kommentarer till den struktur som beskrivits ovan.

Prostitutionen i Sverige är i hög grad en storstadsföreteelse. Detta gäller också såväl för prostitutionen som helhet, som för de olika enskilda formerna av prostitution som jag kortfattat beskrivit ovan.

Vad beträffar gatuprostitutionen så förekommer sådan prostitution knappast (annat än mycket tillfälligt och i liten omfattning) utanför Stockholm, Göteborg och Malmö.

Även prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer är starkt koncentrerad till de tre större städerna i landet. F n - d v s våren 1980 - torde det finnas ca 100 massageinstitut/poseringsateljéer, där prostitution utgör huvudnäring eller väsentlig bissyssla, i hela landet. Av dessa ligger ett sjuttital i Stockholm, Göteborg och Malmö, medan de resterande ca 30 verksamheterna återfinns i de större landsortsstäderna, och då med en uttalad koncentration till mellersta och södra Sverige.

När det gäller den prostitution som bedrivs på sexklubbarna (eller med utgångspunkt från dessa) är förhållandena något mer komplicerade. I mars 1980 fanns det totalt 20 sexklubbar i hela landet. Av dessa låg sju i Stock-

holm och tre i Göteborg. I Malmö finns inga sexklubbar. Den sista stängdes i mars 1977. Av de resterande tio sexklubbarna - utanför Stockholm och Göteborg - låg fyra i Örebro, två i Strömstad (d v s i Strömstads polisdistrikt), och en i vardera Eskilstuna, Karlstad, Köping och Skövde.

Sexklubsverksamheten är således starkt koncentrerad till Stockholm och Göteborg. Samtidigt är det dock på det viset att det med största sannolikhet inte förekommer någon prostitution på klubbarna i Stockholm och Göteborg. Trots upprepade kontroller från polismyndigheterna i dessa städer har man i vart fall inte funnit några tecken på att så skulle vara fallet.

Vad beträffar Stockholm har jag själv, och en av mina medarbetare, gjort stickprovsvisa kontroller av denna verksamhet i samband med den här undersökningen. Vår slutsats är följande: Om det finns prostitution på sexklubbarna i Stockholm (eller med utgångspunkt från dem) så måste den både vara mycket väl dold och av liten omfattning.

På sexklubbarna i landsorten är däremot förhållandena de omvända (se "Prostitutionen i Sverige"). Här torde prostitution vara ett reguljärt inslag i verksamheten. Ett bestickande exempel är Örebro, landets i förhållande till folkmängden absolut "sexklubbstättaste" stad. Under perioden 78-79 har jag själv vid tre tillfällen besökt sexklubbar i Örebro. Vid samtliga besök (sammanlagt sex klubbbesök på tre olika klubbar) har det varit enkelt nog att konstatera att prostitution bedrivs helt öppet på dessa klubbar (vilket förnekats från polismyndigheten i Örebro vid upprepade tillfällen).

De data som föreligger om hotell- och restaurangprostitutionen resp call-girlverksamheten är betydligt mer osäkra än de som redovisats ovan. Det är därför svårt att göra några säkra uttalanden om utbredningen av dessa prostitutionsformer i landet som helhet.

Skall man göra en bedömning på grundval av de polisiära (och andra) data som finns blir bilden likartad med den som redovisats för prostitutionen på gatan, massageinstitut och poseringsateljéer. De uppgifter som finns om hotell- och restaurangprostitution (call-girlverksamhet) emanerar nästan uteslutande från polismyndigheterna i de tre större städerna. Personligen är jag dock skeptisk till en sådan beskrivning, och skälen till detta, som jag diskuterat inledningsvis, sammanhänger med tillförlitligheten hos de aktuella data. Det är just polismyndigheterna i Stockholm, Göteborg och

Malmö som ägnat något intresse åt "firprostitutionen" och således haft möjlighet att samla in uppgifter.

Med tanke på de speciella egenskaperna hos dessa typer av prostitution - en hög grad av diskretion, en stark anknytning till vissa regionellt väl fördelade och fullt lagliga verksamheter vad gäller prostitutionen på hotell och restauranger - finns det annars enligt min uppfattning mycket som talar för en stark regionell spridning. Några stöd för detta antagande har jag dock inte. Av naturliga skäl.

Vid kartläggningen av prostitutionen i Stockholm har jag dock kunnat göra vissa jämförelser mellan Stockholmspolisens data om den "finare" prostitutionen, och de uppgifter som jag själv samlat in för min undersökning.

Dessa jämförelser visar dels att de polisiära data kraftigt underskattat omfattningen av denna prostitution, dels (vilket sannolikt är en förklaring till underskattningen) att den har en betydligt mer "tillfällesbetonad" och mindre organiserad karaktär än vad de polisiära informationerna antyder (se nedan avsn VI). Det bör dock understrykas att den ändå utgör en mindre andel, sett till omfattningen, av den totala prostitutionen.

Skall man försöka sammanfatta den översikt som jag gjort ovan kan den aktuella situationen i landet som helhet beskrivas enligt följande.

I de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö bor drygt en fjärdedel av landets invånare. Samtidigt torde ca 70 procent av den totala prostitutionen vara lokaliserad till dessa regioner. Ser man till Stockholmsregionen enbart, ett område med drygt 1,4 miljoner invånare, torde dess andel av den totala prostitutionen i landet utgöra ca 30 procent. Som mått på prostitutionens omfattning har jag då använt antal prostituerade och antal prostitutionskontakter ("prostitutionsarbete"), d v s det antal "tjänster" som de prostituerade utfört åt sina kunder under en viss tidsperiod.

En fullt utbyggd prostitutionsstruktur, d v s med samtliga de fem prostitutionsformer som beskrivits ovan, finns f n inte på något ställe i landet. Den mest utbyggda strukturen - samtliga former utom prostitution på sexklubbar - hittar vi i Storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Den kraftigaste koncentrationen av prostitutionen finns i Stockholm, Göteborg samt

södra Skåne (Malmö med omkringliggande större städer).

II.2 Prostitutionspyramiden

Det är förenat med avsevärda svårigheter att ge en övergripande redovisning av prostitutionen som ett socialt fenomen (dess struktur, omfattning och tidsmässiga förändringar). Det är många olika delar som skall belysas, och vissa av dem är långt ifrån enkla att beskriva i kvantitativa (statistiska) termer.

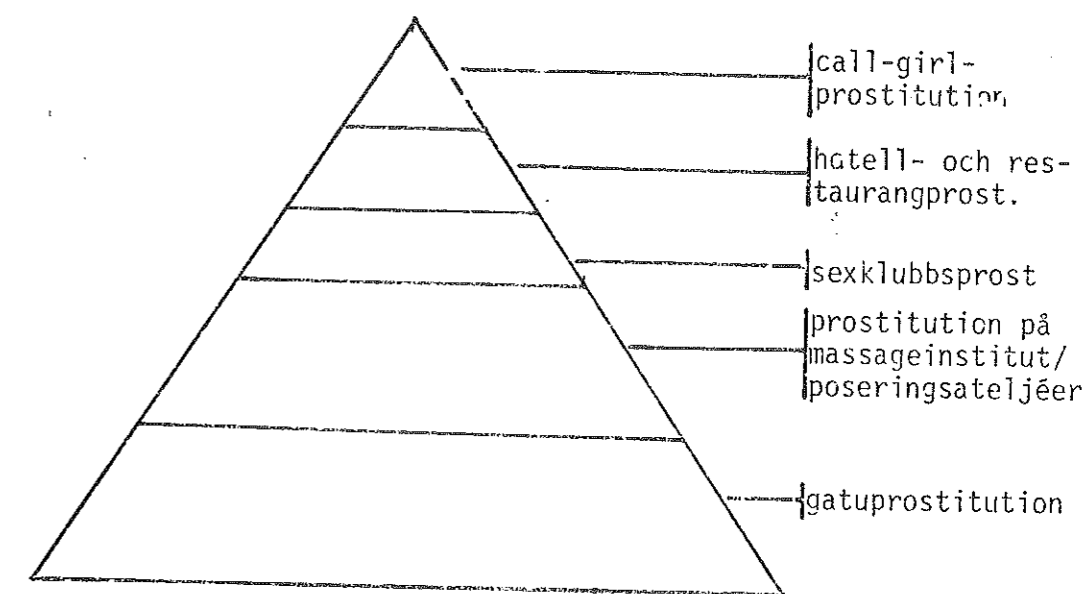
Jag har i andra och tidigare sammanhang - för att underlätta en sådan beskrivning - liknat prostitutionen vid en pyramid, prostitutionspyramiden. Prostitutionspyramiden är självfallet grundad på empiriska realiteter. I väsentliga avseenden ser prostitutionen faktiskt ut som en pyramid. Samtidigt har den samma svaghet som alla generella, förenklade, liknelser av den typen; den står och faller med de undantag och reservationer som måste göras. I det här fallet tror jag dock att det är fråga om en motiverad "pedagogik". Undantagen är inte alltför många, de låter sig redovisas, och förståelsen av deras innebörd kan också underlättas om man utgår från prostitutionspyramiden.

När man försöker beskriva hur en befolkning fördelar sig med avseende på social status liknar man ofta den sociala fördelningen vid en pyramid. Enkelt nog av det skälet att i de länder där man gör redovisningar av den typen så brukar statusfördelningen ha detta utseende. Låt vara med en varierande grad av "ungefärlighet". Utgångspunkten för prostitutionspyramiden är densamma, en beskrivning av social status. Den lägsta statusen i botten på pyramiden och högre status mot pyramidens topp, och idet här fallet som ett genomsnitt för de prostituerade, kunder till prostituerade och prostitutionsformer som återfinns på olika nivåer i pyramiden.

Om man utgår från den strukturering av prostitutionen i Sverige som jag gjort i avsn II.1 ovan, så får prostitutionspyramiden det utseende som framgår av figuren nedan (Fig II.2). Jag vill också understryka att figuren beskriver huvuddragen i prostitutionens faktiska utseende för landet som helhet och f n. Att den med obetydliga undantag också gäller som en beskrivning av situationen i landets tre större städer Stockholm, Göteborg och Malmö, d v s de områden där vi idag har en prostitutionstruktur av någorlunda omfattning.

Fig II.2

Prostitutionspyramiden

Vilka olika delar av det sociala fenomenet prostitution kan då beskrivas med utgångspunkt från pyramiden?

För det första den sociala statusen, d v s de prostituerades, kundernas och själva verksamhetens sociala status.

Lägst status har de gatuprostituerade. Det är i den gruppen som vi återfinner majoriteten av de utslagna prostituerade. De som har alkohol- och narkotikaproblem (eller bådadera), eller andra personliga problem som betingas av arbetslöshet, bostadslöshet och avsaknad av normala emotionella och sociala relationer till omvärlden. Det är också i den kategorin som vi - så gott som alltid - träffar på de minderåriga prostituerade.

På nästa nivå (massageinstitut/poseringsateljéer) finns ett markant inslag av "egna företagare". Kvinnor som varit prostituerade mycket länge, och som arbetat regelbundet på detta vis. Som dessutom bemödat sig om att hålla en snygg fasad utåt. I bakgrunden finns inte så sällan en tillvaro som - i vart fall vid en ytlig betraktelse och i en yttre bemärkelse - ter sig normal och vardaglig: familj, egen bostad, något borgerligt yrke vid sidan om om skylt. Det synliga inslaget av sociala och andra problem är inte påfallande i denna grupp.

Samma genomsnittliga bild, vad beträffar den sociala bakgrunden och olika sociala problem, framskymtar för de sexklubsprostituerade. I regel är de

"proffs". Genomsnittligt också betydligt yngre än de prostituerade man möter på massageinstituten.

Vad gäller de hotell- och restaurangprostituerade samt "call-girlsen" slutligen, är det ofta fråga om "tillfällesprostituerade" som har prostitutionen som extraknäck vid sidan av något borgerligt yrke på helt- eller deltid. Utåt sett välanpassade kvinnor, åldersmässigt ligger genomsnittet kring de trettio.

Kundernas sociala status, totalt sett och på respektive nivå, är genomsnittligt högre än de prostituerade vars tjänster de utnyttjar. Den genomsnittligen kunden är en vanlig "medelsvensson", med familj, arbete och inkomster. I botten på pyramiden, hos de gatuprostituerade, möter vi i stort sett ett tvärsnitt av den manliga befolkningen. I toppen av den så gott som uteslutande ekonomiskt väletablerade personer; affärsmän, utövare av fria yrken o s v.

Också de olika verksamheterna har självfallet en varierande status som kommer till uttryck på flera sätt.

Den prostituerade på gatan är tvungen att uppträda öppet och helt oskyddat. Hon är iovligt byte inte bara för sina kunder - som i många fall kan granska henne lika ingående som vilken annan vara som helst som man står i begrepp att köpa - utan också för den välanpassade omgivningen förakt. Och så banala saker som kyla, regn och snålblåst.

Den prostituerade på massageinstitutet har en egen lokal som skydd mot omvärlden. Genom titthålet i dörren kan hon granska kunden i förväg. Passar han inte behöver hon inte öppna. Ofta har hon också sällskap av någon väninna som arbetar i samma lokal.

På samma sätt är det med de övriga kategorierna mot pyramidens topp. Möjligheterna till skydd och anonymitet ökar. Möjligheterna att själv välja, att i någon mån styra sin situation likaså. Den fysiska, yttre, miljön blir mer ombonad, priserna för ens tjänster kan sättas högre. Det som bekrävs av en, och det sätt på vilket kontakterna sker, allt mer likt vanliga emotionella och sexuella kontakter.

Lyxprostitutionen brukar i regel framställas som en fråga om lyx, yttre

flärd, och inte minst "sexuellt raffineman". Av långt större betydelse är en annan faktor, nämligen att få det hela att påminna om ett helt vanligt möte mellan en man och en kvinna. Att skynna undan det faktum att den sexuella samvaron enkelt beror av att den är betald.

För det andra kan man också säga att prostitutionspyramiden uttrycker prostitutionens åtkomlighet. Eller sett med kundens ögon; hur lätt (svårt) det är att få kontakt med en prostituerad. De olika prostitutionsformernas åtkomlighet, deras öppenhet som sociala system, påverkar självfallet deras sociala status. Ju mindre åtkomlighet desto högre status (och vice versa). Men åtkomligheten är också intressant ur andra aspekter som har att göra med prostitutionens omfattning och struktur, kundernas beteende o s v.

Mest åtkomlig är gatuprostitutionen. I stort sett kan man säga att den är öppen för varje (manlig) kund som har de nödvändiga kontanta medlen och inte uppträder alltför stökigt. På de därpå följande högre nivåerna ökar så slutenheten i prostitutionsstrukturen. Mot pyramidens topp - call-girlverksamheten - är kretsen av kunder mycket begränsad. Här krävs att kunderna har avsevärt större resurser ekonomiskt och socialt än vid pyramidens bas, samt att de har speciella kontakter.

För det tredje ger prostitutionspyramiden ett mått på mängden "prostitutionsarbete" som utförs inom de olika prostitutionsformerna. Ordet "prostitutionsarbete" kräver en förklaring. Med detta förstås helt enkelt mängden tjänster som de prostituerade består sina kunder. D v s samlag, "toppmassage", eller andra former av "sexuell service" (prostitutionskontakter).

Det mesta prostitutionsarbetet utförs av de prostituerade som skaffar sina kontakter med kunderna på gatan. Atminstone är det så om man ser på prostitutionen i landet som helhet och i de större städerna (med viss reservation för Malmö). Det finns två skäl till att det är på det viset. De flesta prostituerade finns på gatan. Det är också där som det är lättast att ordna kunder. På nästa nivå, massageinstituten, finns det färre prostituerade och "arbetstakten" är genomsnittligt lägre. Detta senare faktum sammanhänger bl a med den ovan berörda frågan om prostitutionens åtkomlighet.

Mot pyramidens topp sjunker mängden prostitutionsarbete. De prostituerade blir färre och/eller utövar sin verksamhet mer sporadiskt. Såväl hotell- och restaurangprostitutionen som call-girlverksamheten har en utpräglad

"tillfälleskaraktär". Det är sällan fråga om att ordna mer en kund under en kväll (eller ett "arbetstillfälle"), och prostitutionstillfällena är genomsnittligt sällsynta för dessa kvinnor; en gång i veckan, en gång i månaden.

Den bristande tillförlitligheten hos de data som finns om hotell- och restaurangprostitutionen resp call-girlverksamheten ger dock upphov till vissa komplikationer i bl a detta sammanhang. Som jag påpekat ovan så antyder inte de polisiära data att det skulle finnas särskilt många prostituerade som arbetar på dessa sätt. Samtidigt finns det vissa tecken som tyder på att dessa data är missvisande, och att antalet hotell- och restaurangprostituerade och call-girls är avsevärt större än vad man trott, d v s att det finns ett stort antal "dolda tillfällesprostituerade" inom just dessa prostitutionsformer.

Oavsett om det nu förhåller sig på det senare viset - många "dolda" prostituerade - så har det sannolikt mindre betydelse när man talar i termer av prostitutionarbete. Detta just beroende på den tillfälliga karaktären och att man i regel bara har en kund vid varje prostitutionstillfälle. En prostituerad på gatan kan således, visserligen i sällsynta fall, ha mer än tio kunder på en kväll. Normalt har hon kanske två, tre. För en tillfällesprostituerad i pyramidens topp motsvarar detta antalet kunder under en eller flera månader.

För det fjärde slutligen, ger sannolikt prostitutionspyramiden en bild av hur många kvinnor som prostituerar sig på de olika nivåerna; av antalet prostituerade. I vart fall om man ställer krav på någorlunda regelbundenhet.

Att man inte enkelt kan generalisera från mängden "prostitutionsarbete" till antalet prostituerade beror på flera olika skäl som jag varit inne på tidigare. Dels svårigheterna att räkna prostituerade som bl a sammanhänger med valet av definition, att "arbetsfliten" kan variera högst väsentligt hos olika kvinnor, och att denna variation säkert är olika på skilda nivåer i prostitutionspyramiden. Dels problemet med den dolda prostitutionen, där det finns argument som talar för att den andelen är betydligt högre mot toppen av pyramiderna än vid dess bas.

Dels, slutligen, de problem som beror på överlappningen mellan olika nivåer. Med överlappning menas att en och samma kvinna kan "växla" mellan olika prostitutionsformer; gatan, massageinstitutet, restauranger o s v.

Självfallet är det inte på det viset att det går "vattentäta skott" mellan de olika prostitutionsformerna. Det förekommer således att prostituerade alternerar mellan olika prostitutionsformer under en och samma tidsperiod, och det är inte ovanligt att man under ett längre tidsperspektiv byter prostitutionsform; en kvinna som arbetat på ett massageinstitut övergår till att prostituera sig på gatan beroende på att hon blev vräkt från den lokal som hon använde. Eller att hon inte fick tillräckligt med kunder. För att nu bara ta två skäl till ett otal möjliga och faktiskt förekommande byten.

Överlappning förekommer således. Speciellt vanlig är den säkert på de högsta nivåerna i pyramiderna. Jag tror alltså inte att det är meningsfullt att i detta avseende uppehålla någon särskild distinktion mellan ex hotell- och restaurangprostituerade å ena sidan och call-girls å den andra. Då är det bättre att sammanfatta gruppen under "lyxprostituerade" eller s/l. Dessutom är data om denna kategori överhuvud taget mindre tillförlitliga.

Samtidigt är det min bestämda uppfattning - om man ser till prostitutionen som helhet - att överlappningen totalt sett är ganska ringa. Speciellt under en bestämd tidsperiod av den prostituerades verksamhet. I normalfallet håller man sig således till en och samma prostitutionsform.

Uttryckt på ett annat sätt: De prostituerades rörlighet inom pyramiderna är låg. När undantag förekommer tycks det i regel vara fråga om en nedåtriktad rörlighet, mot pyramidens bas. Sällan motsatsen. Samtidigt vill jag här varna för den "klassiska bilden" av kvinnan som börjar som lyxprostituerad för att därefter snabbt gå ner sig och hamna "i träsket på gatan". Förflyttningar av den typen torde vara utomordentligt sällsynta. Själv känner jag bara till ett par fall. I regel byter man till nivån närmast (under). Vanligen är det också rationella skäl som ligger bakom, mer än individuell utslagning. Ex orsaker av det slag som nämnts i exemplet ovan.

Sammanfattningsvis: Prostitutionspyramiden uttrycker (sannolikt) antalet prostituerade på de olika nivåerna om man talar om prostitutionen i Sverige som helhet och reserverar sig för den inbördes rangordningen i pyramidens topp. De flesta prostituerade (totalt och i vart fall i Stockholm

och Göteborg) finns på gatan. Ser vi till den aktuella situationen gäller detta för de yrkesprostituerade och, sannolikt även för de tillfälligesprostituerade. Den näst största gruppen av yrkesprostituerade (däremot inte av tillfälligesprostituerade) hittar vi på massageinstituten och poseringsateljéerna.

På de högre nivåerna i pyramiden blir dock förhållandena mer komplicerade. Data är mindre tillförlitliga, andelen tillfälligesprostituerade är hög, liksom överlappningen mellan olika prostitutionsformer.

Om vi begränsar oss till de "yrkesprostituerade" så följer antalet sådana på de olika nivåerna pyramidens utseende. Tillfälligesprostitutionen gör det inte. De flesta tillfälligesprostituerade totalt sett hittar vi säkert på gatan. Den näst största gruppen av tillfälligesprostituerade (och den relativt största andelen på någon nivå) finns i pyramidens topp, hotell- och restaurangprostituerade samt "call-girls".

Ytterligare påståenden - utöver de som redan gjorts och följande är nog så snåriga - är meningslösa beroende på datas bristande tillförlitlighet.

III Gatuprostitutionen i Stockholm

III.1 Miljön på gatan

Gatuprostitutionen är starkt koncentrerad till kvarteren kring Malmskillnadsgatan i centrala Stockholm. Centrum i distriktet utgörs av Malmskillnadsgatans sträckning mellan Jakobsbergsgatan och Brunkebergstorg. Det är ett typiskt cityområde; kontorspalats, varuhus, restauranger och affärer. Området har således en mycket stor dagbefolkning men på kvällarna och nätterna befolkas det uteslutande av människor som är "ute och rör på sig" eller skall ta sig hem via någon av de närbelägna tunnelbanestationerna. Det är lätt att nå med bil.

Utöver detta distrikt förekommer mer frekvent gatuprostitution på ytterligare en plats, nämligen på Östermalm inom ett område som avgränsas av Valhallavägen, Skeppargatan, Karlavägen och Sihyllegatan. Östermalmsdistriktet har en något annorlunda karaktär. Här finns bl a ett väsentligt större inslag av bostadshus. Distriktets "hjärtpunkt" utgörs dock av två större kontorskomplex. Även detta område är lätt att nå, och täcka av, med bil.

Även om gatuprostitution till och från har förekommit på andra platser (än de två som nämnts ovan) så saknar dessa totalt sett betydelse i sammanhanget.

Ser man till de två områdenas relativa betydelse, mätt med omfattningen av den prostitution som förekommer inom resp område, kan man också säga att prostitutionen på Östermalm är försumbar i förhållande till den på Malmskillnadsgatan. Mer än 95 procent av all gatuprostitution i Stockholmsområdet, räknat med antalet prostitutionskontakter, äger rum i kvarteren kring Malmskillnadsgatan.

Den rumsliga lokaliseringen av gatuprostitutionen i Stockholm präglas av en hög grad av stabilitet. Under hela 70-talet (och en god bit av 60-talet) har Malmskillnadsgatan utgjort prostitutionscentrum.

Dessförinnan, från 40-talet och framåt, var det Norrlandsgatan - en parallellgata till Malmskillnadsgatan där det fortfarande förekommer gatuprostitution - som var det stora stråket. Och på 30-talet Kungsgatan, skildrad i Ivar Lo-Johanssons roman från 1935 (Kungsgatan, Stockholm 1935)

Kungsgatan, Norrlandsgatan, Malmskillnadsgatan...

Under en mansålder har gatuprostitutionen i Stockholm flyttat sig inom ett område på ett tiotal kvarter i stadens centrala delar. De omflyttningar som skett har varit små, ofta tillfälliga och påtvingade av ingrepp i den fysiska miljön. Den gamla bebyggelsen har rivits och ersatts av nya kontorskomplex, gator har flyttats, nya trafikleder har tillkommit. Hela tiden har gatuprostitutionen smidigt anpassat sig till de ändrade miljöbetingelserna.

Gatuprostitutionen är ett fenomen som varierar kraftigt, bl a över tiden. Den varierar över dygnets timmar, över veckans dagar och under olika delar av året. Sett i ett längre tidsperspektiv, ex under 70-talet, har också den totala omfattningen av den förändrats kraftigt (se nedan avsn III.5).

Gatuprostitutionen kan enkelt jämföras vid en gammaldags torgmarknad. Kundernas ekonomi och köplusta skiftar. Är väderleken ogynnsam får detta direkta återverkningar på kommersen. Liksom om ordningsmaktens företrädare visar ett ökat intresse för kunderna. Och så fort omständigheterna blir gynnsamma

igen återgår allt till det gamla.

Prostitutionen på Malmskillnadsgatan är näst intill en "dygnet runt"-före- teelse. Redan vid 8-tiden på morgonen dyker de första prostituerade upp. Ofta är det samma flickor som sist lämnade gatan vid 2-3-tiden på morgonen. Det är de utslagna prostituerade - de som missbrukar narkotika, ibland alko- hol och tidvis bada delarna - som har sista och första vakten på Malmskill- nadsgatan. Just den här gruppen av "tjackhoror" är lätta att känna igen. Unga kvinnor kring de tjugo. Klädda i jeans, tröja, boots. "Dåligt klädda" i förhållande till väderleken och det som de håller på med. Ofta magra, ovårdade, härjade. Otvättat hår, lindrigt rena.

På morgontimmarna och förmiddagen är det lugnt på gatan. Två, tre prostitu- erade som pratar med varandra eller vankar fram och tillbaka mellan Brun- kebergstorg och parkeringshuset i korsningen vid Mäster Samuelsgatan. Då och då får man sällskap av valda delar av det s k Sergels Torgsklientelet. Ibland är det någon kund som stannar till med sin bil. Men i regel blir det inte mer än ett samtal mellan "kunden" och den prostituerade. Det görs lite affärer på Malmskillnadsgatan under förmiddagarna.

Kring lunch brukar det dock bli bättre. "Trafiken" på gatan ökar. Ytterlig- are några flickor i samma kategori stöter till. Kunderna blir fler och mer beslutsamma. Då och då är det någon flicka som "får napp" och försvinner med "torsken" i hans bil.

På eftermiddagen avtar så trafiken igen och det är lugnt fram till sex- sjutiden på kvällen. Då börjar flickorna strömma ner på gatan. Först "narko- manerna". Så småningom också de första "proffsen"; välklädda yngre kvinnor i klänning, kjol, kappa eller t o m päls, med högklackade skor eller lack- stövlar, målade, uppsatt hår och glada, snabba röster.

Proffsens arbete präglas av en hög grad av regelbundenhet. De kommer ner på gatan vid ungefär samma tid kväll efter kväll, och ställer sig på samma plats. Kunderna raggas lugnt och effektivt. När bilen stannar till vid trottoaren växlar de några korta ord med föraren genom sidorutan. Kliver in och sätter sig bredvid. Ett kort samtal. Och antingen så kliver de ut igen - och återtar sin gamla plats - eller också åker de iväg med kunden.

Kring tio-elvatiden på kvällen är kommersen på Malmskillnadsgatan i full

gång. En genomsnittlig kväll kring elvatiden kan man se femton-tjugo flick- or på gatan. Det betyder i sin tur att just då är det ungefär dubbelt så många som är i gång med sin verksamhet. Runt i området cirklar en stadig ström av bilburna kunder. Med jämna mellanrum passerar någon polisbuss eller polisbil med uniformerad personal genom området. Vid den här tiden, på dygnet torde Malmskillnadsgatan utan tvekan vara det polistätaste områ- det i Stockholm. Samtidigt är det ytterst sällsynt att poliserna lämnar sina fordon. Man nöjer sig med att åka runt och titta. Ingreper gör man bara om det skulle bli bråk på gatan men det är mycket sällsynt och har i regel inget direkt samband med själva prostitutionen. De poliser som stannar och pratar med de prostituerade är nästan alltid från "span". Civil- klädda och i civila bilar, och ofta bekanta med flickorna.

Flickorna, deras kunder, polisen. Men också ett gott inslag av allmänt ny- fikna plus en speciell grupp av män som uppehåller sig i dessa kvarter kväll efter kväll. Den senare gruppen är intressant. De är inte kunder, de uppträder inte avvikande i någon yttre bemärkelse. De är definitivt inte "busar". Det är en mindre grupp av män, i de mest varierande åldrar, som pratar med flickorna, bjuder dem på cigaretter och vid enstaka tillfällen utträttar "mindre ärenden" åt någon flicka som de känner Udda existenser

Efter midnatt börjar prostitutionen avta igen. Vid tvåtiden har de flesta försvunnit. Proffsen, de bilburna kunderna, är borta från gatan. Kvar finns någon enstaka "tjackhora". Har hon tur kan hon få sällskap av en försenad "strötorsk". Tyvärr är han ofta berusad och mer intresserad av att prata än att göra affärer.

Hur går raggningen till? Vart tar man vägen med sina kunder?

Nästan alla kunder är bilburna. I regel kör de i egen bil (eller firmans), vid enstaka tillfällen dyker de upp i taxi. Ett mindre antal kunder raggas till fots. Kundbeteendet är utpräglat selektivt. Man gör en sväng genom området och kollar in vad som bjuds. Hittar man någon flicka som man tycker verkar lämplig inleder man samtal med henne. Det senare är ingen större konst. Det räcker med att man stannar till så kommer hon nästan alltid fram till bilen, gör en snabb "check" av kunden, och rabblar upp sina tjän- ster. "Samlag", "franskt", "massage". Och priser; kring 300 för ett samlag om det är ett "proffs" man talar med.

Kommer man överens beger man sig från platsen. I regel åker man i kundens bil. Vissa "proffs" har egna bilar och föredrar att åka i dem. I så fall parkerar kunden i närheten, åker med den prostituerade och får sedan skjuts tillbaka. Går det inte på annat sätt får man ta en taxi eller gå till fots. Det sista är sällsynt och ett tecken på låg status hos både "torsken" och "horan".

Proffsen har nästan alltid egna lägenheter (ateljéer) i närheten dit de tar kunden. Ateljéen är en ren arbetsplats och den prostituerade bor inte där. Ibland försvinner man till något närbeläget hotell (av "loppmodell") där man känner portier:en och hyr per timma på kvällstid. Ibland har kunden förslag på lokal. Är man "proffs", och kunden obekant, brukar i så fall kontakten utebli. Man försöker minimera riskerna i sitt jobb och lämnar ogärna ut sig till någon som man inte känner. Om man inte är "tjackhora" förstås. Då kan det hela löpa på ganska lösa boliner. Man följer med kunden hem, till någon annan lokal som han disponerar, eller håller till i hans bil. På någon parkeringsplats. Ute på Djurgården eller i Lill-Janssskogen.

Själva prostitutionskontakten är snabbt överskökad. Ju "proffsigare" man är desto fortare går det. Man åker till sin ateljé. Klär av sig medan kunden klär av sig. Ser till att han får erektion, och att han får på sig ett gummi, och sedan ordnar man en snabb "avköning". Betalningen har man försäkrat sig om i god tid innan, och inom en halvtimme - allt inklusive - är man tillbaka på gatan igen.

Gatuprostitutionen på Östermalm skiljer sig på väsentliga punkter från den på Malmskillnadsgatan. För det första har den inte alls den omfattningen. Den är begränsad till några timmar på kvällen. Det är få flickor, i regel proffs, och relativt sett få kunder. Den har inte den "basarkaraktär" som Malmskillnadsgatan kan ha. Inte Malmskillnadsgatans inslag av "synlig" social utslagning. Den är diskret och svårobserverad. Men i övrigt följer den det allmänna mönstret: Vad beträffar kundkontakterna, vilka tjänster som bjuds, priser och dyl. Kunderna och flickorna är följande samma personer som man vid andra tillfällen kan hitta på Malmskillnadsgatan.

III.2 Gatuprostituerade enligt "registerdata" - ålder, nationalitet, brottsbelastning och påföljder, civilstånd och ekonomi

Den beskrivning av de gatuprostituerade som jag redovisat i detta avsnitt

grundar sig på olika typer av dokumentärt material; registerdata, polisära spanings- och arbetsmaterial, förundersökningar etc. För enkelhetens skull har jag i fortsättningen kallat dessa data för "registerdata", även om den beteckningen är lite oegentlig. Det handlar således inte om något "register" i egentlig mening, utan om den sammanställning som jag och mina medarbetare gjort av olika dokumentära data, och därefter kompletterat med uppgifter ur olika, "rena" register.

Dessutom vill jag inledningsvis göra ytterligare ett påpekande. Tolkningen av de uppgifter som jag redovisat i det följande är inte alldeles enkel beroende på datas karaktär. Av praktiska skäl har jag låtit den anstå till sist i avsnittet. Innan man tagit del av den diskussion bör man inte "hänga upp sig" alltför mycket på de siffror som man stött på dessförinnan.

Under perioden jan 1978 t o m juni 1979 identifierades 339 kvinnor som vid ett flertal tillfällen under denna tid prostituerat sig på gatan. Majoriteten av dem hade "arbetat" på gatan under båda dessa år. Ca en tredjedel var också kända som prostituerade sedan tidigare, d v s före januari 1978. De som "debuterat", eller rättare sagt identifierats som "debutanter" under perioden, uppgick till ca 200.

Data om dessa kvinnors brottsbelastning och påföljder har hämtats ur Person- och belastningsregistret (PBR), medan uppgifter om ålder, nationalitet, civilstånd och ekonomi är tagna ur kommunens invånardatabas, samt motsvarande register för de s k kranskommunerna. P g a felaktiga personnummer har 30 kvinnor (9%) fallit bort. Kontroller av bortfallet visar att detta inte påverkar de olika slutsatser om materialet som redovisats i det följande. Undersökningsmaterialet omfattar således 309 kvinnor.

Den undersökta gruppen fördelar sig åldersmässigt enligt följande (tabell III.2a).

Tabell III.2a Gatuprostituerades ålderfördelning (procent, n=309)

-14	15-17	18-20	21-24	25-29	30-34	35-39	40-	totalt
1	8	22	32	23	8	5	1	100(n=309)

Som framgår av tabellen ovan handlar det om en relativt ung grupp av kvinn-

or. Närmare 2/3 av dem är 24 år eller yngre. Den största andelen återfinns i åldersintervallet 18-24 år. Drygt halften, 54 procent, tillhör denna ålderskategori. Nio procent (28 kvinnor) är 17 år eller yngre. De två yngsta som identifierats elva resp tolv år. Genomsnittsåldern i den undersökta gruppen är 23 år.

I anslutning till dessa uppgifter och den i massmedia ofta förekommande diskussionen om den s k barn- och ungdomsprostitutionen kan det vara värt att understryka bl a följande. Mindre än en procent av de gatuprostituerade som förekommit på gatan med så pass hög frekvens att de kunnat identifieras är under 15 år. Nio procent är under 18 år. Gruppen prostituerade där kunden, genom att köpa den prostituerades tjänster, kan göra sig skyldig till lagbrott (otukt, förförelse av ungdom) är således mindre än tio procent.

Andelen prostituerade under 18 år i det redovisade materialet uppgår till nio procent. Genom att risken att identifieras ökar kraftigt ju yngre den prostituerade är, och genom att materialet över identifierade gatuprostituerade endast omfattar en (mindre) del av samtliga kvinnor som prostituerat sig på gatan under den aktuella tiden, är andelen prostituerade som är yngre än 18 år i själva verket väsentligt mindre än så. Också deras prostitutionsfrekvens, deras "flit", är åtskilligt lägre än för genomsnittet. Att ge någon mer precis skattning av andelen barn- och ungdomsprostituerade är tyvärr omöjligt (se nedan avsn III.4 o III.5). Om man betraktar hela den aktuella gruppen, d v s samtliga kvinnor som åtminstone någon gång prostituerat sig på gatan under perioden jan 1978 t o m juni 1979, kan man dock med säkerhet påstå följande:

- (a) andelen prostituerade under 18 år är mindre än fem procent
- (b) andelen prostituerade under 15 år utgör högst ett par promille av hela gruppen
- (c) de yngsta prostituerade har väsentligt lägre frekvens på sin prostitution än genomsnittet gatuprostituerade
- (d) de yngsta prostituerade har genomgående en problematisk bakgrund, genomsnittligt kan man säga att det handlar om s k flickhemsklientel

De ovan redovisade siffrorna jävar på avgörande punkter olika påståenden

som gjorts om denna prostitution. Gruppen är således utomordentligt liten. Storleken av den är heller inte sådan att det är på minsta vis meningsfullt att diskutera hur den förändrats över tiden. Än mindre är det berättigat att hävda att den ökat. Tvärtom antyder data från tidigare undersökningar (Takman) att barn- och ungdomsprostitutionen ser ut på ungefär samma sätt i dag (och är av ungefär samma omfattning) som den gjort sedan tiden efter andra världskriget. Det senare gäller inte minst flickornas bakgrund. Precis som i Takmans undersökningar är det fråga om flickor med påtagliga sociala och andra problem. Inte helt vanliga småflickor som går på gatan för att "spara ihop till en egen häst".

Av den undersökta gruppen var knappt hälften (48 procent) bosatta inom Stockholms kommun. De övriga flickorna kommer från hela landet, dock med övervikt för omkringliggande kranskommuner.

Av de som var bosatta inom Stockholms kommun var 78 procent svenska medborgare. Av dem med utländsk härkomst dominerar de finska flickorna. Ca hälften av de utländska kvinnorna var från Finland. Vad gäller kvinnornas nationalitet är bilden likartad också för de kvinnor som är bosatta utanför kommunen. Ser man till gruppen som helhet finner man att ca 75 procent av de gatuprostituerade som identifierats är svenska medborgare. Av de resterande 25 procenten är knappt hälften finskor. Andelen utländska kvinnor är således väsentligt högre i gruppen av identifierade gatuprostituerade än i befolkningen som helhet.

Brottsligheten inom gruppen är mycket hög. Drygt hälften av kvinnorna (53 procent) fanns registrerade i person- och belastningsregistret för olika brott. Som en jämförelse kan nämnas att ca 2-3 procent av den kvinnliga befolkningen finns intagna i detta register. De vanligaste brotten var stöld, snatteri och bedrägeri. Av dem som registrerats för brott hade inte mindre än nittio procent meddelats påföljder avseende brott mot 8-12 kap brottsbalken, d v s de s k förmögenhetsbrotten. Narkotikabrotten utgör också en stor grupp. Ca en fjärdedel av den brottsregisternoterade hälften, d v s ca 1/8 av hela materialet, har dömts för narkotikabrott. Ett mindre antal finns registrerade för andra brott, bl a rån och misshandel.

Om vi ser på påföljdssidan, så förstärks det tidigare intrycket av att gruppen är högt belastad. Den mest belastade kvinnan har sammanlagt tolv domar, varav sex fängelsedomar. Tio procent av kvinnorna har dömts till fängelse

vid minst ett tillfälle. Den dominerande påföljden är annars skyddstillsyn. Dessutom används denna påföljd relativt sett ofta på den aktuella gruppen. Hälften av kvinnorna har dömts till sådana påföljder vid i genomsnitt tre tillfällen.

En återkommande fråga när man diskuterar prostitutionen gäller dess samband med missbruk av alkohol och narkotika. Om vi betraktar gruppen av identifierade gatuprostituerade finns det självfallet ett högt inslag av missbrukare i gruppen. På grundval av olika registerdata samt de observationsdata som vi samlat in (se avsn III.3) har jag försökt mig på att skatta andelen kvinnor i den aktuella gruppen som missbrukat narkotika under den tid som de gått på gatan. En försiktig skattning pekar på att andelen narkotikamissbrukare bland de identifierade prostituerade uppgår till ca 25 procent. Således väsentligt fler än de som dömts för sådana brott (jmf Fredriksson & Lind, s 75).

Data om civilstånd, antal barn samt taxerad inkomst har hämtats från Stockholms kommuns invånardatabas för de 148 kvinnor (48 procent) som var bosatta inom kommunen. Majoriteten av de övriga är bosatta i kommuner i Stockholms närhet, t ex Märsta, Solna, Uppsala, Haninge, Huddinge, Södertälje. För dessa kvinnor har motsvarande uppgifter insamlats för ett mindre urval. Resultatet av den kontrollen visar att den senare gruppen (naturligt nog) har hög likhet med Stockholmsgruppen vad beträffar de studerade egenskaperna.

De skattade talen, för gruppen som helhet, visar att såväl andelen gifta kvinnor som andelen med barn är låg. Drygt tio procent av kvinnorna var gifta. Även om man tar hänsyn till gruppens ålderssammansättning är detta lägre än för motsvarande grupp av områdets genomsnittsbefolkning. Om undersökningsmaterialet skulle överensstämma med den övriga befolkningen i detta avseende borde andelen gifta utgöra ca 20 procent. Uppgifter om hur stor andel som sammanbor saknas. Skall jag göra en "initierad gissning" på grundval av min kännedom om den aktuella gruppen, och bortse från de kvinnor som är yngre än arton år, anser jag att flertalet av kvinnorna har en något så när stadig "samborelation" (make, fästman, "sambo"). Som jag påpekat tidigare är dock detta faktum, att man har en "pojkvän", något som man ogärna medger (s 10, st 3).

Också andelen med barn är lägre än vad den "borde" vara, d v s om man jäm-

för med motsvarande normalbefolkning. Knappt tio procent av kvinnorna i gruppen har barn. Flertalet av mödrarna är fögifta.

En intressant fråga i sammanhanget utgörs av gruppens inkomster, de taxerade inkomsterna resp de faktiska. I tabell III.2b nedan har jag redovisat inkomstfördelningen för de identifierade gatuprostituerade. Fördelningen är dels grundad på uppgifter som hämtats ur kommunens invånardatabas (för de som är skrivna i kommunen), dels ur taxeringslängderna för det kontrollerade stickprovet utanför kommunen. Uppgifterna avser inkomståret 1978.

Tabell III.2b Gatuprostituerades taxerade inkomster under 1978 (skattade procentandelar, n=309)

inkomst 1 000 kr	samtliga kvinnor	ogifta kvinnor	gifta kvinnor
0	58	62	28
1 - 10	12	10	28
11 - 20	10	9	19
21 - 30	10	9	19
31 - 40	7	7	6
41 -	3	3	-
	100(309)	100(273)	100(36)

Drygt hälften (58 procent) är nolltaxerade eller saknar taxerad inkomst. Attio procent har en taxerad årsinkomst på 20 000 eller lägre. Om vi tills vidare helt bortser från gruppens inkomster av prostitutionen (vilket för också personerna i gruppen har gjort vid sina taxeringar) så är det ändå så att inkomsterna ligger lägre än förväntat. Förklaringarna till de låga inkomsterna torde vara följande. En väsentlig andel av gruppen saknar helt arbete; de som missbrukat och sådana som bara är arbetslösa. Av de som har arbete är det ofta fråga om deltidsarbete i typiska låglöneyrken (sjukvårdsbiträde, städerska etc). När man betraktar inkomsterna bland de kända gatuprostituerade är det väsentligt att man håller i minnet att gruppen till stor del är rekryterad från socialt undermåliga miljöer. Att deras sociala bakgrund, utbildning och aktuella situation ofta är dålig. Därav också inkomsterna, eller avsaknaden av inkomster.

Gruppens speciella sammansättning bör således hållas i minnet. Kvinnor som endast har prostitutionen som extraknäck, vid sidan av sitt reguljära arbe-

te, och prostituerar sig vid enstaka tillfällen under en kortare tid löper små risker att identifieras som prostituerade och kommer heller inte att ingå i den grupp vars inkomster jag redovisat ovan. Bilden gäller för de professionella (eller mer professionella) gatuprostituerade.

De professionella gatuprostituerade har alltså små eller inga inkomster av vanligt arbete. Däremot bereder sig många av dem avsevärda inkomster genom sin prostitution. Vad beträffar den aktuella gruppen på närmare 350 kvinnor torde ca en tredjedel av dem ha tjänat mer än 100 000 kronor per år (och i enstaka fall ännu högre belopp) på sin prostitution. Många av dessa kvinnor är narkotikamissbrukare. Deras yrkesskicklighet som prostituerade, och attraktionsförmåga på kunderna, är av naturliga skäl sällan i paritet med de utåt sett välordnade yrkesprostituerades, de som är kärnan i kåren av gatuprostituerade. Samtidigt arbetar de betydligt mer än den senare kategorin. Vissa av missbrukarna finns på gatan från tidiga morgonen till sena kvällen, flertalet av månadens dagar.

Med inkomster av prostitution är det på det viset att de - precis som alla andra inkomster - skall tas upp till beskattning. Detta inträffar dock aldrig vad beträffar gatuprostitutionen. I enstaka fall där skattemyndigheterna kommit på prostituerade så har man skönstaxerat dem. Däremot känner jag inte till något fall där man lämnat över de skattebrott som det fullt klart varit fråga om, till åtal. Skälet torde vara att man försökt hantera en o-lustig fråga - att inkomster av prostitution skall beskattas och således till väsentliga delar tillfalla stat och kommun - med något slags diskretion. Utfallet av dessa skönstaxeringar har självfallet inte varit imponerande. Bl a av den orsaken att det sällan funnits några pengar att hämta. De har redan varit förbrukade.

Prostitutionen i sig är inte kriminaliserad. Den genomsnittliga prostituerade gör sig ändå skyldig till brott genom att hon undanhåller sina inkomster av prostitutionen från beskattning. I åtskilliga fall torde det dessutom, om man skall vara strikt och enbart se till beloppen, röra sig om grova skattebedrägerier.

Det är främst två frågor som är intressanta när man ser på de prostituerades inkomster. För det första: Vilken roll spelar pengarna som orsak eller "drivkraft" till prostitutionen? För det andra den närliggande frågan, vart pengarna tar vägen. Båda problemen är komplicerade. Dessutom varierande till

sin innebörd och sina konsekvenser för olika prostituerade och olika typer av prostitution. Jag har därför valt att behandla dem i ett sammanhang (se avsn VII, IX o X nedan).

III.3 Gatuprostitutionen enligt observationsdata. Metodproblem m m

De registerdata som jag redovisat i föregående avsnitt avsåg gatuprostituerade som identifierats under perioden jan 1978 t o m juni 1979.

För samma period föreligger också direktobservationsdata om gatuprostitutionen på Malmskillnadsgatan och Östermalm. Data om bl a de gatuprostituerade och deras kunder har samlats in vid sammanlagt 502 observationstillfällen under denna period. Observationerna täcker hela den aktuella tidsperioden (olika månader under perioden, veckor, veckodagar och tidpunkter på dygnet) och de utvalda observationstillfällena fördelar sig systematiskt över perioden. Detta för att man genom urvalet skall kunna fånga in gatuprostitutionens tidsmässiga variationer. I genomsnitt har vi gjort (knappt) en observation per dygn av gatuprostitutionen på Malmskillnadsgatan resp Östermalm under den aktuella perioden januari 1978 t o m juni 1979. Urvalsperioden täcker 18 timmar per dygn (08-02), och varje hel timme har samma antal observationer i urvalet. Urvalsstorleken, d v s den observerade tiden genom den totala tiden under perioden, utgör knappt en procent inom respektive distrikt (Malmskillnadsgatan resp Östermalm).

Som jag påpekat inledningsvis finns det också observationsdata som avser tiden före 1978 resp juli och augusti 1979. De senare data har jag dock ej använt i detta avsnitt (däremot i avsn III.4, III.5 och VIII). Skälet är att jag här gjort en jämförelse mellan de tidigare registerdata och observationsdata i olika avseenden och att jag vid den jämförelsen vill ha data som avser samma tidsperiod.

Observationerna är av två slag. För det första har vi s k "screeningar" av de två aktuella områdena. Med detta menas att vi cirklat igenom områdena i bil och i ett sammanhang samlat in våra observationer (räknat prostituerade, antecknat kunder etc) En sådan "screening" tar ca tio minuter att genomföra på respektive ställe. Först har vi cirklat igenom området vid Malmskillnadsgatan enligt en bestämd körplan. Därefter har vi begett oss till Östermalm (fem-tio minuter med bil) och gjort motsvarande. Nittio pro-

cent av våra observationer är av den typen och ett observationstillfälle är liktydigt med en sådan räkning på Malmskillnadsgatan och en omedelbart därpå följande likadan räkning på Östermalm.

För det andra har vi gjort ett femtiotal längre observationer. Dessa har i regel utförts på kvällen (mellan 18 och 02) och omfattar mellan sex och åtta timmar. Observationerna har dels utförts med bil, dels "till fots", och täcker båda områdena. Syftet med dessa längre observationer har bl a varit att utvärdera de olika räkningar som vi gjort vid "screeningarna", men också att prata med flickorna på gatan, få ett bättre grepp om deras kunder o s v. Ett flertal av de längre observationerna har gjorts i samarbete med polispersonal från centrala spaningssektionen vid Stockholmskriminalen. Detta för att vi lättare skulle kunna genomföra olika kontroller av tillförlitligheten hos våra data.

De data som vi samlat in vid våra "prostitutionsräkningar" är i korthet följande (se bil 1).

För det första uppgifter om miljöbetingelserna (eller faktorer som påverkar dessa), d v s datum, veckodag och tid på dygnet, väderlekförhållanden, fordonstrafikens intensitet, tillgången på kunder, närvaro av polis etc.

För det andra uppgifter om de prostituerade. Vi har räknat hur många de är, skattat deras ålder och försökt kategorisera dem efter yttre iakttagbara kriterier (klädsel, känt eller synligt missbruk, transvestit etc).

För det tredje slutligen, data om kunderna. Här har vi bl a noterat bilnumren för de bilburna kunder som plockat upp, släppt av eller kontaktat prostituerade på gatan

De tillförlitlighetsproblem som dessa observationer ger upphov till är av varierande storlek och natur. Av bl a det skälet har jag diskuterat dem i anknytning till redovisningen av de olika resultaten.

De tillförlitlighetsproblem som följer av s k bortfall är sannolikt ringa. Enligt den ursprungliga planen hade jag avsett att göra 500 kortare och ca femtio längre observationer under den aktuella perioden, d v s en observation per dygn. Av olika skäl (som man sammanfattande skulle kunna kalla för resursbrist) fick jag lov att ställa in ett femtiotal av de kortare ob-

servationer samt lägga om ett mindre antal av de längre. Det totala bortfallet är således knappt nio procent, och orsaken till det är heller inte sådant att det finns skäl att anta att förhållandena på gatan skiljde sig från det "normala" vid just dessa tillfällen.

Nu till resultaten av dessa observationer.

Som jag påpekat tidigare är gatuprostitutionen ett fenomen som varierar kraftigt, dels över tiden, dels beroende på olika omgivningsbetingelser. Det lägsta antal gatuprostituerade som räknades vid någon av våra observationer var noll. Det finns f ö ett flertal sådana "nullobservationer" - i regel gjorda på morgonen - i vårt material. Det högsta antalet (i den observationsserie som redovisas här) var 31. Måndagen den 16 juli räknades således 29 gatuprostituerade på Malmskillnadsgatan mellan klockan 2320 och 2330 och två stycken på Östermalm en kvart senare. Den här kvällen var det också gott om kunder. Det var uppehållsväder, ingen blåst och 17 grader varmt. Den beskrivna observationen utgör f ö ett gott exempel på ett sådant tillfälle då affärerna på gatan "blomstrar".

Det antal prostituerade som observeras på gatan vid ett visst observations-tillfälle är naturligtvis inte liktydigt med det antal som vid samma tillfälle är i verksamhet. Ännu mindre det antal som jobbat på gatan under hela kvällen, dagen eller t o m dygnet. Vid de längre observationer som vi genomförde ägnade vi bl a åtskilligt med tid åt att göra "tidsstudier" på de prostituerade.

Ett exempel: Lördag den 19 maj klockan 2305 plockar en kund upp en prostituerad i sin bil i korsningen Malmskillnadsgatan/Mäster Samuelsgatan. Bilen "skuggades" till en mörk, grusad uppfart vid Karlbergskanalen där "affären" gjordes upp på sju minuter. Därefter körde kunden den prostituerade tillbaka till gatan. Hela resan tur och retur, inklusive betjäning, tog 23 minuter.

Den takt med vilken de gatuprostituerade arbetar varierar beroende på olika faktorer. Det finns således en avsevärd individuell variation. Vissa flickor binner knappast sätta foten på gatan iörrän de plockats upp på nytt. Andra kan få tillbringa flera timmar på gatan utan en enda kund. Det är också enkla yttre karakteristika som avgör med vilken hastighet man kan arbeta.

Tisdag den 22 augusti (1978) klockan nio på kvällen observerar jag en ca 20-årig prostituerad i pelarraden vid Brunkebergstorg (mitt emot riksdagshusets baksida). Hon är klädd i vita jeans, vit t-shirt, röd skinnkavaj och röda, högklackade mockastövlar. Blont utslaget hår, kraftig byst, ca 174 lång. Allmänt skulle man beteckna hennes utseende som uppseendeväckande. Efter knappt en minut (av min observationstid) följer hon med den första kunden. Klockan fem minuter över halv tio observerar jag henne igen på samma ställe. Hon går nu direkt fram till en väntande bil (i en rad på tre), byter några ord med föraren, kliver in och åker iväg. Klockan tio över tio släpps hon av av samma kund som plockade upp henne 35 minuter tidigare, och på samma ställe. Hon upprepar den tidigare manövern och försvinner med kundnummer tre inom loppet av en minut. Hon är tillbaka igen klockan fem minuter i elva. Min sista glimt av henne får jag halv ett på natten. Då släpper en kund av henne utanför riksdagshusets hotellingång varefter hon försvinner till fots ner mot Sergels Torg.

En annan faktor som måste tas med i detta sammanhang är tillgången på kunder. Såväl i en absolut bemärkelse som relaterat till antalet flickor som finns på gatan. Sambandet mellan arbetstakten på gatan och (den relativa) kundmängden är heller inte alldeles enkelt. Är det stor tillgång på kunder, och mycket flickor på gatan, tycks således "stockningar" uppstå. Möjligen beroende på att kundbeteendet blir mer selektivt, mer avvaktande.

Den tredje faktorn slutligen är tiden på dygnet. De kunder som dyker upp på eftermiddagen ex är visserligen fåtaliga men tycks i regel vara ganska deciderade. På kvällarna finns det däremot ofta ett gott inslag av s k fluktisar, eller flukttorskar. D v s "kunder" som mest åker runt och tittar.

Skall man försöka sammanfatta dessa tidsstudier till något slags tumregler för hur antalet observerade prostituerade skall tolkas siffermässigt så torde ungefär följande gälla. På kvällarna motsvaras det antal flickor som observeras på gatan av ett ungefär dubbelt så stort antal som just då är i verksamhet. Hälften av flickorna finns således på gatan, hälften är tillfälligt ute med sina kunder. Det antal flickor som observeras kvällstid på gatan under rusningstid utgör ungefär en tredjedel av alla flickor som arbetade på gatan den kvällen. En tredjedel finns alltså på gatan, en tredjedel är ute med sina kunder. En tredjedel har antingen slutat för kvällen eller inte börjat än. Samma antal (observerade under rusningstid) utgör fö drygt en fjärdedel av samtliga prostituerade som var verksamma under

det aktuella dygnet.

På morgnar, förmiddagar och eftermiddagar måste dock det observerade antalet tolkas på annat sätt. Vid dessa tidpunkter kan man säga att det observerade antalet i stort sett är liktydigt med det antal som för tillfället är i arbete. Det är således få flickor som är borta från gatan med sina kunder eller i andra ärenden.

Vidare gäller, som en förutsättning för de ovan beskrivna räkningsreglerna, att det råder någorlunda balans mellan antalet kunder och antalet prostituerade. Vilket det fö, och det är således ett empiriskt faktum, i regel gör.

Hur stor är risken att man räknar fel? Det faktum att man endast räknar en del av de prostituerade är till att börja med ointressant så länge som räkningarna endast används för jämförelser med varandra. Det avgörande här är istället att de görs på samma sätt samt att det räknade fenomenet låter sig räknas på samma sätt vid olika tillfällen. Det är min bestämda uppfattning att de aktuella räkningarna är jämförbara med varandra. Vi har således bemödat oss om se till att de gjorts på samma sätt samt att kontrollera att det observerade fenomenet inte förändrats på något sätt som rubbat jämförelserna. T ex genom att gatuprostitutionen flyttat till ett nytt område.

När räkningarna skall användas för att skatta antalet prostituerade blir dock självfallet noggrannheten i dem avgörande för skattningarnas tillförlitlighet. I detta sammanhang kan två typer av fel föreligga. Att en gatuprostituerad inte blir räknad, ex beroende på att man felaktigt tror att hon inte är prostituerad. Eller också att en kvinna som inte är gatuprostituerad räknas som prostituerad.

Allmänt sett bedömer jag risken för sådana felräkningar som ringa. Grundregeln vid våra räkningar har varit att i tveksamma fall inte räkna. Samtidigt är det självfallet på det viset att om man tillbringar så pass lång tid "på gatan" som jag och mina medarbetare gjort så förvärvar man dels en avsevärd personkännedom (som utesluter felräkningar i en mängd enskilda fall), dels tillägnar man sig en mängd allmänna kunskaper om karakteristika hos de gatuprostituerade, deras beteende etc som gör att man med en mycket hög grad av säkerhet kan "skilja agnarna från vetet". Eller för att ta det väldigt konkret kvinnliga journalister, studeranden från socialhögskolan,

kvinnor som bara uppehåller sig i området, skiljer sig i en mängd observerbara avseenden från den kvinna som vistas på gatan i avsikt att prostituera sig.

Risken för felräkningar är således liten. Dessutom tror jag att dessa felräkningar, om och när de gjorts, rimligen bör ha slagit åt båda hållen och således haft en tendens att ta ut varandra.

Den kraftigaste variationen i gatuprostitutionen är dygnsvariationen (se ovan s 36-37). Det finns också en kraftig variation mellan olika dygn. Den senare är däremot inte alldeles enkel att beskriva beroende på att den har en osystematisk karaktär. Sannolikt beroende på att olika variationsbetingande faktorer griper in i varandra. Av någon anledning tycks exempelvis måndagarna vara en "bra" dag för gatuprostitution. Vid våra räkningar har vi således observerat (betydligt) fler prostituerade på gatan under måndagar än ex fredagar, lördagar och söndagar. Detta självfallet som ett genomsnitt och med enskilda undantag. Början och slutet av en månad tycks också vara "bättre" än mitten av månaden. Möjligen kan detta sammanhånga med att många av kunderna har månadslön. Vad beträffar årstidsvariationerna tycks senvåren, försommaren och den tidiga hösten vara "bättre" ur prostitutionssynpunkt än vintern och högsommaren. Variationen här är dock svag. Sannolikt sammanhänger den dels med klimatförhållandena (gatuprostitutionen tycks således vara mycket väderleksskänslig), dels med stiltjen under semestrarna. Vad som vållar viss tveksamhet i samband med den senare faktorn är att en stor andel av kunderna på gatan normalt utgörs av "utsocknes" (se nedan avsn VIII) och att inslaget av turister rimligen borde vara större under sommaren. Möjligen kan det hela förklaras av att sommarturisten är en annan person än den utsocknes prostitutionskunden.

Så långt om de observerbara variationerna i mängden gatuprostituerade. En annan mycket viktig variation, som med säkerhet kan förklara en avsevärd del av mängdvariationen och då speciellt den osystematiska mängdvariationen, sker inom denna mängd. Gruppen av gatuprostituerade är således långt ifrån konstant. Istället är det så att det är en grupp med mycket hög omsättningshastighet. Tillskottet av "nya" flickor är stort, avgången likaså. Det är endast en mindre del av samtliga flickor som observeras under en längre tid, ex ett år, som finns med hela tiden. Detta är ett väsentligt empiriskt faktum som bl a vållar avsevärda komplikationer dels vid skattningar av gatuprostitutionens omfattning, dels när man försöker analysera dess

orsaker. Frågans vikt, och dess komplexitet, har gjort att jag valt att utreda den i ett särskilt avsnitt nedan (avsn III.4).

III.4 "Yrkesprostituerade" - "tillfällesprostituerade". En jämförelse mellan registerdata och observationsdata.

Inom prostitutionsforskningen är det ett återkommande påstående att det på varje känd (registrerad) prostituerad går ett väsentligt större antal prostituerade som ej är kända. I en ofta citerad undersökning av Bennet (The Problem of Prostitution, s 381-388, i Practioner, 172, 1954) hävdas således att det i europeiska städer före första världskriget fanns tolv "hemliga" prostituerade på varje känd prostituerad och att denna relation fortfarande gäller. Prostitutionen är således till väsentliga delar ett dolt fenomen (vilket jag fö påpekat ovan). Dessutom finns det starka skäl som talar för att den synliga prostitutionen i intressanta avseenden kan skilja sig från den dolda. (se Takman s 401, Gagnon & Simon, Sexual Deviance, s 133-167, New York 1967).

Vad beträffar de registerdata som jag redovisat ovan innehåller de i allt väsentligt uppgifter om kvinnor som dels prostituerat sig på ett synligt sätt (d v s på gatan), dels gjort det under en längre tid och med hög frekvens. Undantagen från dessa kvalifikationskriterier utgörs av de mycket unga i materialet. Detta beroende på deras höga registrerings sannolikhet.

Observationsdata omfattar å andra sidan de gatuprostituerade som grupp. Sannolikheten för att dessa data även skall fånga in de kvinnor som bara prostituerar sig tillfälligt är således väsentligt större. Samtidigt har dock observationsdata två stora brister i det här diskuterade avseendet. För det första att data avser gruppen och inte de enskilda individerna. Någon identifiering av de enskilda prostituerade har således inte skett. För det andra att observationerna heller inte mäter in- resp utflödet av personer i den studerade gruppen under den undersökta perioden.

Observationsdata kan således inte användas för någon mer exakt beräkning av hur många kvinnor som prostituerat sig på gatan under den aktuella perioden, eller hur denna grupp fördelar sig på yrkes- resp tillfällesprostituerade.

Däremot anser jag att observationerna kan läggas till grund för en "initie-

rad gissning" kring dessa frågor. Om man som jag själv, i stort sett dagligen under flera års tid observerat en väl synlig grupp av personer (i en relativt sluten rumslig miljö), är det mer eller mindre omöjligt att inte få en relativt ingående kunskap om den gruppen.

Ett fenomen som slagit mig mer än något annat när det gäller gatuprostitutionen på Malmskillnadsgatan är den mycket höga omsättningen på prostituerade flickor. Under perioden jan 1978 t o m juni 1979 identifierades 339 gatuprostituerade. Drygt hundra var kända sedan tidigare. Ca 200 identifierades för första gången under perioden.

Om dessa kända gatuprostituerade har jag en ingående personkänedom. Under mina observationer (det gäller huvudsakligen de längre observationerna och inte "screeningarna") har jag försökt att fortlöpande föra anteckningar dels om andelen som jag känt igen (och med säkerhet vet varit registrerade), dels om "nya, okända" prostituerade. Det behöver självfallet inte påpekas att anteckningar av den typen inte har någon högre grad av exakticitet. Samtidigt är iakttagelserna sådana att de ger god grund för åtminstone en miniskattning av andelen okända prostituerade, som är intressant nog. Enligt denna (försiktigt hållna) initierade gissning skulle det under den aktuella perioden på ett och ett halvt år röra sig om ca 1 000 kvinnor som vid minst ett (och i realiteten sannolikt flera) tillfälle prostituerat sig på gatan. Ett mindre antal av dem är sannolikt kända som prostituerade på annat håll. Bl a har jag vid några tillfällen stött på prostituerade som tidigare arbetat i Malmö men som flyttat på sig. Sannolikt beroende på de åtgärder som man i Malmö satt in mot prostitutionen. Åtminstone är det den förklaring som de själva har gett. Det absoluta flertalet torde dock vara helt okända som prostituerade.

Skälet till att andelen okända prostituerade är så pass hög (och sannolikt än högre än vad siffrorna visar) tror jag beror på att även gatuprostitutionen normalt sett har en utpräglad tillfällig karaktär. Tvärt emot populära föreställningar så torde det vara mycket sällsynt att en kvinna prostituerar sig under en längre tid, ex några år. En intressant illustration till detta ges fö av konstnären Stig Danielsson i hans bok "Omhetens kaniner" (Stockholm 1979). Danielsson, som på nära håll följt en grupp yrkesprostituerade under flera år, beskriver således hur man även inom denna "hårda" grupp lägger av efter relativt kort tid. Utan samband med några särskilda åtgärder från samhällets sida, och primärt av det enkla skälet att man inte

kan förlika sig med en tillvaro som prostituerad.

De erfarenheter som jag själv har gjort under mina studier av prostitutionen påminner väldigt mycket om Danielssons. Under de år jag sysslat med denna fråga har jag haft kontakt med ett flertal prostituerade. Vad gäller de flickor som arbetat på gatan har de haft två saker gemensamt. De har varit "proffs" (enligt sig själva och enligt sin omgivning). Samtliga har lagt av med gatuprostitutionen. Skälen till att de slutat varierar. Ett par av dem fick ett vanligt jobb. Dessutom var de "trötta på att fnaska". En av dem började studera. En fick tag i en "vanlig kille". Några av dem har bara försvunnit från gatan. Flertalet torde ha försvunnit ur prostitutionen över huvud taget. Ett par av dem har bytt till andra - mer tillfälliga, mer diskreta - prostitutionsformer.

Av de 339 prostituerade som registrerats torde ca en tredjedel ha varit prostituerade under en sammanhängande treårsperiod eller längre (låt vara att de i många fall kan ha gjort uppehåll i sin prostitution under flera månader). På varje sådan yrkesprostituerad (minst tre år i "yrket") torde det gå minst tio kvinnor som prostituerat sig på gatan under kortare tid. I normalfallet under några veckor eller månader.

En intressant fråga är om dessa okända prostituerade skiljer sig från de kända vad beträffar deras bakgrund, sociala situation etc. Det ligger ju således nära till hands att anta att de skulle utgöra en mer "normal" grupp av kvinnor. Data från observationsmaterialet ger dock härvidlag indikationer som pekar i en något oväntad riktning. I väsentliga avseenden uppvisar de båda datamaterialen påfallande stora likheter. Jag skall ge några exempel på detta.

Åldersfördelningen i observationsmaterialet (där de prostituerades ålder skattats i olika intervall som framgår av bil 1) överensstämmer således mycket väl med registermaterialets åldersfördelning. Slutsatsen av detta skulle vara att gruppen "yrkesprostituerade" åldersmässigt liknar gruppen "tillfällesprostituerade". Andelen minderåriga prostituerade är väsentligt mindre i observationsmaterialet. Naturligt nog med tanke på gruppens höga upptäcktsrisk (jmf s 40).

Också när det gäller andelen missbrukare (i regel narkotika) är överensstämmelsen hög. En skattning utifrån registermaterialet pekar mot att ca

en fjärdedel av kvinnorna är missbrukare. Observationsdata (med reservation för att "synligt missbruk" kan vara en svårhanterlig indikator) ger en liknande andel. Ca en fjärdedel av de kvinnor som observerats vid de olika observationstillfällena har företett yttre tecken på missbruk. Genom att missbrukarna genomsnittligt har högre prostitutionsfrekvens än samtliga kvinnor som prostituerat sig på gatan tror jag dock att andelen missbrukare i den senare gruppen ligger väsentligt lägre. Sannolikt under tio procent. Vilket ändå är en hög andel.

För att till sist återvända till mina personliga iakttagelser från fältet och de jämförelser som jag gjort mellan kända och okända gatuprostituerade. Likheten mellan de båda kategorierna är påfallande, såväl till det rent yttre, iakttagbara, som vad beträffar de uppgifter om sig själva som de oregistrerade prostituerade som jag pratat med förmedlat.

På en punkt torde dock grupperna skilja sig åt, nämligen vad beträffar deras inkomster av prostitutionen. Sannolikheten att registreras som gatuprostituerad är huvudsakligen en funktion av "arbetsfliten". De oregistrerade prostituerades inkomster av sin prostitution torde vara väsentligt mindre än de registrerades. Hur detta i sin tur påverkat deras sociala situation vågar jag däremot inte uttala mig om.

Vad blir den sammanfattande tolkningen av dessa - ofta motsägelsefulla - uppgifter om de gatuprostituerade?

För det första att gatuprostitutionen har en utpräglad tillfällig karaktär. Som individuell "beteendeyttring" kan den genomsnittligt betecknas som en kortare fas i den prostituerade kvinnans liv. Att den sedan kan avsätta livslånga, och säkert traumatiska, erfarenheter är en annan sak.

För det andra (och detta är en mycket viktig fråga som jag anser förtjänar ytterligare forskning) tror jag att egna erfarenheter som prostituerad är en betydligt vanligare kvinnlig erfarenhet än vad man tidigare föreställt sig. Jag har försökt relatera mina skattningar av hur pass utbredd gatuprostitutionen är till olika data om den kvinnliga befolkningen som helhet i Stockholmsområdet. Utfallet av dessa jämförelser är minst sagt förvånande. De antyder nämligen att om man utgår från samtliga kvinnor i en viss årsgrupp i Stockholmsområdet som fötts under 50-talet så skulle en av femtio prostituera sig på gatan under sin livscykel. Debuten skulle i regel in-

träffa mellan 18 och 25 år, och själva prostitutionen skulle genomsnittligt vara av en mycket tillfällig natur.

Vad som gör mig bekländ i sammanhanget är inte främst de sociala slutsatser som man kan dra av detta, utan att skattningen helt strider mot tidigare forskning. Enligt denna borde nämligen prostitutionen (och allra minst gatuprostitutionen) alls icke vara så utbredd (jmf ex med de aktuella tal som redovisas av Fredriksson & Lind, s 15-16).

För det tredje slutligen; överensstämmelsen mellan registerdata och hela den grupp av kvinnor som prostituerat sig på gatan under den studerade tidsperioden. Inkomsterna av prostitution i gruppen som helhet är av naturliga skäl lägre än de som gäller för de registrerade prostituerade. Andelen narkotikamissbrukare torde också vara väsentligt lägre. Sannolikt kring tio procent. Inslaget av utländska flickor är troligen också mindre. Jag tror inte att det överstiger tio procent. I övrigt torde registerdata ge en relativt hygglig bild av den genomsnittliga gatuprostituerade.

III.5 Gatuprostitutionens aktuella omfattning och utveckling under 70-talet. En sammanfattning.

Som jag påpekat tidigare är de data som finns om gatuprostitutionen i Stockholm av minst sagt varierande kvalitet. Det senare gäller i särskilt hög grad sådana data som kan användas för analyser av prostitutionens förändringar över tiden. Ser man till de data som avser perioden före årskiftet 1976/77 torde de utan överdrift kunna betecknas som mycket bristfälliga.

Det finns främst två skäl till att datasituationen förbättras avsevärt från 1977. Senhösten 1976 inledde Stockholmspolisen sina första stora aktioner mot prostitutionen (koppleriet). Bl a så tillskapades ett särskilt prostitutionskommando med ett 20-tal spanare och utredare. Det polisiära arbetet resulterade dels i ett antal koppleriutredningar, dels (och kanske främst) innebar det att tillgången på registerdata om prostitutionen ökade drastiskt. Sommaren 1977 inleddes den här redovisade undersökningen med bl a systematiska insamlingar av observationsdata om gatuprostitutionen.

Men innan dess är datasituationen besvärlig. Atminstone vad gäller gatuprostitutionen. Tillgången på data är allmänt sett dålig. De data som finns är bristfälliga. Jämförbarheten med senare data är låg (se avsn 1.2 ovan).

Den beskrivning av gatuprostitutionens utveckling under 70-talet som jag redovisat nedan har således en varierande tillförlitlighet. Utvecklingen från och med 1977 låter sig (sannolikt) beläggas med tillfredställande säkerhet. Beskrivningen av utvecklingen under perioden 1970-76 torde närmast kunna karakteriseras som en initierad gissning.

För den tidigare perioden (1970-76) har jag använt mig av två typer av data. För det första de observationsdata som jag samlade in i samband med mina utprövningar av direktobservationsmetoden från och med våren 1974. För juli-augusti 1976 har jag således sådana data som har hygglig jämförbarhet med senare data.

För det andra har jag vissa dokumentära data från 70-talets början. I samband med tre större mordutredningar - samtliga med prostituerade som offer och samtliga förklarade - genomförde polisen som ett led i sina efterforskningar vissa kartläggningar av prostitutionen i Stockholm. I dessa utredningsmaterial (som totalt omfattar åtskilliga tusen sidor) finns dels uppgifter om ett större antal prostituerade kvinnor, dels data som ger en någorlunda hygglig bild av det då aktuella prostitutionsläget i Stockholm.

Hur har då gatuprostitutionen förändrats under 70-talet? Först ska jag beskriva utvecklingen från 1976 och framåt. Främst av det skälet att det är den som kan beläggas med rimlig säkerhet.

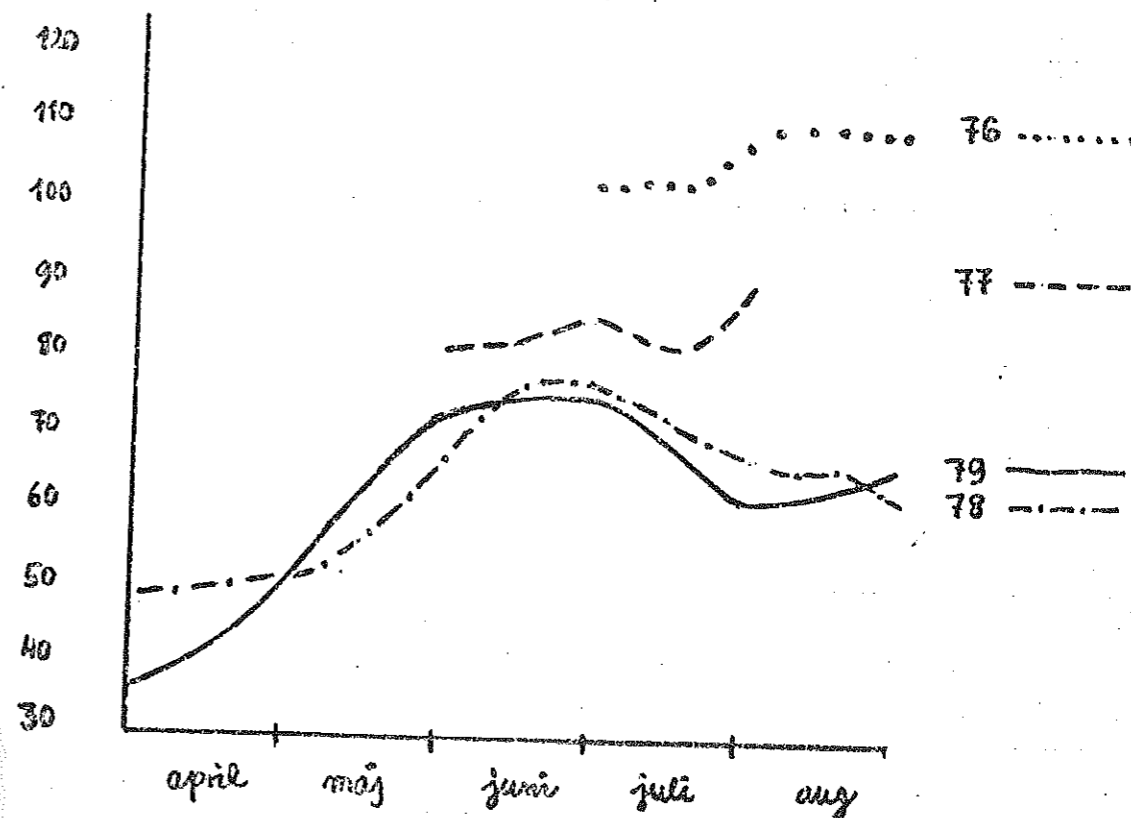
I fig III.5 nedan har jag redovisat observationsdata om gatuprostitutionens omfattning. Data avser perioderna juli-aug 1976, juni-juli 1977, april-sept 1978 och april-sept 1979. Dessutom torde figuren kräva en förklaring. Den vågräta axeln visar den studerade tidsperioden. Genom att tillgången på data är begränsad har jag bara kunnat granska delar av denna period för åren 1976 och 1977.

Den lodräta axeln visar det skattade antalet gatuprostituerade per dygn. Detta antal har jag beräknat enligt följande: (1) Jag har sorterat ut de observationer som gjorts på gatan under rusningstid (21-24), d v s den tidsperiod på dygnet som ger det bästa måttet på hur många olika kvinnor som förekommer på gatan under hela dygnet. (2) Som mått på antalet per dygn har jag använt genomsnittet under olika veckor, d v s det totala antalet observerade kvinnor under en viss vecka delat med antalet observationstillfällen under samma vecka. Skälet till att jag använt veckogenom-

snittet är att jag vill få tillräcklig stabilitet (flera observationer) i dygnsskattningarna. Slutligen (3) har jag multiplicerat det skattade dygnsgenomsnittet med den korrigeringsfaktor som jag redovisat ovan (avsn III.3, s 48) och på så sätt fått fram det skattade antalet olika prostituerade per dygn.

De redovisade talen kan ses som en indikator på gatuprostitutionens omfattning under åren 76, 77, 78 och 79. De faktum att talen endast avser delar av åren torde knappast omöjliggöra en jämförelse. Prostitutionens årscykel, d v s dess variation över året, torde nämligen ha varit likartad under de studerade åren.

Fig III.5 Antalet gatuprostituerade per dygn under perioderna juli-aug 1976, juni-juli 1977, april-sept 1978 och april-sept 1979 (skattningar)

Som framgår av figuren har gatuprostitutionen minskat kraftigt i omfattning sedan 1976. Det genomsnittliga antalet per dygn under den observerade perioden 1976 ligger på drygt 100 gatuprostituerade (Malmstiilnadsgatan och Östermalm). För perioden 1977 är genomsnittet nere i drygt 80 per dygn, för att därefter sjunka ytterligare. Under 1978 och 1979 torde gatuprostitutionens nivå ha varit ungefär oförändrad med ett dygnsgenomsnitt för perio-

derna som ligger kring 50-60 gatuprostituerade per dygn. Skall man sammanfatta utvecklingen för perioden som helhet så gäller i korthet följande. Sedan sommaren 1976, och fram till hösten 1979, har gatuprostitutionen i Stockholm minskat till ungefär hälften.

Data för perioden 1976 till 1979 torde ha en rimlig tillförlitlighet. Den observerade minskningen kan inte tillskrivas brister i data utan förklaras av en motsvarande reell minskning av gatuprostitutionen, d v s ungefär en halvering.

Den torde heller inte kunna förklaras av att det inträffat någon omstrukturering av prostitutionen under perioden. Gatuprostitutionen har således varit rumsligt stabil. Det har inte skett några avsevärda omflyttningar av de prostituerade mellan olika prostitutionstyper. Överlappningen mellan gatuprostitutionen och prostitutionen på massageinstituten är således ringa. Dessutom torde den i stort sett ha varit konstant mellan 1976 och 1979. Däremot kan det ha inträffat en förändring av relationstalen för yrkes- resp tillfällesprostituerade.

Allt talar således för att gatuprostitutionen i Stockholm under 70-talet nådde en absolut topp någon gång under sommaren och hösten 1976. Bland de räkningar som jag genomförde då (i samband med metodutprovningarna) visar att gatuprostitutionen var mycket omfattande. Som ett exempel kan nämnas att jag under en provobservation i september 1976 räknade drygt sextio prostituerade kvinnor på Malmskillnadsgatan. Observationen gjordes vid tiotiden på kvällen och verksamheten under den här perioden hade närmast basarkaraktär.

Hur är då den aktuella situationen? Till att börja med vill jag säga att det är mitt bestämda intryck att gatuprostitutionen i dag torde befinna sig på ungefär samma nivå som hösten 1979, d v s den tidpunkt då den egentliga datainsamlingen för den här undersökningen avslutades. Som framgått av data ovan torde också prostitutionen ha legat på en förhållandevis konstant nivå mellan 1978 och 1979. Dessförinnan har vi dock markerat minskningar.

Under de senaste två åren torde vi i Stockholm ha haft en kår på drygt 100 yrkesprostituerade. Detta som ett årsgenomsnitt. Definitionen av dessa yrkesprostituerade måste med nödvändighet bli flytande. Allmänt skulle man

kunna säga att det är fråga om kvinnor som prostituerat sig kontinuerligt under hela året och som relativt ofta har varit prostituerade sedan tidigare. Till denna grupp på drygt hundra yrkesprostituerade skall läggas en betydligt större grupp av tillfällesprostituerade. Kvinnor som prostituerat sig under kortare tid; några månader, några veckor, kanske t o m vid några tillfällen. Hur stor den gruppen är kan jag inte säga med säkerhet. En initierad gissning pekar mot att det f n skulle gå ca tre tillfällesprostituerade på varje yrkesprostituerad. Under ett år skulle således gatuprostitutionen omfatta ungefär 500 olika kvinnor. Tillskottet av "debutanter" är sannolikt stort, kring 300 kvinnor per år. Likaså är avgången hög. Under de senaste åren tror jag således att gatuprostitutionens (relativt) konstanta omfattning beror på att avgången har varit på ungefär samma nivå som nyrekryteringen.

Prostitutionens omfattning kan också uttryckas i "årsarbetskrafter". Om vi med en årsarbetskraft inom prostitutionen menar 300 prostitutionsdagar, där varje arbetspass omfattar prostitution under ca 8 timmar, så torde vi under de senaste två åren haft i genomsnitt 50-70 årsarbetskrafter inom gatuprostitutionen. Den senare skattningen är främst av betydelse när man försöker analysera prostitutionens kundside och dess ekonomi. (se nedan avsn VIII o IX). Relationen mellan det höga antalet kvinnor och den relativt låga antalet årsarbetskrafter ger också en intressant antydning om gatuprostitutionens genomsnittligt mycket tillfälliga karaktär. I genomsnitt torde en gatuprostituerad arbeta 1-2 månader per år.

Avslutningsvis i detta avsnitt skall jag så försöka ge några sammanfattande synpunkter på prostitutionens utveckling under 70-talet. Jag vill dock ånyo betona att det är fråga om uppgifter som inte är särskilt tillförlitliga vad gäller tiden fram till 1976.

Enligt de dokumentära data som jag berört ovan torde vi under 70-talets första år ha haft ca 50-100 yrkesprostituerade per år i Stockholm. Om inslaget av tillfällesprostituerade kan man tyvärr inte säga någonting. Mot mitten av 70-talet ökar gatuprostitutionen gradvis och markerat, för att kulminera under 1976. Vid den här tidpunkten torde vi ha en mycket stor andel tillfällesprostituerade på gatan. Sannolikt är det också så att påfyllningen sker väsentligt snabbare än avtappningen. Antalet yrkesprostituerade torde ha legat (1976/77) kring 150-200. Efter 1976 minskar prostitutionen kraftigt. Minskningen fortsätter fram till 1978. Totalt sett torde gatuprosti-

tutionen ha halverats under en tvåårsperiod. Nedgången tror jag främst beror på att tillskottet av tillfälliges prostituerade har minskat, samtidigt som avgången av dem har ökat. I dag torde gatuprostitutionen i Stockholm ligga på ungefär samma nivå som under början av 70-talet. Orsakerna till dessa variationer, liksom hur det förhåller sig med prostitutionsnivån totalt sett, skall jag återkomma till nedan. (avsn VII).

IV Prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer

IV.1 Allmänt om prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer.

Prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer är en företeelse som - i sin nuvarande utformning - har funnits i ungefär femton år (se Winqvist, Bordeller i Sverige? Framsteg eller nederlag. Stockholm 1972). I regel håller man till i gamla källar-, kontors- eller affärslokaler som (nödtorftigt) renoverats och ställts i ordning för sitt nya ändamål, men det förekommer även att vanliga hyreslägenheter används för den här typen av verksamhet.

Antalet adresser (lokaler) har varierat kraftigt under årens lopp. Ofta håller man bara till några månader på samma ställe. Skälet till att man flyttar är vanligen att man blivit vräkt; grannar och omringboende har klagat och poliser har ingripit; huset skall rivas eller renoveras etc. Undantag från mönstret finns dock. Vissa av dessa bordeller har haft samma adress under flera år.

Kunder skaffar man sig genom annonser i tidningarna, såväl dagspressen som de rena sextidningarna (och då speciellt den del av "sexpressen" som specialiserat sig på "kontaktannonser"). I sina annonser i morgontidningarna håller man sig med en skylt - "massage" - men maskeringen är minst sagt nödtorftig. Ringer man på telefonnumret i annonsen är det nästan alltid en telefonsvarare som man får kontakt med. En kvinnlig stämma som talar om att man på "den och den adressen" alltid får "seriös behandling", ett "vänligt bemötande" etc. I nio fall av tio handlar det om prostitution och det krävs knappast övermänsklig intuition eller insikt för att fatta den saken.

Annonserna i sexbladen är "rakare": "Lilla hjärtat poserar för sköna män. Jag träffas i Vasastan. Tel. 334342 mellan 1800 och 2300. Välkommen".

Vill man gardera sig annonserar man i båda typerna av tidningar på det sätt som är brukligt. I DN som "Massage" och i "Träffen" som "Sensuelle Marie, 19 år". Telefonnumret är detsamma.

Vad är det för "service" man erbjuder? Om vi håller oss till de kvinnliga annonsörerna - det förekommer således också manliga "posörer" eller "massörer" - så är det i normalfallet fråga om toppmassage och olika samlagsvarianter. Priserna varierar. För samlag får man i regel betala 200-300 kronor. För toppmassage 50-100. Vill man ägna sig åt "avvikarsex" blir det åtskilligt dyrare, och även svårare att hitta någon som erbjuder den typen av sexuella tjänster.

Det är annars mycket pengar att göra på just sexuella avvikelser. Ett par av de mest frekventerade massageinstituten i Stockholm har således specialiserat sig på att tillgodose önskemål från masochistiskt lagda manliga kunder ("spanking", "bondage", "läder & gummi"). Vill man få utlopp för sina sadistiska böjelser blir det däremot betydligt svårare. En känner jag inte till något sådant ställe i Stockholm där män kan köpa den typen av tjänster av kvinnor. Däremot finns det inom den manliga homosexprostitutionen.

De prostituerade kvinnor som man möter på dessa ställen är ofta "proffs". Det är här som man hittar prostituerade med den längsta yrkeserfarenheten. Vissa av dem - fortfarande verksamma - har således hållit på i tio, tjugo års tid (se nedan avsn IV.2). Ofta samma kvinnor, iast under ständigt nya adresser. Det är ett av massagenäringens kännetecken.

IV.2 Prostituerade på massageinstitut och poseringsateljéer - ålder, nationalitet, brottsbelastning och påföljder, civilstånd och ekonomi.

De persondata som redovisas i detta avsnitt har lagits fram i samarbete med polisen i Stockholm, och på olika vägar. Underlaget utgörs av fältstudier (besök i de aktuella lokalerna, observationer utanför adresserna), samt sammanställningar av domar, förundersökningsprotokoll, polisiära arbetsmaterial och "spaningstips".

Undersökningsmaterialet ger sannolikt en god bild av de som varit sysselsatta inom denna typ av prostitution under den senaste (två) åren. Prosti-

tutionen på massageinstitut och poseringsateljéer är således åtskilligt enklare att kartlägga än t ex gatuprostitutionen. B1 a är persongruppens sammansättning relativt stabil. Vi har således inte det stora in- och utflöde av personer som är ett väsentligt kännetecken hos gatuprostitutionen. Verksamhetens anknytning till fasta lokaler (och det faktum att den annonseras) bidrar också till att underlätta datainsamlingen.

Undersökningsmaterialet består av 145 kvinnor. Dessa har identifierats som prostituerade på massageinstitut (poseringsateljéer) under perioden jan 1978 t o m juni 1979. Den absoluta majoriteten av dem har haft sin verksamhet inom Stockholms polisdistrikt. Ett mindre antal har varit verksamma inom andra polisdistrikt i Stockholmsområdet (bl a Solna, Sundbyberg, Huddinge). Av saklogiska skäl har jag tagit med även dessa. Det ter sig således föga rimligt att inte titta på ex ett massageinstitut i Sundbyberg om man nu studerar verksamheten i Stockholm. Jag har försökt täcka det geografiskt intressanta området. Utan hänsyn till eventuella kommungränser.

På grund av felaktiga personnummer finns det ett bortfall på 15 kvinnor (10 procent). Detta är inte av den karaktären eller storleken att det påverkar de redovisningar som gjorts nedan. Sammanställningarna grundar sig således på 130 kvinnor, och på samma slags registerutdrag som använts i avsn III.2 ovan.

Den undersökta gruppen fördelar sig åldersmässigt enligt följande (tabell IV.2a).

Tabell IV.2a Aldersfördelningen för prostituerade på massageinstitut och poseringsateljéer (procent, n=130)

18-20	21-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50	totalt
3	5	15	27	17	21	12	100(n=130)

Som framgår av åldersfördelningen ovan är denna grupp av prostituerade betydligt äldre än sina "kolleger på gatan". Drygt 3/4 är 30 år eller äldre, 1/3 är 40 år eller äldre. Genomsnittsåldern ligger vid 35 år. Som framgått av den tidigare framställningen var genomsnittsåldern för de registrerade gatuprostituerade 23 år.

De olika dokumentära data som använts visar att flertalet av dessa kvinnor

har lång erfarenhet inom yrket, och deras åldersfördelning uttrycker väl detta faktum. För att arbeta inom denna prostitutionsform krävs också helt andra grundinvesteringar än på gatan. Man måste införskaffa en lokal (som man i regel är tvungen att betala "svarta pengar" för), lokalen skall inredas och ibland måste den renoveras, man måste annonsera och etablera en kundkrets. Det tar tid och kostar pengar innan man kan komma igång.

Av materialet är knappt 2/3 muntalsskrivna och bosatta inom Stockholms kommun (87 personer). Resten inom Storstockholmsområdet (ett mindre antal saknade muntalsskrivningsort). De svenska kvinnorna dominerar. Närmare 85 procent är svenska medborgare. Av dem med utländsk härkomst dominerar medborgare från öststatsländerna (Polen, Ungern, Jugoslavien).

Hur är det med deras brottsbelastning? Jämför vi med de kända gatuprostituerade så är andelen brottsbelastade kvinnor väsentligt lägre inom denna grupp. Enligt våra kontroller mot person- och belastningsregistret (PBR) finns 26 procent antecknade för brott i PBR. Andelen är dock väsentligt högre för de utländska kvinnorna. Här är ca hälften av dem registrerade. Den registrerade andelen ligger självfallet väsentligt över andelen för motsvarande kvinnliga normalbefolkning i området.

Också brottsbilden överensstämmer med den för de kända gatuprostituerade, dock med ett viktigt undantag. Ingen av dem finns nämligen noterad för narkotikabrott. De dominerande brotten är stölder och bedrägerier.

Brottsligheten är således mindre utbredd inom gruppen än vad fallet var med de gatuprostituerade. Den är heller inte lika grov. Dessa faktum kan bl a avläsas på de påföljder som dömts ut mot personerna i gruppen. De domar som finns noterade är dagsböter, skyddstillsyn, villkorlig dom samt (ett mindre antal) fängelse. Tre procent av kvinnorna har dömts till fängelse vid minst ett tillfälle. (fem personer). Den mest brottsbelastade kvinnan i materialet har dömts till fängelse vid tre tillfällen och skyddstillsyn vid två, för bl a misshandel, bedrägeri, häleri, skadegörelse och grova trafikbrotti. De vanligaste domarna avser dagsböter resp skyddstillsyn.

Vid en jämförelse med ett äldre material (där dock många av de aktuella kvinnorna också ingår på g a att gruppen ofta består av kvinnor som varit prostituerade under mycket lång tid) framkommer en likartad brottsbild.

Ur förundersökningsprotokoll avseende koppleri har vi plockat fram ett hundratal kvinnor som varit verksamma inom samma prostitutionsgren under åren 1968-1977, och där den absoluta majoriteten av dem slutat med denna verksamhet. En granskning visar att 25 procent av kvinnorna fanns registrerade i PDR. D v s samma andel som i det aktuella materialet; och med samma slags brottsbild och påföljder. Dessa data stöder således ett antagande att gruppen som sådan har varit väldigt homogen till sin sammansättning under en lång följd av år. Det tycks vara ungefär "likadana" kvinnor som förekommer i denna bransch under 60- och 70-talet.

Hur är det med deras civilstånd och ekonomi? Uppgifter om detta har vi tagit fram på samma sätt som i avsn om de gatuprostituerade (se s 42).

Enligt dessa skattningar var ca 1/3 av dem gifta. Andelen med barn utgjorde ca 15 procent. Genomgående ensamstående mödrar. Andelarna gifta och med barn är således högre än för gruppen kända gatuprostituerade. Dessa faktum torde i sin tur bero på att gruppernas ålderssammansättning skiljer sig åt. "Benägenheten" att gifta sig och skaffa barn tycks vara ungefär likartad inom de bägge grupperna. D v s; den ligger lägre än för motsvarande normalbefolkning.

Gruppens inkomster framgår av tabell IV.2b nedan (n=130).

Tabell IV.2b Taxerade inkomster under 1978 för prostituerade på massageinstitut och sexklubbar (skattade procentandelar, n=130)

inkomst 1 000 kr	samtliga kvinnor	ogifta kvinnor	gifta kvinnor
0	30	31	23
1 - 10	10	8	20
11 - 20	25	22	35
21 - 30	12	16	5
31 - 40	15	15	10
41 -	8	8	7
	100(130)	100(85)	100(45)

Närmare 1/3 av kvinnorna är nolltaxerade eller saknar taxerad inkomst och 2/3 har en inkomst på 20 000 kronor eller lägre. Gruppen som uppgett mer

än 40 000 i inkomst är mindre än tio procent. Om vi jämför dessa inkomster med de för de kända gatuprostituerade så ligger den här beskrivna gruppen väsentligt högre. Förklaringen torde vara den att många av de kvinnor som prostituerar sig på massageinstitutet faktiskt tar upp (mindre) andelar av denna inkomst till beskattning. Bl a för att man skall kunna få sjukersättning och ATP-poäng. Det senare är åtminstone den förklaring som jag fått vid samtal med vissa av dem.

Sambandet mellan deras uppgivna inkomster och deras reella inkomster torde dock ej vara påfallande högt. Inslaget av skattebrottslighet bland de som arbetar inom massagenäringen kan på goda grunder artas ligga nära hundra procent. De summor det rör sig om behöver däremot ej nödvändigtvis vara särskilt stora. Mycket p g a av skriverierna i den s k sexpressen så föreligger det överdrivna föreställningar om branschens lönsamhet. Att ha ett massageinstitut är alls icke - i vart fall inte genomsnittligt - den lysande affär som många kanske tror. Men det kan vara det. En mindre andel av de kvinnor som ingår i det redovisade materialet har haft mycket stora inkomster av sin verksamhet. Tyvärr tycks det också vara på det viset att skattefusket snarast är omvänt proportionellt mot ens inkomster. Genom våra observationer på fältet har vi kunnat göra vissa skattningar av hur mycket olika kvinnor tjänar, och dessa iakttagelser visar bl a att de som tjänar mest finns bland de som taxerar minst. Jag har diskuterat de ekonomiska frågorna mer utförligt nedan (se avsn VII, IX o X).

Sammanfattningsvis: De prostituerade som arbetar på massageinstitut och poseringsateljéer utgörs genomsnittligt av en grupp kvinnor i den yngre medelåldern och med lång erfarenhet av prostitution. Gruppen har hög brottsbelastning jämfört med motsvarande andel av den kvinnliga normalbefolkningen. Samtidigt är den dock lägre än för de kända gatuprostituerade. Andelen narkotikamissbrukare inom gruppen torde vara mycket liten. Det finns således inga registeruppgifter som visar på sådant missbruk. Andelarna gifta och "med barn" är lägre än för normalbefolkningen. Diskrepansen mellan uppgivna och reella inkomster är avsevärd.

IV.3 Prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer; utvecklingen under 70-talet, den aktuella situationen

Genom att prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer är en verksamhet som annonseras, och genom att dessa annonsmaterial är relativt

lätta att samla in, finns det goda möjligheter att belägga såväl verksamhetens utveckling som dess aktuella omfattning vid olika tillfällen. Annonsmaterialet fungerar som en god indikator på den här typen av prostitution.

Helt problemfritt är det dock inte. Jag skall peka på fyra olika svårigheter vid användningen av dessa data, samt kortfattat försöka säga något om hur jag försökt hantera dem.

För det första, vilket jag berört tidigare, är det så att en del av dessa annonser - d v s "massage-", "hälso- och kroppsvård" - avser verksamheter där man de facto sysslar med det som annonsen talar om, och inte med prostitution. På olika sätt har jag försökt att beräkna denna andel; genom besök i de aktuella lokalerna, genom observationer av verksamheten, genom att gå igenom olika typer av polisiära data. Annonserna i sexpressen avser, självfallet, prostitution. Där använder man fö hellert inte beteckningen "massage" utan man talar om poseringsateljéer, eller också säger man rent ut vad det är fråga om. Annonserna i dagspressen däremot vållar problem. Fram till för ett par år sedan (för Stockholmsområdet vidkommande) var det så gott som uteslutande DN som man annonserade i. På senare år har däremot även SvD börjat föra in massageannonser. Och i dag är det inte ovanligt att man annonserar på båda ställena (liksom även i sexledningarna). Jag har försökt korrigerera för detta fel, d v s de seriösa massageannonserna, genom att dra ifrån det skattade andelen sådana verksamheter i dagspressannonserna. I Dagens nyheter är i snitt ca tio procent av annonserna seriösa. I SvD tycks andelen vara något högre. Andelen seriösa annonsörer tycks fö vara relativt stabil under olika år.

För det andra händer det att man i dessa tidningar (DN, SvD) för in annonser för verksamheter på andra håll i landet. I dag är detta sällsynt men före feb 1973 (då bl a DN upphörde med att ta in poseringsannonser, det s k annonsstoppet) innehöll DN ett flertal annonser för verksamheter utanför Stockholm. Dessa har jag självfallet också gallrat ut ur materialet. Jag har endast varit intresserad av sådana verksamheter som har varit belägna i Stockholmsområdet.

För det tredje: När annonsstoppet infördes övergick många till att annonsera i den s k sexpressen. Till en början förekom det också särskilda "stencilerade" tidningar med poseringsannonser. Vissa av dessa annonsblad, liksom vissa av de sextidningar som specialiserat sig på den här typen av

annonser (Contact-Journalen, Sex-träffen, Kontakt&SexGüiden etc) kan vara svåra att få tag i. Fr o m 1977 har jag god täckning av dessa annonser. Mellan 1973 och 1977 däremot är det mer problematiskt. Skattningarna för det tidsintervallet är således något mer osäkra än för tiden före 1973 och fr o m 1977.

För det fjärde slutligen, måste man vara medveten om att mängden annonser inte direkt kan översättas i ett motsvarande antal verksamheter. Bl a av de skälen att vissa annonsörer inte annonserar varje dag, att man ibland för in flera annonser samtidigt för samma verksamhet o s v. Genom olika kontroller (bl a med användning av polisiära spaningsmaterial) har jag försökt att beräkna den genomsnittliga relationen mellan annonsvolym och verksamhetsvolym.

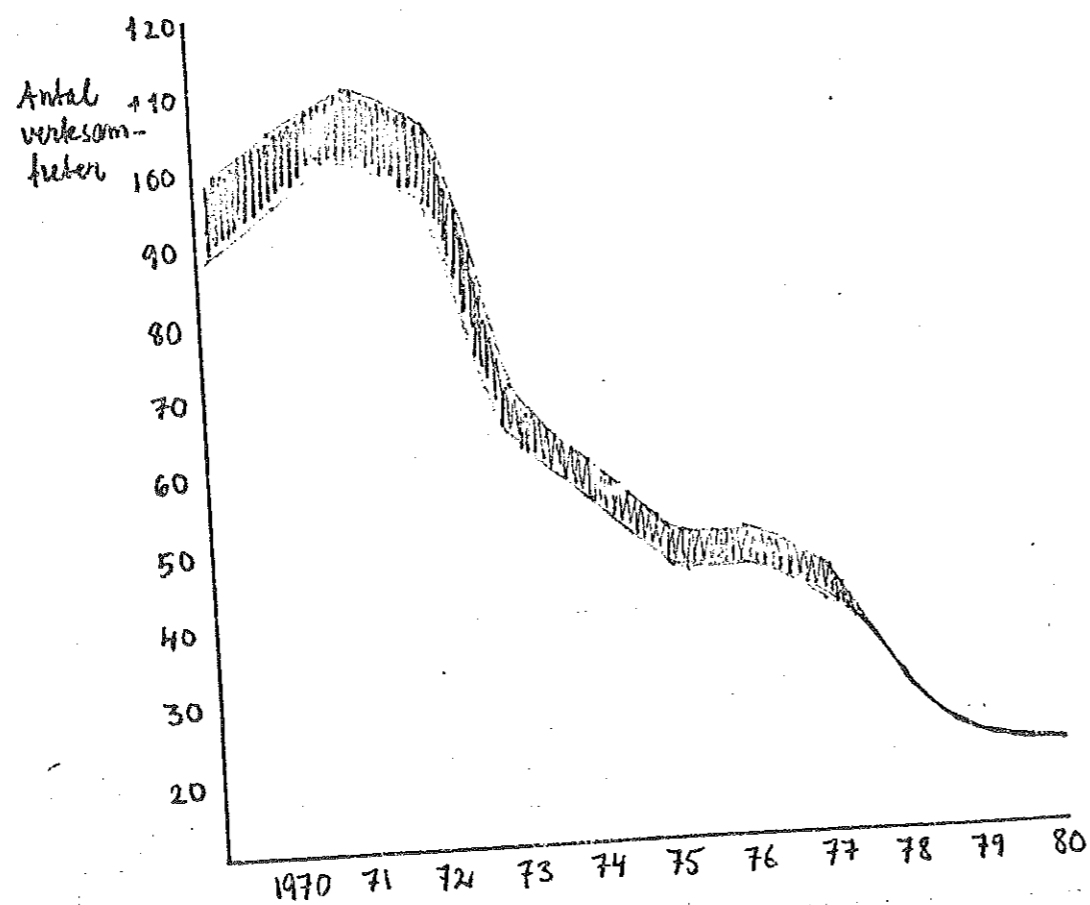
Den stora annonsören på det här området i Stockholm är DN. Faktum är att annonsvolymen i DN ger en ganska god bild av verksamhetens omfattning och utveckling under 70-talet. 1970 infördes således i genomsnitt per veckodag ca 120 sådana annonser i DN (varav ca 80 procent avsåg posering och resten massage). Under åren 1971 och 1972 är volymen än högre, ca 135 resp 125 annonser i genomsnitt per veckodag. Men efter annonsstoppet sjunker annonseringen drastiskt. Under 73 är vi nere i ett snitt på 30 annonser, de närmaste åren efter mellan 20 och 30, och i dag ca 15 per veckodag. D v s annonsvolymen i dag är ungefär en tiondel av annonsvolymen för tio år sedan. (se sammanställning i bil 2).

Med utgångspunkt från annonsdata, och efter olika korrigeringar av dessa data samt kompletteringar ur andra typer av material, har jag nedan försökt redovisa utvecklingen för prostitutionen på massageinstitut och sexklubbar under 70-talet i Stockholmsområdet. Det är min bestämda uppfattning att de siffror som jag redovisat i fig IV.3 nedan har en relativt hög tillförlitlighet.

Som framgår av figuren har omfattningen av denna verksamhet minskat drastiskt under perioden. Under periodens början har vi drygt hundra sådana verksamheter per år, d v s det genomsnittliga antal som är igång under ett år. Sin "topp" når den här typen av prostitution sannolikt 1971/72. Därefter börjar den sjunka kraftigt. Annonsstoppet fick sannolikt kraftiga återverkningar, bl a beroende på att branschen vid den här tidpunkten kännetecknades av en kraftig överetablering och således var kolossalt känslig

för det ytterligare bortfall av kunder som annonsstoppet medförde. Bl a är det den förklaringen som jag har fått från flera kvinnor som jag talat med, och som var verksamma vid den här tiden. "Det var väldigt dåligt med kunder. Det kunde gå dagar utan en enda kund. Efter annonsstoppet var det hopplöst".

Fig IV.3 Genomsnittligt antal massageinstitut/poseringsateljéer i Stockholmsområdet under perioden 1970-1980 (skattningar grundade på annonser i dagspress/sexpress, polisiära utrednings- och spaningsmaterial, fältstudier)

Efter annonsstoppet är vi nere i 60-70 verksamheter. Under de närmaste åren sjunker så antalet ytterligare. Sannolikt som en följd av två samverkande faktorer: upprepade och omfattande polisaktioner, samt ett mycket stort intresse från massmedias sida där man främst skjuter in sig på fastighetsägarna. Några av områdets mest notoriska bordellvärldar försvinner också ut från marknaden under dessa år, bl a fastighetsbolaget Mjälardrott. Mot mitten av 70-talet är vi nere i ett antal kring 40-50. I dag torde vi ha ca 20 massageinstitut/poseringsateljéer i Stockholmsområdet, d v s en femte-

del av den volym som vi hade i samma område tio år tidigare. I början av 70-talet var det lätt att ordna en lokal för den här typen av verksamhet. Det var också enkelt att nå ut till kunderna med erbjudanden om sina tjänster. Och det fanns mycket pengar att göra. Utbudet av tjänster ökar explosionsartat. Det blir ett överflöd. Mitt i detta marknadskänsliga läge stryps så efterfrågan. Det blir svårare att annonsera, annonserna når inte ut på samma sätt, och tillgången på lokaler börjar minska kraftigt. Samtidigt ökar också gatuprostitutionen och konkurrensen från den. Jag vill understryka detta; att gatuprostitutionen ökar. Det är således inte främst fråga om någon omstrukturering från massageinstitut och poseringsateljéer till gatan. I dag är det svårt att få lokal för dessa ändamål. Det är svårt att annonsera. Gatuprostitutionen är relativt sett lättillgänglig och omfattande.

Det aktuella läget: För närvarande har vi ca 20 massageinstitut/poseringsateljéer som är igång i Stockholmsområdet. På dessa arbetar ett femtiotal kvinnor kontinuerligt. Många av dem har också lång erfarenhet i yrket. Dessutom finns det ett ungefär motsvarande antal kvinnor som till och från förekommer inom denna verksamhet. Antingen genom att de själva öppnar en lokal under kortare tid, eller genom att de "hoppar in i" någon verksamhet som redan är igång. Också dessa kvinnor har ofta lång erfarenhet av prostitution (och i olika former). Totalt omfattar verksamheten i dag ett hundratal kvinnor. In- och utflödet av prostituerade är ringa. Antalet "årsarbetskrafter" torde ligga kring 50. D v s på en något lägre nivå än vad som gäller för gatuprostitutionen.

V Sexklubbsprostitutionen

Antalet sexklubbar i Stockholm har varierat kraftigt under 70-talet. Det högsta, av polisen kända, antalet är 14, det var 1974. Samma år dömdes för två klubbinnehavare för koppleri.

Under de senaste åren har sexklubbarna i Stockholm varit föremål för en omfattande kontroll från polisens sida. Denna har dels skett öppet, i samband med inspektioner vid tillståndsgivning för verksamheterna, dels har man också genomfört en dold övervakning (polisspaning). I samband med denna övervakande verksamhet har man inte funnit bevis för att det skulle förekomma prostitution på klubbarna, eller i omedelbar anknytning till dessa. Däremot har verksamheten ingett betänkliga polisiära förhållanden i andra avseenden. De personer som förekommer i ledningen för dessa verksamheter, och i kret-

sarna kring dessa ledande personer, är ofta kända av polisen sedan tidigare. Många av dem är dömda för (grov) organiserad och/eller ekonomisk brottslighet etc. Många av de kvinnor som arbetar på klubbarna är kända sedan förut som prostituerade.

En finns det sju sexklubbar i Stockholm (mars 1980). Ett trettiotal män tycks ha en fast anknytning till dessa klubbar. Antingen som ägare eller som anställda i olika funktioner (ordningsvakter/dörrvaktmästare, biografmaskinister, scenmästare etc). Dessutom omfattar verksamheterna ett hundratal kvinnor. Många av dem har fö en personlig relation till de män som finns på klubbarna, de är deras "pojkvänner". Dessa kvinnor gör rätt för sig på olika - och i regel flera - sätt. Man framträder på scenen i "strip-" eller "samlagsshower". Man har "enskild posering" för intresserade gäster. Man står i kassan, garderoben eller baren; tar emot inträde, ytterkläder, serverar kaffe, läsk eller lättöl.

"Den enskilda poseringen" kräver sannolikt en närmare beskrivning. Det är också den som är mest intressant ur prostitutionssynpunkt. I flertalet fall där man visat att prostitution förekommit på sexklubbarna har den nämligen utförts under täckmantel av "enskild posering". Poseringen äger rum i ett slags mindre tudelade bås (avskiljda med ett nät eller en glasskiva). Efter betalningen (50-100 kronor) tar parterna plats på varsin sida. Den kvinnliga posören tar därefter av sig kläderna och utför diversé kroppsrörelser som är avsedda att ha en sexuell innebörd. Kunden (som nästan alltid är en man) har till sitt förfogande en stol, askkopp, papperskorg och en rulle hushållspapper. Det sista för det fallet att han vill onanera och torka av sig efteråt. På det något cyniska branschspråket säger man ibland att de kvinnliga posörerna fungerar som "levande runknotor". En "runknota" är en porrtidning, något som man använder när man onanerar. Hela föreställningen tar 10-15 minuter.

Under 1978 och 1979 har jag själv, och en av mina medhjälpare, vid ett flertal tillfällen besökt Stockholms porrklubbar. Besöken har självfallet skett anonymt (och i flertalet fall är jag också övertygad om att man inte känt igen oss). I samband med dessa visiter har vi (diskret) sett oss om i lokalerna, pratat med flickorna (och de män som arbetat där), tittat på "showen" och även bevistat ett antal "enskilda poseringar". Vi har inte fått några bevis för att prostitution skulle förekomma på klubbarna. Och detta trots att vi vid några tillfällen erbjudit oss att betala för ytterligare tjänst-

er (utöver poseringen). Någon prostitution har vi alltså inte kunnat visa. Däremot andra saker. De intäkter man gör torde redovisas endast i undantagsfall. Själv har jag vid ett tillfälle (på cirka trettio besök under närmare tre år) fått kvitto på inträdesavgiften. Denna har fö varierat mellan 40 och 115 kronor. På poseringarna har jag aldrig fått något kvitto. Inte heller på det kaffe, mazariner, läsk, porrtidningar etc som jag inhandlat. Vad kassaapparaterna - som trots allt förekommer på dessa ställen - egentligen används till är oklart.

Vill man frotera sig med valda delar av "Stockholms undre värld" är det också ett gott tips att besöka porrklubbarna. Inslaget av personer som är verksamma inom den illegala spel- och spritklubsverksamheten är så pass stort på sådana lokaler att det knappast torde kunna förklaras av slumpen. Ofta tycks de dock inte fylla någon egentlig funktion på stället. Inte ens som gäster. De bara finns där.

Sambanden, inte minst de personella sambanden, är fö höga mellan olika porrklubbar. Av de sju klubbarna i Stockholm ägs således fyra av samma person. Atminstone på papperet.

Sammanfattningsvis: I Stockholm finns r n sju porrklubbar. Dessa sysselsätter i runda tal ca trettio män och hundra kvinnor. Bevis för att det skulle förekomma prostitution på klubbarna saknas. Däremot inger verksamheten i övrigt, samt de berörda personkretsarna, starka farhågor. I övrigt vill jag hänvisa till den redogörelse som prostitutionsutredningens sakkunniga lämnat i sitt betänkande (Prostitutionen i Sverige).

VI Prostitutionen på hotell- och restauranger, den s k call-girlverksamheten

VI.1 Allmän beskrivning av verksamheterna

Som jag påpekat tidigare är tillgången på data om den s k lyxprostitutionen (hotell- och restaurangprostitution, callgirlverksamhet) dålig. Det är också svårt att uttala sig om allmängiltigheten och tillförlitligheten hos de data som finns.

Våren 1976 sprängde polisen i Stockholm en s k call-girlring. Det var den i massmedia uppmärksammade affären med "Bordellmamman". I samband med utred-

ningen identifierade polisen ett 40-tal "call-girls" och ett något mindre antal kunder. Jämte vissa spaningsdata om prostitutionen på hotell- och restauranger, och ett par misstänkta fall av call-girlverksamhet är detta de enda dokumentära data som existerar om lyxprostitutionen i Stockholm under 70-talet (och tidigare med för den delen).

Jag har gått igenom dessa data. Dessutom har jag försökt komplettera dem på två olika sätt. Hotell- och restaurangprostitutionen har kartlagts genom fältstudier, d v s besök på olika hotell- och restauranger där det antingen varit känt att prostitution förekommit, eller troligt att så varit fallet. Dessa fältstudier har genomförts under perioden jan 1978 till sept 1979. Vad beträffar call-girlverksamheten har jag försökt utnyttja mina personkontakter i det "Stockholm som rör sig", och då företrädesvis bland vissa "affärsmän" som rör sig på stadens krogar och klubbar. Det behöver knappast påpekas att dessa tillvägagångssätt ej kan ge sådant underlag som lämpar sig för ex statistiska redovisningar i tabellform. Däremot kan de ge vissa allmänna kunskaper om lyxprostitutionen.

Prostitution tycks förekomma till och från, och i mindre omfattning, på i stort sett alla "finare" hotell- och restauranger där man anordnar dans (eller andra liknande förlustelser, typ "cabaré", "show", "pianobar" etc) för en medelålders publik ur medelklassen. De samband som finns har också sannolikt betydligt mer att skaffa med själva den underliggande företeelsen - d v s offentlig nöjeställning - än med någon speciell verksamhet, organisation eller person. Man kan "springa på" prostituerade kvinnor på Reisens pianobar lika väl som på Operagrillens danskvällar. Och förekomsten av dem tycks inte vara högre på - de i dessa sammanhang ofta utpekade - Sheraton och Maxim, än på något annat liknande förlustelseställe.

Den prostitution det gäller ger inte intryck av att ingå i något mer organiserat sammanhang. Tvärtom tycks den vara av en utpräglad tillfälles- och "extraknäcks" karaktär. De kvinnor man möter inom hotell- och restaurangprostitutionen harmonierar väl med den övriga publiken på sådana ställen. Närmast ger de intryck av att vara ute för att roa sig, vilket de kanske också ofta är. De erbjudanden de gör är lagom diskreta, och förhållandevis dyrbara: "Om du vill kan vi fortsätta hemma hos mig för 500". Man är också selektiv i valet av kunder. Här får man ett intryck av att det bara var tillfälligheter som gjorde att det blev en prostitutionskontakt och inte en vanlig "gratisragging".

Inte heller call-girlprostitutionen torde vara organiserad på något särskilt övergripande sätt. Den s k bordellmamman - för att ta ett känt exempel - fungerade huvudsakligen som "arbetsförmedlare" för kvinnor som extraknäckte som prostituerade och i regel skaffade sina egna kunder. Några av dem arbetade för tidvis även som gatuprostituerade. Och det såväl före som efter tillslaget mot bordellmamman.

Både hotell- och restaurangprostitutionen och call-girlverksamheten har en sluten karaktär. De kvinnor det gäller kan förekomma inom båda verksamheterna likaväl som inom andra prostitutionsformer; på gatan, sexklubbar, massageinstitut. Som grupp betraktat "flyter" de lyxprostituerade inte så sällan mellan olika prostitutionsformer, även om det självfallet är vanligt att man håller sig mot toppen av pyramiden (se nedan avsn VI.2).

Av de kvinnor som 1976 förekom i bordellmammans call-girlring torde ungefär hälften, d v s ett tjugotal, fortfarande vara verksamma som prostituerade. Genom mina personkontakter har jag också fått telefonnummer till ytterligare ett fyrtiotal kvinnor (plus många av "bordellmammans" flickor) som i dag är verksamma på samma sätt. Jag har kontaktat ett urval av dessa på telefon, och redan dessa kontakter har gett övertygande bevis för att de är verksamma på detta sätt. Dessutom har jag träffat tre av dem och talat med dem. Dessa samtäl styrker ytterligare mitt intryck av att denna prostitution ofta har en tillfällig karaktär (extraknäck). Att den är relativt sluten samtidigt som man även ordnar kunder på andra vägar än på telefon, ex genom att "gå ut och dansa". De kundkontakter man har är också vanligen begränsade till ett fåtal män, många av dem stamkunder, och de nya kunder man får är inte så sällan sådana som är bekanta till "gamla" kunder.

VI.2 De prostituerade kvinnorna

De data som finns om de kvinnor som förekommit i samband med hotell- och restaurangprostitution och call-girlverksamheten är tyvärr inte så utförliga att de kan redovisas i statistiska sammanställningar. Jag har därför fått nöja mig med att ge en mer allmän beskrivning av gruppen. Samtidigt anser jag att denna torde ha en rimlig grad av tillförlitlighet, och ge en ganska rättvisande bild av den grupp det gäller.

Hur stor är gruppen?

På den punkten måste jag tyvärr nöja mig med att ge en minimiskattning grundad på de olika data som jag redogjort för. F n torde det finnas (minst) ett hundratal kvinnor som relativt återkommande prostituerar sig på hotell och restauranger och/eller "på telefon". Gruppen kan dock vara väsentligt större. B i a har jag mycket dunkla begrepp om storleken av den andel av de "lyxprostituerade" som förekommer i dessa sammanhang vid några enstaka tillfällen.

Men ett hundratal sådana kvinnor känner jag alltså till. Skall man försöka karakterisera dessa som grupp så torde det mest rättvisande vara att beskriva dem som två grupper och inte som en. En mindre andel av dem kan enklast beskrivas som prostituerade. Prostitution är deras huvudsysselsättning. De har ofta en lång karriär inom detta "yrke". De har varit verksamma inom olika prostitutionsformer, och byter mellan olika typer. Andelen straffade inom denna delgrupp torde också vara ungefär jämförbar med de andelar som man finner inom gatuprostitutionen och den mer kvalificerade prostitutionen på massageinstitut. Också deras bakgrund i övrigt överensstämmer väl med den tidigare bilden av de prostituerade

Så den andra gruppen, majoriteten av de lyxprostituerade. De är här vi hittar de kvinnor som - åtminstone delvis - lever upp till massmedias beskrivning av "call-girls" och liknande. Kvinnor som har ett borgerligt yrke i botten på hel eller deltid, och prostitutionen som extraknäck. Som ofta har yrken som andra kategorier av prostituerade aldrig kommer i närheten av om man ser det hela ur en slags social aspekt: sjukgymnast, chefsekreterare, flygvärdinna. Och en relativt sett hög utbildning: fil kand, jur kand, med stud o s v. Det är här vi hittar prostituerade kvinnor som är kända som prostituerade för en ytterligt begränsad krets. Kvinnor som lever ett utåt sett välanpassat, och ibland t o m "avundsvärt" liv. Som t o m bor i villa på Djursholm eller Lidingö. Dessutom kvinnor som har en väsentlig (och avgörande) tillgång för sin profession: Ett attraktivt utseende. Jag vill underströka just det senare. Den mest slående skillnaden mellan de lyxprostituerade och andra prostituerade är att de förra genomsnittligt är betydligt vackrare. Det yttre utseendet är det som de välbärgade kunderna betalar för. Mer än något annat.

Åldersmässigt ligger gruppen mellan de gatuprostituerade och de kvinnor som arbetar på massageinstitut och poseringsateljéer. Gruppens åldersmässiga tyngdpunkt ligger således kring de trettio. Civilstånd, antal barn etc föl

jer väl de tidigare beskrivna kategorierna. Ogifta kvinnor, och kvinnor utan barn är således överrepresenterade.

VII Prostitutionen i Stockholm - en sammanfattande beskrivning

VII.1 Det aktuella läget

Prostitutionen i Stockholm omfattar f n (d v s under ett år) minst 700 kvinnor. Det faktiska antalet är dock sannolikt väsentligt högre än så. Majoriteten av dessa kvinnor - ca 500 - går på gatan. Prostitutionen på massageinstitut/poseringsateljéer resp den s k lyxprostitutionen omfattar (minst) 200 kvinnor. På sexklubbarna tycks det f n inte förekomma någon prostitution. Många av de ca 100 kvinnor som under ett år finns på klubbarna är dock kända från prostitutionssammanhang.

Majoriteten av de prostituerade är det under kortare tid, s k tillfällesprostituerade. In- och utflödet av kvinnor i prostitutionen är mycket stort. Data antyder också att prostitution torde vara en betydligt vanligare "kvinnlig erfarenhet" än vad man tidigare föreställt sig. "Yrkesprostitution" är relativt sett mycket sällsynt. Gruppen yrkesprostituerade (som kontinuerligt prostituerar sig under ett år eller längre) torde f n uppgå till ca 200 kvinnor, hälften av dem finns på gatan.

De prostituerade skiljer sig i väsentliga avseenden från den kvinnliga normalbefolkningen i området. Andelen brottsbelastade inom gruppen är mycket hög. Andelen missbrukare likaså. Gifta kvinnor och kvinnor med barn är underrepresenterade. Åldersmässigt föreligger kraftiga skillnader mellan olika kategorier av prostituerade. Gruppen gatuprostituerade är yngst med en snittålder på 23 år. S k barn- och ungdomsprostitution är dock relativt sett mycket sällsynt. De lyxprostituerade ligger åldersmässigt kring de trettio. Äldst är de kvinnor som finns på massageinstitut och poseringsateljéer; genomsnittsålder 35.

VII.2 Prostitutionens utveckling under 70-talet

Gatuprostitutionen ökar markerat under början av 70-talet fö. att kulminera under 1976. Därefter sjunker den kraftigt under en två-årsperiod med början 1976/77. Under de senaste två åren torde nivån ha legat ungefär konstant kring hälften av den nivå som vi hade under 1976.

Prostitutionen på massageinstitut och sexklubbar har minskat mycket kraftigt sedan början av 70-talet. Den nuvarande omfattningen torde vara ca 1/5 av den som vi hade under decenniets början.

Under mitten av 70-talet förekom också en relativt omfattande prostitution på sexklubbarna som nu har upphört.

Den skiljeprostitutionens variationer under den aktuella tidsperioden låter sig ej beläggas med någon rimlig säkerhet. I stort sett torde dock omfattningen av den ha varit konstant. I vart fall har det inte inträffat någon ökning som kan ha kompenserat för minskningarna inom de övriga prostitutionsssektorerna.

VII.3 Tänkbara orsaker till prostitutionens förändringar

Under de senaste tio åren har prostitutionen varierat kraftigt, både vad gäller dess omfattning som dess strukturella uppbyggnad. Jag skall försöka peka på några tänkbara förklaringar till dessa variationer. Jag vill betona ordet "tänkbara". Jag har således inte försökt mig på att göra någon strikt vetenskaplig orsaksanalys. En sådan torde fö vara utomordentligt komplicerad.

Ytterligare ett påpekande. Jag har heller inte gått in på de individuella orsakerna till prostitutionen: Varför vissa individer, men inte andra, prostituerar sig. Den intresserade hänvisas istället till något av de talrika (och ofta varandra motsägande) etiologiska arbeten som finns. Fredriksson & Lind för således en sådan diskussion som jag tycker är mycket intressant (s 72-87). Takman tar upp delvis andra förklaringar som också ter sig synnerligen rimliga (s 402-403). Jag har istället varit intresserad av prostitutionen som ett aggregerat fenomen, d v s dess totala omfattning och struktur.

Nu till några tänkbara förklaringar till de kraftiga variationerna.

Jag tror att prostitutionen i dagens svenska samhälle är ett fenomen som är mycket känsligt för förändringar i det omgivande samhället. Översatt i resonemang på mänsklig nivå beror denna känslighet på att en förhållandevis stor andel unga kvinnor behöver ganska små knuffar i fel riktning för att hamna i prostitutionen. På samma sätt behövs det i regel små knuffar i mot-

satt riktning för att få dem att upphöra med att prostituera sig. Detta gäller flertalet av dem. Men inom gruppen finns det även en "hårdare kärna", ex de svårt utslagna narkotikaberoende flickorna. Eller de "hårda" yrkesinriktade prostituerade som byggt upp hela sin existens och en god del av sin identitet kring det faktum att de är prostituerade.

En faktor på ideologisk nivå som jag tror jämnt markerat för prostitutionen är de negativa yttringarna av det som vi i dagligt tal kallar för den sexuellen liberaliseringen. Med början under 60-talet kommersialiseras sexualiteten hårt. Man understryker individens rätt till sexuell frihet, och den sexuella friheten som ett sätt att frigöra sig rent allmänt. Man plockar bort en massa tabun som tidigare utgjort spärrar mot prostitutionen. "Det blir inte längre så märkvärdigt". Denna kommersialisering och exploatering av människors känsloliv går hand i hand med en kraftig propaganda för ett konsumistiskt livsmönster. Lyckan som kan köpas för pengar. "Prylar" som ett sätt att förverkliga sig själv.

Många unga kvinnor i detta samhälle lever under relativt knappa förhållanden. Kännetecknande för de prostituerade som individer tror jag bli är att de relativt sett är sämre ställda än genomsnittet. Det senare gäller både deras faktiska sociala bakgrund och situation (utbildning, yrke, sociala kontakter) och deras självbild. Enkelt uttryckt: De är genomsnittligt lättare att påverka än andra genom att deras situation och (därmed) deras självförtröende är sämre. Genom prostitutionen kan man få pengar, man kan visa sitt värde som individ inför andra. Ens begärlighet och intäkterna av den.

Samtidigt är prostitutionen en hantering som är mycket påfrestande. För många som prövar på den behövs det ganska ringa påverkan för att de skall upphöra med den. Ex att omgivningens inställning till den blir mer negativ, att poliser och socialarbetare börjar intressera sig för det man gör.

För den hårda kärnan är situationen en annan. Det torde knappast vara någon tvekan om att det ökade missbruket av narkotika (och även av alkohol) rekryterat många unga kvinnor in i prostitutionen under sextiotalets slut, och att missbruket fortfarande gör det. På samma sätt blir prostitutionen en orsak till fortsatt missbruk. Men får pengar så man kan hålla sitt missbruk vid liv. Det är svårt att leva som prostituerad, svårt att stå ut med sig själv, och missbruket blir ett sätt att överleva. Det finns en växelverkan mellan missbruk och prostitution.

Prostitutionen kan ge höga inkomster. De kvinnor som, utan att vara missbrukare, hamnar i en social situation som nödvändigt kräver höga inkomster blir på sitt sätt lika beroende av prostitutionen som missbrukarna. För dem är det ju enda sättet att vidmakthålla den existens som de byggt upp. Typexemplet skulle vara vissa av de kvinnor som man möter inom massagebranschen.

Prostitutionen är en marknad. Under början av 70-talet inträffar en mängd saker som gör marknadsbetingelserna gynnsammare. Den ideologiska processen som underlättar att enskilda individer prostituerar sig, och som gör det legitimt för män att köpa sig sexuella tjänster. Faktiska marknadspådrivande faktorer som missbruk av narkotika, det faktum att prostitutionen i sig kan bli en orsak till fortsatt prostitution etc. Lättheten i att etablera sig som prostituerad. Det är lätt att gå ned på gatan. Samhället bryr sig inte om att man gör det. Det är lätt att skaffa våning för ett massageinstitut. Det är lätt att nå presumtiva kunder genom annonser eller bara genom att visa sig. För en stor grupp av kvinnor i riskzonen är detta tillräckligt för att man skall ta steget in i prostitutionen.

Den nedgång i prostitutionen som följer efter några år kan på samma sätt förklaras genom att marknadsbetingelserna försämras. De ideologiska förutsättningarna blir sämre. Den sexuella liberaliseringen kritiserar. Man börjar bygga upp de gamla hindren igen. Samhället ingriper på olika sätt. Massmedia, polis och socialvård verkar i förening mot prostitutionen.

Några exempel. Genom annonsstoppet gör man det svårare att nå ut till kunderna. Genom skrivelser om fastighetsvärdar som hyr ut till prostituerade försvårar man för de prostituerade att skaffa sig lokaler. Rent allmänt så alarmerar man polis, socialvård och andra myndigheter till åtgärder.

Polisen griper in på olika sätt. Man spränger bordellkedjor och griper kopp-lare. Dessa personer åker in. De prostituerade sägs upp från sina ateljéer och skräms iväg från gatan. Kunderna likaså. Plötsligt är det ganska besvärligt att vara prostituerad eller kund till prostituerade. Anyo så begränsas prostitutionen till sin hårda kärna av prostituerade och kunder.

VII.4 Prostitutionsläget i Stockholm jämfört med landet i övrigt

Jag har försökt relatera mina skattningar av prostitutionens omfattning

i Stockholmsområdet till den prostitution som vi har på annat håll i landet, t ex Malmö- och Göteborgsområdet. Med reservation för att mina kunskaper om situationen i de senare områdena främst grundar sig på uppgifter i andra hand (Fredriksson & Linds beskrivning av situationen i Malmö och Göteborg) skulle jag ändå vilja hävda att prostitutionen i Stockholm inte tycks vara högre än i de båda andra storstadsregionerna om man tar hänsyn till skillnaderna i befolkningsunderlag, samt riskerna för regionella omstruktureringar av prostitutionen i Malmö genom bl a närheten till Köpenhamn (Nordens prostitutionscentrum).

Tvärtom finns det t o m data som talar för att mängden prostituerade per capita (d v s räknat mot befolkningen) kanske är något lägre i Stockholm än i Göteborg och Malmöregionen.

Jag tror också att nedgången av prostitutionen i Stockholm har varit ungefär lika kraftig som den i Malmö. Situationen i Göteborg tror jag kännetecknas av en högre grad av stabilitet. Dock med undantag för massageinstituten och poseringsateljéerna där polisen på senaste tiden "stängt" ett flertal sådana.

VII.5 Övriga synpunkter

I en längre rapport som den här är det oundvikligt att man berör olika frågeställningar och problem som inte alldeles enkelt låter sig pressas in i den övergripande dispositionen. Jag tänkte ta fatt i ett par sådana lösa trådändar som jag lämnat i det föregående. Den ena gäller den dåliga överensstämmelsen mellan massmedias beskrivning av prostitutionens utseende och utveckling, och de uppgifter som framkommit i den här undersökningen (se avsn I.5). Den andra "trådändan" avser en detalj. De prostituerade transvestiterna (s 4).

Med så där 15-20 års mellanrum har vi här i landet haft stora prostitutiondebatter. Den senaste, som fortfarande pågår, tog sin början under mitten av 70-talet. Dessförinnan hade vi en i slutet på 50-talet (se Engström, Pressen och sexualbrottsutredningen, i Rättspolitiska studier - en vänbok till Björn Kjellin, Malmö 1977). Det intressanta är argumentationen. Varje gång prostitutionen behandlats offentligt under 1900-talet har således argumentationen varit nästan identisk: "Prostitutionen ökar

kraftigt i omfattning och kryper allt längre ner i åldrarna". Men det empiriska underlaget lyser med sin frånvaro. Uppgifterna emanerar från personer som antas känna till den här typen av problem; poliser, socialvårdare. Och bevisligen har de ofta haft fel. Jag tror man skall vara väldigt försiktig med uttalanden från sådana experter (självfallet också mig själv). Jag har hittills aldrig stött på någon polisiär eller social befattningshavare som hävdar att de problem som de arbetat med har varit små, och att de minskat i omfattning. Trots att sådant - lyckligtvis - förekommer. Låt argumenten tala, var noga med att granska underlaget till dem, och bortse från personerna.

Så detaljen med transvestiterna. På gatan finns ett reguljärt och mindre inslag av män som framträder som kvinnliga prostituerade. Under de senaste åren har vi stött på sammanlagt fem sådana prostituerade. Ett par av dem tillhör den grupp som man mer eller mindre ständigt möter på gatan. Till och från har det också förekommit transvestiter inom massageverksamheten. Personerna är kända, och rimligt lätta att känna igen. Däremot har vi inte lyckats få något grepp om deras verksamhet. Om de faktiskt arbetar som prostituerade, och hur de i så fall går till väga. Möjligen kan "rollen som kvinnlig prostituerad" tjäna det huvudsakliga syftet för dessa personer att den bygger under en önskan om en kvinnoidentitet.

VIII De prostituerades kunder

VIII.1 Beskrivning av kundmaterialet

Vilka män är det som går till prostituerade? Den beskrivning som jag redovisat nedan bygger på fyra typer av material: (1) observationsdata, (2) dokumentära data som samlats hos polisen i samband med utredningar av kopplerimål och grova våldsbrott riktade mot prostituerade (3) intervjuer med prostituerade samt (4) intervjuer, eller snarare kontakter, med kunder.

Den prostitutionsforskning som finns, och förvisso är omfattande nog, tar mycket sällan upp de prostituerades kunder. Det enda exemplet på en aktuell svensk studie där man behandlat dessa är Fredriksson & Lind (s 154-169). Deras resultat visar följande överensstämmelse med de som framkommit i den här undersökningen.

Först observationsdata. Observationsdata om kunderna har samlats in i sam-

band med observationerna av de prostituerade. Tidsmässigt avser de således samma perioder. Dessutom är de koncentrerade till gatuprostitution. Vissa observationer, ca 10 procent av samtliga kundobservationer, avser dock sådana kunder som besökt massageinstitut- och poseringsateljéer. Uppgifter om de "finare kunderna" (lyxprostitutionen) har vi hämtat fram ur dokumentärt material, bl a utredningen om den s k bordellmamman.

Jag har valt att behandla de kundobservationer som avser gatuprostitution och "institutsprostitution" tillsammans. Det torde nämligen röra sig om samma grupp. Dessutom har data tillkommit på liknande sätt.

Observationsdata om kunderna har samlats in på så sätt att vi noterat bilnumren för de förare som plockat upp, släppt av eller kontaktat gatuprostituerade. Vidare för sådana män som besökt massageinstitut och poseringsateljéer (och således anlänt dit i bil).

Totalt har vi på det viset fått in 970 bilnummer. Av dessa visade sig 20 procent (194) bilnummer avse tjänstebilar eller leasingbilar. Elva procent av bilarna (107) var dessutom registrerade på annan person än föraren. I regel torde denna person ha varit identisk med förarens (kundens) hustru, fästmo, eller sammanboende. Atminstone pekar våra kontroller av förar-/ägaridentiteten i den riktningen. Kvar finns således 669 förare. Vi har gjort tillförlitlighetskontroller av detta material. Dessa har gått till på det viset att vi kontrollerat identiteten hos ett antal förare/kunder. Kontrollerna visar att förarna/kunderna i vårt material (n=669) i så gott som samtliga fall är identiska med den person på vilken fordonet finns registrerat. De 669 bilägarna i materialet har således behandlats som kunder. Dessa personer har vi därefter följt upp i olika register på samma sätt som vi gjort med de prostituerade.

De bilburna kundernas åldersfördelning framgår av tabellen nedan (tabell VIII.1a)

Tabell VIII.1a Bilburna kunders åldersfördelning (procent, n=669)

ålder	18-20	21-24	25-29	30-34	35-39	40-49	50-59	60-	totalt
procent	1	3	15	17	20	22	11	11	100

(n=669)

Genom urvalsprincipen kan vi inte få med kunder som är yngre än 18 år. Våra

observationer visar å andra sidan att det fel som detta ger torde vara försumbart. Det är ytterst sällsynt med kunder som är yngre än så. Det gäller för både gatuprostitutionen och prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer. Inom "lyxprostitutionen" torde de inte förekomma alls.

De yngre kunderna är i klar minoritet, och underrepresenterade i förhållande till sin andel av områdets normalbefolkning. Ca 2/3 av de bilburna kunderna är 35 eller äldre. Gruppen 30-49 år är klart överrepresenterad (49 procent).

Andelen gifta utgör ca 30 procent. Detta ger dock en kraftig underskattning av andelen som är gifta eller sammanboende. Den senare torde ligga över 40 procent. Genom utgallringen ur materialet av leasingsbilar och fordon skrivna på kvinnlig ägare torde andelen gifta/sammanboende bland de bilburna kunderna också vara högre ändå. Hur mycket högre är svårt att säga. En initierad gissning tyder på att andelen ganska väl torde motsvara den för den manliga normalbefolkningen i motsvarande åldersgrupper. Skattningar av andelen fäder pekar även de mot att gruppen är statistiskt normal. Ca 50 procent av de observerade kunderna torde ha barn.

Kundernas inkomstfördelning: Av de 669 kunder som slagits i registren har 40 procent en taxerad inkomst som överstiger 50 000 kronor per år (1978). Atta procent har en inkomst som är högre än 100 000. Sannolikt skulle dessa tal ligga ändå högre om det varit möjligt att slå de utgallrade förarnas inkomster. Mindre än tio procent har taxerade inkomster som är lägre än 20 000 kronor per år.

En förhållandevis stor andel av kunderna kommer från områden utanför Stockholmsområdet. Ca 30 procent är bosatta inom Stockholms kommun. En motsvarande andel i grannkommunerna (Solna, Sundbyberg, Sollentuna, Huddinge, Haninge etc). Den resterande andelen kommer från orter utanför Stockholmsregionen. Företrädesvis Mälardalen, mellersta och södra Sverige.

Andelen utländska medborgare är högre än förväntat. Knappt tjugo procent är utländska medborgare. Fördelningen av dessa följer relativt väl sammansättningen av den utländska befolkningen i området. Möjligen med viss överrepresentation för kunder från länderna kring Medelhavet.

Vi har också tagit fram uppgifter på kundernas brottsbelastning. Av de 669 kända kunderna förekommer 20 procent i person- och belastningsregistret som antecknade för olika brott. I regel gäller det smärre saker som trafikbrott och likn. Icke förty är denna andel mer än dubbelt så hög som för den manliga normalbefolkningen i området.

I kundmaterialet finns också ett inslag av mer kvalificerade kriminella. Bl a är fyra procent av kunderna dömda till fängelse. Den mest brottsbelastade kunden hade sammanlagt tretton fängelsedomar för bl a rån, misshandel och grova stölder.

Den sammanfattande tolkningen av dessa siffror lyder som följer: De bilburna kunderna torde sannolikt utgöras av två grupper. Dels en större grupp som - i vart fall i statistiska termer - är typiska "Medelsvensson". Och då med ett hyggligt inslag av sådana "Svensson" som har rest bort från familjen. Dessutom finns en liten grupp av "rövare". Kriminellt belastade personer som håller till i det aktuella området, och också skaffar sig sexuella kontakter på gatan. Det senare intrycket förstärks för av det allmänna intryck som man får när man observerar miljön på gatan. Det finns ett "hyggligt inslag av bus".

Den absoluta majoriteten av kunderna på gatan, och flertalet av dem som besöker massageinstitut och poseringsateljéer med för den delen; är bilburna. Men det finns också kunder som färdas på annat sätt. Till fots ex. Eller som tar taxi från gatan med den prostituerade som de just plockat upp. Hur påverkar dessa bilden? Sannolikt inte mycket genom att de utgör en mindre del. Bland kunderna till fots finns annars de utländska turisterna. Likaså en god andel av ensamma, ofta lite udda män (se bil 3).

Men det dominerande intrycket är annars att kunderna på Malmskillnadsgatan närmast tycks utgöra ett statistiskt urval av svenska män i yngre och äldre medelåldern. Varusdirektören står parkerad och väntar i sin silverfärgade Volvo. Bakom honom avvaktar en grävmaskinist från Falun. Och sist i kön står två "raggare" i en jättelik amerikanare och försöker övertyga en av flickorna att hon skall följa med dem på en betald åktur.

Hur är det med de lyxprostituerades kunder?

Om dessa kan man sammanfattningsvis säga att de utgör ett naturligt urval

av den manliga publiken på våra finare danskrogar. Genomsnittet är "affärsman". Dessutom finns det den förväntade andelen av högavlönade "fria företagare": reklamfolk, privatpraktiserande läkare, jurister etc. Samma intryck får man fö när man går igenom polisiära data om de kunder som förekommit i "bordellmammeaffären" och liknande historier.

I massmedia har ju den senare kretsen närmast framställts som ett representativt urval av rikets herrar; statsråd, politiker, höga jurister och poliser etc. Det anser jag dock är helt felaktigt. Mitt intryck är snarare att de som genomsnitt skulle bestå av direktörer i begagnade bil- och restaurangbranscherna. Skälen till att jag själv är obenägen att tro på mass medias uppgifter om att politiker skulle vara "stadiga kunder" inom call-girl- och lyxprostitutionen i övrigt är främst tre: För det första tror jag inte att den genomsnittlige politiske makthavaren här i landet har de kontakter som krävs. För det andra torde han knappast ha råd med alltför täta visiter i den branschen. För det tredje förnekar de inblandade flickorna att så skulle vara fallet. De rykten som florerat under 70-talet om "statsråd på bordell" och liknande torde kunna återföras på två personer. I ett fall anser jag att det finns sakligt underlag. I det andra är jag tveksam. I övrigt är det sannolikt "direkt lögn"

I övrigt torde politiskt verksamma män, manliga byråkrater etc förekomma som kunder inom prostitutionen i ungefär samma utsträckning som andra yrkeskategorier på motsvarande sociala och ekonomiska nivå (se Janus m fl, A Sexual Profile of Men in Power, Prentice-Hall, New Jersey 1977, samt bil 3).

VIII.2 Kundernas sexuella mönster m m.

När man pläderat för pornografi och prostitution har man ofta anfört sociala och medicinska argument. Personer som inte kan skaffa sig sexuella kontakter på annat sätt skulle ges en möjlighet att göra det genom prostitutionen. Argumentet har t o m förekommit i vetenskapliga sammanhang. Bl a har man hävdat att en "fri" tillgång på pornografi och prostitution skulle minska sexualbrottsligheten (se ex Kutschinsky, Studies on Pornography and Sex Crimes in Denmark, New Social Science Monographs, E5, Köpenhamn 1970). Själv är jag - och andra med mig - mycket tveksam till påståenden av den senare typen (Persson, Den dolda brottsligheten, s 144-147, Stockholm 1972). Det empiriska underlaget är minst sagt svagt. Ofta torde de brottsminskningar som man menar sig ha iakttagit bero på en minskad anmälningsbenägenhet

och inte på en nedgång i den faktiska anmälningsbenägenheten. Det finns också data som pekar i motsatt riktning: att en ökad tillgång på pornografi och prostitution kan medföra en ökad brottslighet (Persson, op cit).

Kunskaper om det sexuella beteendet hos de prostituerades kunder kan av naturliga skäl endast inhämtas genom att man intervjuar de inblandade parterna. I det senare sammanhanget har det visat sig betydligt enklare att intervjua prostituerade än deras kunder. Utfallet av dessa intervjuer är mycket entydigt. I normalfallet handlar det om att tillgodose vanliga sexuella önskemål. Avvikelse utgör klara undantag.

Den genomsnittliga sexuella servicen inom gatuprostitutionen utgörs av samlag, "franskt" (att den prostituerade "suger" åt kunden) och "toppmassage". Det är den typ av "service" som de flesta flickorna ställer upp på, och som den absoluta majoriteten av kunderna önskar. Helt naturligt - med tanke på omständigheterna - präglas den sexuella samvaron av kyla och rationalitet. Det är fråga om att "köna av" kunden, och att göra det så fort som möjligt. De yttre betingelserna lämnar ju dessutom föga utrymme för romantik. Framsätet i bil ex.

De prostituerade är också ovilliga att ställa upp på olika avvikelser. Man är rädd för den kund som visar sadistiska böjelser. De torde vara ytterst sällsynt att en prostituerad frivilligt går med på den typen av sexuella handlingar. Masochisten tycker man är "underlig", "skrämmande". När flickorna berättar om de masochistiska kunder som de stött på visar de ganska tydligt sin avsky, och oförståelse: "Han var inte klok. Han ville att jag skulle trampa på honom. Det var jävligt läskigt".

På massageinstituten finns det några kvinnor som har specialiserat sig på avvikare. I regel är det masochistiskt lagda män. De tjänster man erbjuder består i regel i att man piskar kunden, hånar honom verbalt etc. Som regel avslutas så det hela med att kunden får toppmassage. Förståelsen bland dessa kvinnor för deras kunders sexuella särart tycks inte vara högre än den som man möter bland de "vanliga" prostituerade. Man pratar gärna om sina kunders "konstiga" önskemål. Det läggs fram som en serie "roliga" historier. Bisarra, skrämmande upplevelser. "Jag vet inte vad jag skall ta mig till med honom. Nu är han helt galen. Sist kom han med en rakkniv och en glasburk och ville att jag skulle skära av honom snoppen och lägga i glasburken. Jag rispa lite i den så han blev nöjd".

Förklaringen till att man över huvud taget tar emot avvikande kunder är krasst ekonomisk. Det kostar. För ett vanligt samlag i missionärsställning ligger snittpriset - på gatan och på instituten - kring 2-300 kronor. Avvikarna får betala mer än så. Ibland åtskilligt mer. I och med att tillgången på den här typen av sexuell service är mycket liten, medan kunderna tycks vara väldigt många, kan det hela också snabbt utvecklas till en mycket lönande rörelse.

Det är alltså lätt att få tag i kunder. Ett par kvinnor som jag känner har helt specialiserat sig "slavsex". Genom att annonsera under DN:s bekantskapsannonser får man fler svar än man kan ta hand om. Typ: "Grym dam söker undergiven och generös man".

Prostitutionen som service, eller "ventil", för avvikare. För socialt eller fysiskt handikappade män som är utestängda från den öppna sexuella marknaden. Det är på det viset man försöker motivera prostitutionen. Inte minst är det dessa argument man får höra från "proffsen": "Jag skulle nog vilja säga att minst rättio procent av mina kunder är pensionärer eller handikappade". Den prostituerade som sjuksköterska eller kurator.

Och visst finns det ett inslag av kunder som tillhör dessa kategorier. Men enligt observationsdata, och enligt intervjuerna, så är det fråga om ett mindretal. Viss del av prostitutionen kan helt säkert förklaras i termer av sexuell nöd. I väsentligt högre grad tror jag att den tjänar på att förklaras utifrån en sexuell överflöds-, eller bekvämlighetsaspekt. Eller som en kund uttryckte saken: "Det är jävligt praktiskt. Det är ju unga snygga tjejer för fan. Jag lägger upp 300. Så är det pang på rödbetan bara. Inget snack".

Den vanliga sexuella beteendet dominerar. De vanliga männen likaså. Prostitutionen är "enkel och praktisk". "Tjejerna snygga". "Man kan välja själv" o s v, o s v.

Hur pass vanligt är det att män varit med prostituerade kvinnor? På den punkten saknas det tillförlitliga undersökningar. Det hela kan bara bli gissningar. Jag själv har försökt gissa mot bakgrund av mina samlade erfarenheter av prostitutionen. Av de män som finns i Stockholmsregionen, och som föddes på 20-, 30- och 40-talet, tror jag att kanske en på fem någon gång varit hos en prostituerad. Ofta tror jag att prostitutionserfarenheten in-

träffat utomlands och att den varit av enstaka karaktär.

Enligt de skattningar som jag genomfört torde Stockholms prostituerade f n, och under ett år, utföra ca 200 000 sexuella tjänster åt sina kunder. Flertalet av dessa tjänster är samlag. Av dessa 200 000 tjänster per år tror jag att en relativt stor andel tas i anspråk av en mindre grupp av stamkunder. Män som kontinuerligt, kanske en gång i veckan, går till prostituerade. Jag vill understryka att dessa "stamkunder" alls icke behöver vara personer i sexuell nöd, eller sexuellt avvikande. I en yttre mening, och sett till deras sexuella önskemål, torde flertalet av dem te sig ganska vardagliga.

Hur stor är gruppen stamkunder? Här måste det bli en ny "gissning". Jag tror att det finns några tusen män som vid upprepade tillfällen under ett år (säg 10-20 gånger under ett år i snitt) går till prostituerade i Stockholm. Flertalet av dessa män bor i Stockholmsområdet. Totalt torde mer än 30 000 olika män uppträda som kunder under ett år. Detta är alltså en minimiskattning. Hur många fler de i själva verket är vågar jag inte uttala mig om.

Ett faktum som gör att det är svårt att få grepp om relationerna mellan "stamkunder"/"tillfälleskunder" är att många av stamkunderna systematiskt väljer nya prostituerade vid varje ny kontakt. Jag har talat med män som uppger att de varit med mer än 100 prostituerade kvinnor under loppet av några år. De stamkunder som återvänder till samma prostituerad gång efter gång tycks ofta tillhöra kategorin avvikare, eller vara sådana män som är utestängda från den "öppna" sexuella marknaden. De som tycks sätta en ära i att "sätta på många tjejer" tillhör den utåt sett normala eller t o m väletablerade gruppen. Bland kunder till lyxprostituerade förefaller således det "extensiva" kundbeteendet alls icke ovanligt.

Sammanfattningsvis: Till en mindre del låter sig prostitutionen förklaras i termer av "avvikares behov" eller "sexuell nöd". I väsentligt större utsträckning tror jag att den tjänar på att analyseras utifrån "överflöds-" och "bekvämlighetsaspekten".

Den genomsnittlige kunden är inte utestängd från den vanliga sexuella marknaden. I hans fall finns inget handikapp, eller speciella sexuella önskemål, som gör att han med nödvändighet måste betala för sin sexualitet.

IX Prostitution och brottslighet

IX.1 Allmänt

Personer som är kritiskt inställda till prostitutionen brukar ofta hämta argument från dess (påstådda) nära samband med olika typer av kriminalitet. I detta avsnitt har jag tagit upp den frågan. Inledningsvis har jag redovisat olika kriminalstatistiska uppgifter om koppleribrotten m m. Jag har valt att ge dessa uppgifter dels för landet som helhet, dels för de tre större städerna. Detta för att man skall ha något underlag att jämföra situationen i Stockholm med (och dessutom är det förenat med ett mycket ringa merarbete). Jag har också lagt in de statistiska data i en särskild tabellbilaga (bil 4).

På grundval av olika dokumentära data (ur förundersökningsprotokoll och likn) har jag också försökt ge en mer ingående beskrivning av de personer som förekommit som kopplare i Stockholm, och i det sammanhanget även belyst deras övriga kriminalitet. D v s den brottslighet som inte är direkt relaterad till prostitutionen.

De prostituerades och kundernas kriminalitet har jag däremot inte gått in på. Här får man nöja sig med den tidigare framställningen.

IX.2 Statistiska uppgifter om koppleribrottet m m under perioden 1965 till 1979

Jag har nedan redovisat statistiska data om brotten koppleri/främjande av otukt, samt förförelse av ungdom (Brb 6:7, 1:a o 2:a st, resp 6:8). Efter som man i statistiken inte skiljer på koppleri och framjande av otukt har inte heller jag kunnat göra det i min redovisning. Den period som behandlas är 1965 till 1979, d v s den tid då "den sexuella liberalismen" slog igenom, nådde sin höjdpunkt och slutligen började ifrågasättas. Som jag påpekat tidigare är detta en period som är synnerligen intressant när man diskuterar prostitutionen (se avsn VII).

Men först några kommentarer till de statistiska uppgifterna.

När man hämtar information ur kriminalstatistiken om brott som ligger lågt på straffskalan finns det risk för att redovisningen kan bli missvisande

eller t o m ofullständig. Och detta av flera skäl. Jag skall nämna de viktigaste.

- (a) Tabeller som redovisats vissa år försvinner. Som ex kan nämnas uppgifter om antalet åtalade per år, som finns med i sammanställningarna för 1965/66, men inte senare. Dessa uppgifter kan heller inte tas fram på annat sätt.
- (b) Data om de sedlighetsbrott som behandlas här har under många år redovisats i klump med andra sedlighetsbrott, och kan alltså inte särskiljas.
- (c) Antal dömda personer redovisas efter huvudbrott och huvudpåföljd, vilket betyder att när (koppleri)brottet dömts tillsammans med grövre brott så finns det inte med i statistiken. Det egentliga antalet dömda personer har jag lyckats få fram (genom kompletterande undersökningar), men endast som totalsiffror för perioden 1972-1979. Däremot kan jag inte säga något om förhållandena före 1972. Inte heller något om de dömdas påföljdsfördelning resp åldersfördelning.

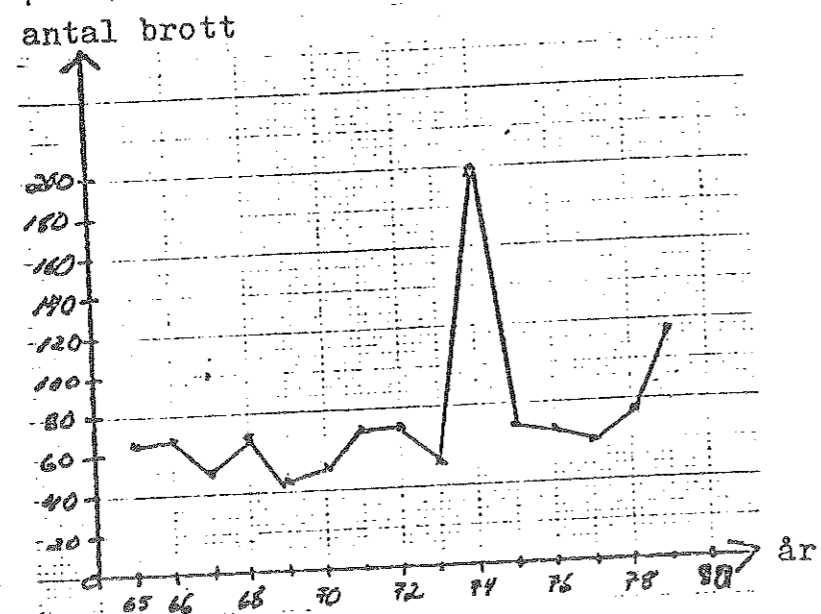
Vad visar egentligen statistiken över koppleribrott? Hur skall siffrorna tolkas? En viktig punkt är att koppleribrottet på senare år i allt högre utsträckning fått karaktären av ett spaningsbrott. Med spaningsbrott förstås brott som polisen (och andra myndigheter) själva uppdagar som ett led i sin brottsbekämpande verksamhet. Detta till skillnad från s k anmälningsbrott, där är det offret som själv anmäler det inträffade. Den anmälda koppleribrottsligheten bör alltså främst, i vart fall under senare år, ses som ett uttryck för det intresse som man från myndigheternas sida ägnat åt brotten. Inte som något mått på den verkliga brottsligheten eller dess förändringar över tiden. Sannolikt är det bara en mycket liten del av alla koppleribrott som kommer till polisens kännedom. Polisens intresse för koppleribrotten har helt säkert ökat under senare år (åtminstone i de större städerna). Detta är viktigt att hålla i minnet. Inslaget av anmälda koppleribrott (där den prostituerade anmält sin kopplare) har sannolikt också minskat relativt sett som en följd av att andelen spaningsbrott ökat. Det bör man också tänka på när man försöker analysera koppleriets utseende under olika år.

I det följande har jag redovisat anmälda brott, totalt för hela landet samt för Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt. Vidare uppklarade brott för samma områden. Slutligen dömda brott samt påföljds- och ålders-

fördelningar för gärningsmännen. I den löpande texten har jag huvudsakligen gett sammanfattningar. Sifferunderlaget återfinns i tabellbilagan (bil 4).

I fig IX.2 nedan redovisas den anmälda koppleribrottsligheten i hela landet under perioden 1965 - 1979.

Fig IX.2 Anmälda brott, koppleri/främjande av otukt, i hela landet under perioden 1965 - 1979.

Statistiken uppvisar inga större skillnader under perioden nio första år (ca 50-60 brott per år). Under 1974 får vi så en betydande ökning till 199 anmälda brott. Detta kan förklaras av att polisen under detta år genomförde flera stora koppleriärenden. Bl a i Kristianstads polisdistrikt där man sprängde en sexklubb. Verksamheten, med fem prostituerade "strippor", hade pågått i flera år. Efter 1974 återgår det anmälda antalet till den tidigare nivån, för att så på nytt öka under 1978 och 1979.

Stockholm, Göteborg och Malmö svarar tillsammans för i genomsnitt 60 procent av den anmälda brottsligheten. Denna andel är konstant under perioden. I Stockholm ligger brottsantalet stabilt kring ca 20-25 brott per år. I Göteborg varierar siffrorna betydligt mer, likaså i Malmö. Här finns också en tydlig tendens till en ökning av den anmälda brottsligheten under senare år (se bil 4, tabell I)

Vad gäller brottslighetens fördelning över året så kommer de flesta anmälningarna in under vinterhalvåret (jmf avsn III ang prostitutionens varia-

tioner över året).

Uppklaringsciffrorna ligger i genomsnitt kring 65 procent av samtliga anmälda brott under perioden. Mot perioden slut har vi en tendens till ökad uppkläring (77 procent). Likheten i uppkläring är följande stor i Stockholm, Göteborg och Malmö. Dessutom följer den (i stort) det generella mönstret (se bil 4, tabell II).

Uppklaring behöver inte betyda att en person "åkt dit" för det anmälda brottet. Vid koppleri är detta dock ofta fallet. Här har mellan 55 och 100 procent av alla uppkläringar under perioden 1972 till 1979, resulterat i en dom mot en gärningsman. Antalet dömda personer varierar mellan 20 (1973) och 46 (1972). Medeltalet ligger kring 35.

De dömda personerna ligger åldersmässigt starkt koncentrerade till kategorierna 21-29 resp 30-49 år. Nästan alla kopplare är i den åldern och fördelar sig jämnt över hela intervallet. Den normala påföljden är fängelse (60 procent av domarna). I drygt 20 procent av fallen har man domt till villkorlig dom eller skyddstillsyn (se bil 4, tabell IV, V, och VI).

Statistiken innehåller också uppgifter om de dömda gärningsmännens nationalitet. Under perioden 1972-1979 är ca hälften av de dömda utländska medborgare (ang Stockholm se avsn IX.2 nedan).

Brottet förförelse av ungdom, d v s kunder som utnyttjar prostituerade under 18 år, visar mycket kraftiga variationer under perioden 1965 till 1969. Under periodens tre första år ligger antalet anmälda brott i hela landet kring 100. Därefter sjunker brottsantalet kraftigt, till i genomsnitt 17 brott/år under perioden 1968-1973. 1974 noterar vi så 145 anmälda brott. Anledningen är att polisen i Karlskrona polisdistrikt sprängde en bordell som inrymts i en bostadslägenhet där skolflickor i åldern 12-16 år prostituerat sig. Efter 1974 återgår brottsantalet till ca 15 brott per år i hela landet (se bilaga 4, tabell VII-XI). I Stockholm har vi under perioden 1970 - 1979 haft sammanlagt 17 anmälda brott, d v s i genomsnitt två per år. I Göteborg och Malmö under samma tidsperiod åtta resp 14 brott. Även om det inte är särskilt vanligt med underåriga prostituerade (se avsn III) visar dessa siffror att den dolda brottsligheten på området med säkerhet är mycket hög. Andelen sådana brott i storstäderna, d v s enligt anmälningstatistiken, är också väsentligt lägre än andelen koppleribrott som

faller på dessa städer, d v s mindre än en tredjedel jämfört med ca 60 procent. Uppklaringen varierar ytterst kraftigt: under olika år och mellan olika områden. Den lägsta uppklaringen är elva procent (för hela landet), den högsta 100. Den genomsnittliga uppklaringen ligger kring 60 procent.

Under perioden 1972-1979 har totalt trettio män dömts för detta brott. En tredjedel av dem var utländska medborgare. I regel var de äldre än 30 år. I samtliga fall dömdes de till böter.

IX.2 Kopplarna

För Stockholms vidkommande har vi gjort en särskild granskning av samtliga anmälda koppleribrott under perioden 1968-1978. Under denna period hördes sammanlagt 212 personer som misstänkta för koppleri. Attio av dessa delgavs skälig misstanke. I övriga fall lades utredningen ner. Så småningom åtalades 64 personer, och 56 av dem (88 procent) dömdes också. Att överensställningen mellan dessa siffror och de som finns i bil 4 är något bristande beror på att statistikens redovisningsgrunder är andra (bl a problemet med huvudbrott). De siffror som ges här är dock de "korrekta".

Antalet koppleriärenden i Stockholm har ökat på senare år. Fram till 1974 åtalades i genomsnitt fyra personer per år. Under perioden 1975-78 var det genomsnittliga antalet åtal tio per år. Andelen anmälda fall som förts till åtal har också ökat under perioden.

Jag har försökt beskriva de personer som anmäls för koppleri i olika avseenden under den aktuella perioden.

Vad beträffar deras ålder så var tre procent mellan 15 och 19 år. I intervallet 20-29 år återfinns knappt hälften, 42 procent. 28 procent var 30-39 år, och resten, d v s 27 procent, 40 år eller äldre.

Kopplaren är i regel man. Men inte alltid. Tio procent i gruppen misstänkta var kvinnor, i regel 20-29 år och själva prostituerade.

Inslaget av utländska medborgare är högt. Över hela perioden växlar de också kraftigt vad beträffar nationalitetstillhörighet. Under början av perioden dominerar de amerikanska inslaget, för att därefter ersättas av sydeuropeer. Den största enskilda nationalitetsgruppen är dock hela tiden de sven-

ska köplarna. Sett över perioden som helhet (samtliga misstänkta) är 44 procent svenska medborgare och 56 procent från annat land. De amerikanska medborgarna är totalt 32 procent. I dag är de också helt borta från hall- ickmarknaden. Den dominerande utländska gruppen f n är grekiska medborgare. Under hela perioden har de finska köplarna behållit en ganska konstant andel på marknaden. Totalt utgör de knappt tio procent. Under de senaste två åren är den utländska dominansen påfallande. Mer än 75 procent av samtliga misstänkta är utländska medborgare.

Gruppens brottsbelastning är mycket hög. Drygt 70 procent har tidigare brottsbelastningar (före kopplermissstanken). Dessa avser i regel andra brott än koppleri, och brotten är ofta mycket grova: bland köplarna finns personer som dömts för mord, dråp, rån, grov misshandel, misshandel, grov stöld, grova narkotikabrott etc. Våldsbrott och narkotikabrott utgör två stora grupper. Således har 55 procent av gruppen dömts för brott mot person (3-7 kap Brb).

Om vi betraktar den grupp som dömdes för koppleri så var fängelse den dominerande påföljden (73 procent). I regel var straffet sex månader eller kortare. Resterande andel dömda fick skuldstillsyn eller villkorlig dom.

Om vi ser till själva bakgrunden till deras (misstänkta) koppleribrottslighet så dominerar de allra enklaste halllickarna. En stor grupp (och det är här som vi hittar flertalet av de svenska och finska köplarna) är de sk husbehovshalllickarna. Män som levt tillsammans (och av) med en prostituerad kvinna. Som ofta är kända som alkoholmissbrukare. Och som anmäls (ibland vid upprepade tillfällen) av sin kvinnliga prostituerade. Här är det fråga om utpräglade "utslagningsrelationer". Alkoholmissbruk, annat missbruk, tidigare kriminalitet etc, hos båda parterna. Under början av 70-talet blir andelen sådana fall färre. Sannolikt beroende på att det mer professionella koppleriet kommer in på marknaden (jmf Månsson & Larsson, s 114-125), och att polisen börjar spana självständigt på brottslighet av denna typ. Varvid man helt naturligt försöker inrikta sig på brott av någorlunda omfattning.

--I regel är det gatuprostitution som ligger i botten på de utredda koppleri-fallen. Ett mindre antal avser sexklubbar och massageinstitut. Ett en s k call-girlring. Ett par fall mindre hyreshalllickar. Ingen annonsförmedlare har delgivits misstanke. Inte heller någon av de större bordellvärdarna på fastighetssidan. Den senare verksamheten torde dock ha minskat kraftigt på senare år.

X Prostitutionens ekonomi

X.1 Den ekonomiska omfattningen

En mycket intressant fråga när man diskuterar prostitution är ekonomin. Prostitution är en fråga om pengar. Skälet till att kvinnor prostituerar sig är att man kan tjäna pengar på det. Pengarna är ett nödvändigt villkor. Om man inte tjänade några pengar på att prostituera sig skulle antalet prostituerade kvinnor vara försumbart. Självfallet är det inte ett tillräckligt villkor. Ytterligare skäl - av samhällelig eller individuell karaktär - måste till för att man skall prostituera sig. Men resonerar man pragmatiskt, säg att man endast är intresserad av att få bort prostitutionen, så räcker det självfallet om man kan se till att det nödvändiga villkoret inte längre är uppfyllt.

Om prostitutionens ekonomi föreligger det en mängd vanföreställningar. Nästan alltid går de också i samma riktning. Man överdriver de belopp som prostitutionen omsätter. Och hur mycket en prostituerad tjänar.

Enligt de beräkningar som jag redovisat tidigare skulle prostitutionen i Stockholm f n omfatta ca 150 årsarbetskrafter totalt sett. Att den omfattar väsentligt fler prostituerade är mindre intressant. De ekonomiska beräkningarna görs enklast i termer av årsarbetskrafter. På en årsarbetskraft har jag räknat 300 arbetsdagar. Den genomsnittliga inkomsten under en sådan dag ligger kring 1 000 kronor.

Den totala bruttointäkten av prostitutionen i Stockholm under ett år ligger således f n kring 45 miljoner kronor. Av dessa 45 miljoner faller ca halva beloppet på gatuprostitutionen, en tredjedel på massageinstitutet/poseringsateljéerna, och de resterande (knappt) tjugo procenten på övriga prostitutioner sammantaget. I pengar således ca 22,5 miljoner, 15 miljoner och 7,5 miljoner.

Hur pass precis är denna skattning? Beloppen är inte lägre. I den bemärkelsen är skattningen säker. Är det högre så tror jag att avvikelsen är ringa. Jag anser att det är en bra skattning. Bruttointäkten av prostitutionen ligger f n kring 45 miljoner i Stockholm under ett år. Att min skattning ligger avsevärt lägre än de skattningar som redovisats i massmedia beror

på att de senare är våldsamt överdrivna. Kvaliteten i dem är heller inte sådan att jag anser det mödan värt att diskutera var felet ligger.

En bruttointäkt på 45 miljoner får självfallet inte förväxlas med en förtjänst (för de prostituerade) på samma belopp. Precis som alla andra verksamheter är prostitutionen förenad med kostnader för verksamhetens bedrivande.

De senare varierar avsevärt beroende på vilken typ av prostitution som man talar om. Lägst torde de vara inom den s k lyxprostitutionen. Högst inom den prostitution som bedrivs på massageinstitut och poseringsateljéer. De tunga kostnaderna i det senare sammanhanget är lokalhyror, därefter annonser. Men det finns även andra kostnader. Återkommande besök hos gynekologen. Många proffs är noga med den detaljen. Resor till och från arbetet och resor i tjänsten. Kostnader för preventivmedel åt kunden (också en viktig detalj), pappersservetter, papperslakan, vaselin. För att bara ta några utgiftsposter inom näringen.

Om jag tar massageindustrin först torde kostnaderna för lokalhyror etc ligga kring en miljon per år. I detta belopp finns inkluderat såväl svart som vita hyror, samt kostnader för inköp av svarta hyreskontrakt. Övriga kostnader (där den tunga posten är annonskostnader) torde uppgå till ett motsvarande belopp. Nettointäkten är således mycket hög, ca 13 miljoner per år.

Kostnaderna på gatan är mindre. För proffsen utgörs den tunga posten av hyra för den ateljé (eller det hotellrum) dit de tar sina kunder. De totala kostnaderna torde ligga kring 2 miljoner. Relativt sett är alltså kostnadsläget ungefär hälften av det som vi har inom massagenäringen. Den kvarstående nettointäkten ligger kring 20 miljoner.

Inom lyxprostitutionen torde kostnaderna vara mycket små. I regel är det kunderna som betalar restaurangnotorna. Det är kunderna som ringer "telefonlärkan" och inte tvärtom. Man träffas hos kunden (hemma hos honom eller i hans hotellrum), eller i den prostituerade kvinnans bostad. Bruttointäkten är i stort sett identisk med nettointäkten.

En bruttointäkt på 45 miljoner per år ger således ett netto på drygt 40 miljoner. D v s 265 tusen per årsarbetskraft. Få, om ens någon, enskild

kvinnor torde dock tjäna så mycket. Orsaker har nämnts tidigare. I snitt går det flera kvinnor på varje årsarbetskraft

X.2 Vart tar pengarna vägen?

Nettointäkten av prostitutionen i Stockholm under ett år ligger således i trakten av 40 miljoner kronor. Vart tar dessa pengar vägen? Hur stor del av dem förbrukas på narkotikamarknaden? Hur mycket hamnar i kopplarnas fickor? För att nämna två exempel som ofta tas upp i prostitutionsdebatten.

Ungefär hälften av beloppet torde konsumeras av de prostituerade själva. I denna användning finns visserligen ett kraftigt inslag av det som vi kallar för lyxkonsumtion men huvuddelen av summan torde ändå gå till att bestrida de prostituerade vanliga levnadsomkostnader; hyra, mat, kläder, konsumtionsavgifter o s v. Även prostituerade måste nämligen leva.

Det senare tycks man ofta bortse ifrån när man diskuterar hur de använder sina "hoppengar". Ta t ex de narkotikaberoende prostituerade. Här tycks man mer eller mindre förutsätta att alla deras pengar går till narkotika. Det är självfallet orimligt, även om de lever under ytterst magra förhållanden och förvisso har inkomster även från annat håll.

Jag har försökt beräkna hur mycket av de pengar som narkotikamissbrukande prostituerade tjänar på prostitutionen, som går till knark. Inom lyxprostitutionen och den prostitution som försigår på massageinstitut och poseringsateljéer förekommer inga missbrukare (annat än möjligen undantagsvis). Narkomanerna är gatuprostituerade. Enligt mina skattningar svarar de för ungefär en tredjedel av den totala årsarbetskraften inom gatuprostitutionen och en motsvarande andel av den totala intäkten. Detta skulle alltså sätta ett tak för hur mycket de kan använda till inköp av narkotika. Maximalt kan 7,5 miljoner kronor per år av intäkterna från prostitutionen användas på detta sätt. Detta förutsatt att de prostituerade inte har några avbrännningar i samband med sin prostitution och att alla inkomster går dit. De senare förutsättningarna är knappast realistiska. Ett rimligt belopp torde ligga kring fem miljoner per år. Fem miljoner prostitutionskronor per år går till inköp av narkotika (se Enroth & Lenke, Narkotika och ekonomisk kriminalitet - en studie av den ekonomiska omsättningen på Stockholms narkotikamarknad, Stockholm 1980).

Tjugo miljoner för att bestrida de prostituerade levnadsomkostnader (inklusive deras lyxkonsumtion). Fem miljoner till narkotika. Kvar finns femton miljoner disponibelt. Hur mycket av dessa pengar hamnar hos kopplarna?

Mer än en halv miljon har i själva verket redan hamnat där. Nämligen hos de s k hyreshallickarna som mot svarta pengar och överhyror ofta förser flickorna på massageinstituten med lokaler. Många av dem har också tillgodogjort sig pengar genom att de lever på sina prostituerade. Av de femton miljoner som finns kvar tror jag också att en mycket stor del av hela beloppet hamnar i hallickarnas fickor. Inte inom lyxprostitutionen eller massagenäringen - för där är flickorna ofta sina egna arbetsgivare - men inom gatuprostitutionen. Jag håller det inte för otroligt att kanske mer än tio miljoner per år - d v s 25 procent av nettointäkten på prostitutionen - går till kopplarna.

Sammanfattningsvis: 20 miljoner för att bestrida de prostituerade levnadsomkostnader. Fem miljoner till narkotika. Tio miljoner till kopplarna. Kvar finns fem miljoner att kapitalisera. Eller spendera.

XI Atgärder mot prostitutionen

XI.1 Atgärder på olika nivåer

Atgärder mot prostitutionen kan självfallet sättas in på olika nivåer. Rimligen bör det också vara relaterade till det som man uppfattar som prostitutionens orsaker, eller faktorer som befrämjar fenomenet.

I det åtgärdsförslag som jag redovisat nedan har jag haft två utgångspunkter. För det första en empirisk, nämligen att prostitutionen fungerar som en marknadsekonomi. För det andra ett bestämt syfte: Att minska, och helst få bort, prostitutionen. Jag vill understryka det senare. Jag ser således mycket få argument som talar för att prostitutionen är nyttig, nödvändig eller ens oskadlig. Om det finns något gott i den tror jag dessutom att det är möjligt att renodla detta, behålla det, och göra sig av med den skadliga biten.

Jag är självfallet också medveten om att det finns grundläggande ekonomiska, sociala och politiska orsaker till prostitutionen. Att jag över huvud taget inte diskuterat dem beror på två skäl. Gång på gång har det visat sig omöjligt att angripa olika samhällsskadliga beteenden den vägen. Ofta saknas bå-

de vilja och förmåga. Ofta är det omöjligt beroende på att orsakerna har både onda och goda (eller samhällsrelaterade nödvändiga) effekter. Ta privatbilismen och trafikbrottsligheten som exempel. Det vore enkelt nog att bringa ner trafikbrottsligheten till ett minimum genom att förbjuda privatbilismen. Samtidigt inser varje tänkande människa att det inom överskådlig framtid är både politiskt och praktiskt omöjligt att göra på det viset. Och om nu viljan och förmågan skulle finnas att ändra de samhällsrelaterade betingelserna för prostitutionen så torde det ändå ta alldeles för lång tid. I praktiken har talet om "samhällsrelaterade orsaker" fungerat mest som ett åtgärdshinder. "Det är ändå ingen idé", "det är bara symptombehandling" o s v. Med åren har jag blivit hjärtligt trött på att se samhällsanalytiska studier missbrukas på det viset.

Dessutom, och det är mitt andra och avgörande skäl, tror jag att man kan bringa ner prostitutionen kraftigt i det samhälle som vi de facto lever i. Bl a anser jag att utvecklingen av prostitutionen, och de åtgärder som satts in mot den, visar det på ett ganska tydligt sätt.

Kärnan i mitt förslag är följande. Prostitutionen är en marknad. Ett nödvändigt villkor för att säljarna (d v s de kvinnliga prostituerade i det här fallet) skall gå in på den marknaden är att de kan tjäna pengar. Tar man bort den lönsamheten, eller minskar den, så har man skadat prostitutionens marknad i märgen. Alla de konkreta förslag som jag gett i det följande har det syftet. Att minska prostitutionens lönsamhet. Jag har diskuterat två typer av åtgärder: (a) kriminaliseringar, (b) faktiska åtgärder mot själva fenomenet.

XI.2 Kriminaliseringar

I debatten om åtgärder mot prostitutionen har man diskuterat behovet av ytterligare kriminaliseringar. Konkret har det gällt att utvidga kopplerbestämmelserna, att kriminalisera prostituerade, deras kunder samt de s k sexklubbarna. Framför allt är det kriminalisering av kunderna och sexklubbarna som förts fram.

Jag anser inte att man bör kriminalisera vare sig de prostituerade eller deras kunder. Skälen är främst tre.

För det första skulle en sådan kriminalisering i praktiken fungera som en

klasslagstiftning. Det är ett känt faktum att ju "finare" prostitutionen blir (de prostituerade och deras kunder) desto svårare är den att upptäcka. Gatuprostituerade, och speciellt de utslagna flickorna, skulle vara lätta nog att upptäcka och åtgärda. De lyxprostituerade skulle vara nästan omöjliga att komma åt med tillgängliga polisiära och andra medel.

Samtidigt som en lagstiftning av den typen skulle fungera selektivt, klassmässigt så har jag svårt att se hur den skulle kunna få någon större effektivitet i praktiken. I sämsta fall skulle existensen av den kunna användas som ett argument för att släppa göra något reellt. Övervakningen av en sådan lag skulle kräva en "sängkammarpolis", och en effektiv "sängkammarpolis". Om man nu inte har tänkt sig att förbjuda att män och kvinnor kontakter varandra, att kvinnor (eller män) följer med i mäns (kvinnors) bilar. Att man tillsammans beger sig in i en våning etc etc. D v s alla prostitutionens initiala förtecken. En kriminalisering av prostituerade eller deras kunder skulle bli ineffektiv, svårt att övervaka.

Vad gäller de prostituerade torde den också vara onödig. Det finns redan möjligheter att inskrida mot prostituerade med stöd av gällande lag. T ex barnavårdslagen. Dessutom är deras prostitution förknippad med följdfaktum som också kan angripas rättsligt. Som jag visat i den föregående framställningen torde ex skattebrottsligheten inom gruppen vara mer eller mindre total. Använd gällande skatte(brotts)lagstiftning mot dem. Spanå upp dem. Revidera dem. Ertaxera och åtala. Vad beträffar ex massagenäringen torde åtgärder av den typen vara synnerligen enkla att genomföra. Likaså för proffsen på gatan.

Jag anser således att vare sig kunderna eller de prostituerade bör kriminaliseras (ytterligare).

Däremot bör man förbjuda sexklubbarna. I normalfallet har dessa visat sig fungera som bordeller. Ibland i större skala. Dessutom är de samlingspunkter och näringsfång för den organiserade brottsligheten. Lyckas man övervaka dem så hårt att prostitutionen hålls utanför klubbarna, fungerar de ändå som rekryteringscentraler för prostitutionsnäringen. Det är naturligtvis helt groteskt att samhället skall utnyttjas för att ge tillstånd till liknande inrättningar. Dessutom har jag svårt att se något nyttigt med dem. Är det verkligen en oundgängligt nödvändig del av vårt samhälle, det enda i världen fö, att kunna visa samlag på scen och olika mer eller mindre

privata poseringsvarianter? Jag har faktiskt väldigt svårt att tro det. En lagstiftning kan enklast utformas så att dessa sexklubbar reduceras till porrbiografer. Det möjliga utbudet av porrfilm kan man sedan avväga inom tryckfrihetslagstiftningens ram. Ur prostitutionssynpunkt är det centralt att få bort "kvinnorna av kött och blod" ur lokalerna. Genom att förbjuda "levande föreställningar". Genom att förbjuda poseringen. Genom att inte tillåta utskänkning av drycker o s v. Neugången i lönsamhet torde ta hand om resten av problematiken. Lagstiftning av den här typen är dessutom enkel att övervaka (och åtskilligt lättare att se efter än den nuvarande). Verksamheten kräver annonsering och fasta lokaler.

Kopplerbestämmelserna bör dessutom utvidgas till att omfatta även de hyresvärldar som förser flickorna med lokaler, samt de tidningar (och då även sextidningarna) som tar in porstitutionsannonser. Rättsfall av den typen har också varit uppe, men rättsläget är ännu oklart. Vad beträffar hyresvärldarna så har också justitiedepartementet lagt fram en proposition där man kräver hårdare tag mot hyresvärldar som hyr ut till prostituerade, samtidigt som man ger dem bättre möjligheter att säga upp sådana hyresgäster.

Här är det nödvändigt att rättsläget klargörs. Att kopplerbestämmelserna kommer att omfatta även hyresvärdar och annonsförmedlande media. Vad beträffar de senare bör även de åläggas hårdare kontrollkrav. Det är orimligt att Sveriges största morgontidning år efter år skall fungera som den största kopplaren i svensk kriminalhistoria när det är så enkelt för dem att kontrollera vad som döljer sig bakom deras massageannonser.

Sammanfattningsvis: Förbjud sexklubbarna. Utvidga koppleriansvaret till att omfatta även hyresvärdar och annonsförmedlande tidningar.

XI.3 Konkreta åtgärder på fältet

Använd polisen till att aktivt bekämpa prostitutionen. Se till att trafikreglerna i prostitutionsdistrikten efterlevs. Följ upp de prostituerade vid minsta misstanke om brott, Gör likadant med kunderna. Sätt in polisspaning och utredande åtgärder mot kopplarna.

Använd gärna socialarbetare enligt den modell som redan finns i landets tre större städer. Visserligen tror jag inte att de kan göra särskilt mycket åt vare sig de narkotikaberoende flickorna, eller "proffsen, men de kan helt säkert bidra till att minska inflödet av kvinnor på prostitutionmark-

naden, och göra det mindre "behagligt" att vistas där.

Således. Aktiva åtgärder på fältet från polis och socialarbetare.

Vad skall man undvika att göra? Man skall undvika att byråkratisera resurserna. Man skall undvika samrådsgrupper på hög nivå. Istället skall man delegera ansvar och resurser till de som arbetar på fältet. Man bör också undvika ytterligare utredningar av frågan. Om prostitutionen vet vi vad vi behöver veta. Det är bara att sätta i gång och jobba med själva problemet.

XII Sammanfattning

Under de senaste åren har prostitutionen i Stockholm minskat kraftigt. Gatuprostitutionens omfattning har sannolikt minskat till hälften sedan 1976/77. Prostitutionen på massageinstitut och poseringsateljéer har sedan sjuttioalets början minskat till ca 1/5 av den dåvarande volymen.

F n omfattar prostitutionen i Stockholm minst 700 olika kvinnor under ett år. Majoriteter av dessa - ca 500 - går på gatan. Gruppen yrkesprostituerade torde uppgå till ca 200 kvinnor. Flertalet av de prostituerade är det således under kortare tid, s k tillfälligesprostitution. Resultaten antyder också att tillfällig prostitution sannolikt är en betydligt vanligare kvinnlig erfarenhet än vad man tidigare föresållt sig.

De prostituerade kvinnorna skiljer sig i väsentliga avseenden från den kvinnliga normalbefolkningen i området. Bl a är gruppen mycket högt brottsbelastad.

Detta till skillnad från deras kunder där den absoluta majoriteten - i vart fall i en yttre statistisk bemärkelse - väl svarar mot den manliga normalbefolkningen.

Det renodlade koppleriet förekommer huvudsakligen inom gatuprostitutionen. En absolut majoritet av de kända kopplarna utgörs av utländska medborgare. Gruppen är genomsnittligt mycket högt brottsbelastad, och i regel med andra brott än sådana som haft mer direkt anknytning till prostitutionen. Inslaget av mer organiserat koppleri på fastighetssidan (s k hyreshallickar) tycks ha minskat på senare tid. Sannolikt till följd av polisiära åtgärder och skrivelser i massmedia i förening.

F n omsätter prostitutionen under ett år totalt ca 45 miljoner kronor. Nettointäkten ligger kring 40 miljoner per år. Ungefär halvparten av dessa intäkter konsumeras av de prostituerade själva (vanliga levnadsomkostnader samt s k lyxkonsumtion). Ytterligare högst 7,5 miljoner går till inköp av narkotika. Av det återstående beloppet torde huvuddelen hamna i kopplarnas fickor.

Minskningarna i prostitutionen kan sannolikt främst tillskrivas olika marknadsstörande faktorer. Som exempel kan nämnas annonsstoppet, samt åtgärder mot hyreshärllickarna på massagesidan. Vidare polisiära åtgärder mot gatuprostitutionen. Över huvud taget tycks prostitutionen vara mycket känslig för förändringar i den omgivande samhällsmiljön. T ex olika bekämpningsåtgärder.

De åtgärder som föreslås är av två slag. Dels ytterligare kriminaliseringar, dels skärpta polisiära och sociala insatser på fältet.

De s k sexklubbarna bör förbjudas. Vidare bör koppleriansvaret utvidgas till att gälla även hyresvärdar samt sådana tidningar (ansvarig utgivare) som förmedlar prostitutionsannonser.

Bland de polisiära fältåtgärderna kan nämnas en mer intensiv övervakning av de prostituerade, bl a kombinerad med skattkontroller. Ökad övervakning av kunderna, bl a på trafiksidan. Bland de sociala olika stödåtgärder för de (främst) gatuprostituerade.

PLATS:

DATUM:

TID:

Bil 1. Observationsblankett,

temp: _____

nederbörd: _____

bläst: _____ Gatuprostitution.

fordonstrafik: _____

poliser: _____

kunder: _____

PH				MJ				MB			
-15	15-20	20-30	30-	-15	15-20	20-30	30-	-15	15-20	20-30	30-
<u>Bilnummer:</u>											

Övrigt:

Sammanställning av annonsvolymen avseende poserings- och massageannonser i Dagens Nyheter under perioden 1970 - 1979. (genomsnittligt antal annonser per helgdag -lördag, söndag eller särskild helgdag- respektive veckodag).

År	helgdag	veckodag	totalt	varav "posering"	"massage"
1970	48	115	97	80	17
1971	54	133	110	93	17
1972	44	125	101	85	16
1973	12	31	25	4	21 ^X
1974	10	27	22		22
1975	13	37	31		31
1976	12	37	31		31
1977	12	31	26		26
1978	7	22	17		17
1979	6	21	16		16

^X Det s k annonsstoppet, som bl a medförde att man förbjöd annonser under rubriken "posering", genomfördes fr o m februari 1973

PM ang vissa riksdagsmäns samröre med gatuprostituerade kvinnor från Malm-
skillnadsgatan under perioden jan-april 1979.

I samband med de observationer som jag och mina medarbetare gjort på Malm-
skillnadsgatan har även riksdagsmän iakttagits bland de prostituerades kün-
der. Sammanlagt gäller det sex incidenter under perioden jan - april 1979,
som omfattar sex olika kunder och sex olika prostituerade kvinnor. Fyra av
dessa händelser har jag beskrivit nedan. Två av dem har jag inte tagit med.
I det första fallet gäller det en man som tagit med en kvinnlig prostituer-
ad in på riksdagshuset (genom den s k hotellentrén). Kort senare har den
prostituerade återvänt ensam. Ang denna händelse föreligger betydande oklar-
het på två punkter. Dels vad som förevarit. Dels beträffande kundens iden-
titet. Det är således inte styrkt att denne är riksdagsman. I det andra fall-
et är kundens identitet belagd med en relativt hög grad av sannolikhet
(riksdagsman). Kontakten har dock genomförts utanför riksdagshuset och hur
den förlöpt är oklart. Beroende på detta har jag inte tagit med den.

Kvar finns fyra händelser som inträffat under tiden 31 januari till månads-
skiftet mars/april. I tre fall gäller det kontakter mellan prostituerade
kvinnor (som med säkerhet är identifierade) och manliga kunder inne på riks-
dagshotellet. Beträffande de tre manliga kunderna är en helt säkert identi-
fierad som riksdagsman. En är det med en mycket hög grad av säkerhet. En med
hög grad av säkerhet. Den fjärde händelsen utspelas strax utanför riksdags-
husets hotellentré. Såväl den prostituerade som den inblandade riksdagsman-
nen är fullständigt identifierade. Däremot fullföljs aldrig kontakten. San-
nolikt av det skälet att kunden känt att han varit observerad. Olika omstän-
digheter talar dock för att det handlar om en prostitutionskontakt som var
tänkt att äga rum på riksdagshotellet. Därför har händelsen tagits med.

Skälen till att jag över huvud tagit valt att beskriva dessa händelser är
främst tre. För det första den tidigare debatt som förekommit i liknande
frågor, och där det kvarstår betydande oklarhet. För det andra att jag per-
sonligen blivit mycket illa berörd av dessa händelser. Med tanke på prosti-
tutionens allvarlighetsgrad, och då speciellt gatuprostitutionen, anser jag
det inträffade som mycket allvarliga förtroendmissbruk från folkvalda rep-
resentanters sida. För det tredje slutligen - och detta är det avgörande

skälet - den statsrättsliga aspekten. De beskrivna iakttagelserna har gjorts i samband med kartlägningsarbete för en statlig utrednings räkning. Denna utredning tillsattes 1977 av regeringen. Det avgörande ställningstagandet till utredningens betänkande kommer med största sannolikhet att göras av riksdagen, och dess enskilda ledamöter. Med tanke på detta måste inblandning av den berörda typen anses som rättsligt helt otillfredställande. Detta helt bortsett från sociala och mänskliga aspekter.

Jag har diskuterat hur jag skulle göra med bl a medlemmar av prostitutionsutredningen. De råd jag har fått har gått i båda riktningarna. Någon anser att jag inte bör offentliggöra iakttagelserna beroende på risken för en "ovidkommande detaljdiskussion" som kan skymma den övergripande diskussionen av prostitutionen och dess orsaker. Vidare den risk för en demokrati som ligger i ett ökat mistroende mot politiker. Slutligen skäl som gällt min person, bl a min tidigare inblandning i en liknande affär. Jag har noga övervägt dessa argument men finner inte att de väger tyngre än de som talar för offentliggörande.

Den redovisning som jag gjort nedan är grundad på anteckningar som förts i omedelbar eller nära anknytning till de händelser som beskrivs. Bl a därför är beskrivningarna språkligt, stilistiskt mindre tillfredställande. För att inte enskilda personer skall kunna identifieras - det gäller såväl de prostituerade, de aktuella riksdagsmännen/kunderna, samt vissa av observatörerna - har jag punktvis varit tvungen att utelämna uppgifter.

Händelse 1: Onsdagen den 31 januari 1979 mellan klockan 0100 och 0120.

Under kvällen och natten befinner jag mig själv tillsammans med en av mina medhjälpare samt två polismän från Stockholmspolisens i prostitutionsdistriktet kring Malmskillnadsgatan. Vi har utfört observationer såväl från vår bil som till fots, samtalat med flera prostituerade samt kontrollerat ett par kunder.

Strax före klockan 01 befinner jag mig själv till fots utanför riksbanken vid Brunkebergstorg. De övriga tre befinner sig i bilen någonstans i närheten. Jag ser hur en man och en kvinna försvinner in genom riksdagshusets hotellentré. Jag noterar särskilt kvinnans klädsel (en mycket karaktäristisk brun- och vitspräcklig kaninpäls). Jag kan inte iaktta deras utseende. Jag uppfattar det hela som fullt i sin ordning, d v s någon tjänsteman, be-

sökare eller ledamot med maka (make). Strax efteråt plockas jag upp i vår bil. Vi sitter i bilen och pratar, parkerade framför riksbanken entre. Ca 20 meter från riksdagshotelllets entré. Plötsligt kommer en yngre kvinna i brun- och vitspräcklig päls ensam ut genom entrén. Vi observerar henne samtidigt. Jag noterar tiden (0120). Ingen känner igen henne, men hennes allmänna utseende och beteende talar starkt för att hon är prostituerad. Jag är också helt säker på (p g a klädseln) att det är samma kvinna som jag sett passera in en stund tidigare. När hon går förbi vår bil kliver jag ur. Talar om vem jag är och ber henne sätta sig i bilen, vilket hon också gör.

Därefter talar vi med henne i drygt tjugo minuter. Hon berättar vem hon är, och om den aktuella händelsen. Hennes berättelse är frivillig, hon gör ett trovärdigt intryck. Samtalet avslutas med att vi bestämmer tid för ett sammanträffande i hennes bostad klockan 1500 samma dag.

Om sig själv uppger hon följande (dessa uppgifter är så långt möjligt kontrollerade och bekräftade): Att hon är 19 år, att hon sedan några månader till och från prostituerat sig på gatan, att hon är från Jyväskylä i Finland och att hon anlänt till Stockholm hösten 1978. Hon legitimerar sig och talar om sin adress.

Om den aktuella händelsen berättar hon bl a att hon strax innan plockats upp på Malmskillnadsgatan av den aktuelle mannen som föreslagit att de skall gå till hans hotellrum i närheten och ha samlag. Hon känner inte igen honom tidigare men accepterar och följer med. Något pris för samlaget kommer man inte överens om. Mannen verkar påtagligt nervös (bl a säger hon att han försöker dölja sitt utseende), andedräkten luktar sprit, men han gör i övrigt ett hyggligt intryck. Hon ger en ganska god beskrivning av hans klädsel och utseende. Kvinnan talar för mycket dålig svenska men samtalet underlättas dock avsevärt av att min medhjälpare talar finska. Hon och kunden har tillsammans gått in genom hotellentrén. Däremot minns hon inte säkert om han öppnat med nyckel ("hon tror det"). Därefter har de tagit hissen upp till X:te våningen. Gått ut och promenerat i en korridor fram till det aktuella rummet. Mannen har öppnat med egen nyckel. Tänt en sänglampa och släppt in henne på rummet. Hon har däremot inte observerat namnet vid dörren.

Kvinnans beskrivning är så långt mycket utförlig. Hon har en mycket bra beskrivning av hur de passerat från entrén till rummet. Själv känner jag riksdagshuset relativt väl, och jag blir spontant övertygad om att hon talar

särning. Hon kan ganska exakt ange hur de gått och var hon hamnat. På vilket våningsplan, var i våningskorridoren etc. Däremot är hennes beskrivning av interiören på rummet mindre tydlig. Hon säger att det var ganska mörkt.

Omedelbart efter inträdet på rummet har kunden klätt av sig, likaså hon själv. De har därefter haft "ett vanligt samlag" i kundens säng. Efter samlaget har de klätt på sig och hon har fått betalt. Slutligen har hon ensamt lämnat rummet och gått ut ur byggnaden. Under sin vistelse i huset har hon inte sett någon annan människa. Hennes kund har bara sagt två saker på hela tiden. När de kommer in genom entrén har han vänt sig mot henne och sagt (lägmält) "We must be careful". Efter samlaget har han tagit upp två hundralappar ur sin plånbok. Räckte fram dem och frågat "Is this enough?" Hon har nickat och tagit emot pengarna.

På eftermiddagen ca 15 timmar senare träffas vi i hennes bostad för en intervju. Enligt egna uppgifter bor hon sedan några månader på den aktuella adressen. Ett bostadshotell för ungdomar i södra förorterna. Miljön är mycket torftig. På rummet finns en säng, ett bord, ett par stolar samt en bokhylla utan böcker. På sängen ligger en finsk illustrerad veckotidning samt en påse "snacks" som hon äter ur under samtalet. Samtalet varar i närmare två timmar. Först berättar hon om sig själv mer utförligt. Hon har kommit till Sverige hösten innan och börjat arbeta på ett långvårdssjukhus i södra förorterna som biträde ("inget arbete i Finland"). Efter någon månad har hon tröttnat och sagt upp sig. Istället har hon börjat gå på gatan. Hur hon kommit på den idén kan hon inte förklara. Däremot hävdar hon att det varit hennes debut. Hon säger också att hon varit mycket deprimerad en längre tid och att det beror på det. Hon har inga vänner eller släktingar i Sverige. Den enda hon umgås med är en väninna som bor i samma korridor. Väninnan vet för övrigt inte om att hon är prostituerad. När hon inte är hemma eller går på gatan brukar hon åka in till stan och gå i affärer. Ibland har hon och väninnan gått på diskotek. Hon är inte missbrukare. Hon har ingen kopplare (dessa uppgifter stöds för övrigt av senare gjorda kontroller). Pengarna hon tjänat säger hon att hon gjort slut på ("det är så dyrt här, jag betalar 800 för detta lilla rummet"). Hon har heller ingen tanke på att återvända till Finland. "Det finns inget att komma hem till".

Därefter berättar hon igen om händelsen natten innan. Historien har hög överensstämmelse med den första versionen och gör ett mycket trovärdigt intryck. På grundval av hennes tidigare uppgifter har jag under dagen tagit

reda på vilka riksdagsmän som bor på de rum som kan vara aktuella (enligt hennes beskrivning är det högst 3-4 rum som kan vara aktuella). Vi har också plockat fram fotografier på - i stort sett samtliga - manliga riksdagsmän som hon får titta på. Hon vill inte peka ut någon med bestämdhet. Den som hon anser mest trolig (av sammanlagt tre) bor på ett av de rum där hon sannolikt har varit. Vid de kontroller som jag själv senare genomfört talar allt för att det är just denne man. Bl a kan de två övriga från fotokonfrontationen avföras.

Min sammanfattande bedömning är att hon faktiskt har haft samlag med en riksdagsman på hans hotellrum och att detta gått till som hon beskriver.

Efter denna händelse fortsätter hon att gå på gatan. Vi observerar henne vid ett flertal tillfällen under vintern och våren, och pratar även med henne. Hon blir dock allt mer ovillig att ha med oss att göra. I april utvisas hon till Finland med stöd av utlänningslagen. Hon återvänder illegalt några månader senare (sannolikt under sensommaren) och arbetar då som prostituerad på Östermalm. Senare på hösten är hon försvunnen. Och därefter har vi inte sett henne. Vart hon tagit vägen är okänt.

Händelse 2: Onsdagen den 31 januari klockan 0140 ca.

Efter det att den finska prostituerade som förekommer i händelse 1 har lämnat oss sitter vi kvar i bilen och pratar med varandra. Stämningen i bilen är ganska upphetsad. Och vi sitter hela tiden och "glor" mot hotellentrén. Plötsligt kommer en man ut genom entrén (ca 0140, jag gjorde ingen direkt anteckning utan försökte få fram tiden en kvart senare). Han är barhuvad och klädd i en lätt överrock (det är mycket kallt denna natt). Han viker till vänster och går nerför gatan i riktning mot Gustav Adolfs torg. Efter ca 20 meters promenad stannar han och börjar prata med en prostituerad som står vid en av pelarna i raden på riksdagshusets baksida. Vi lämnar då bilen för att kunna se bättre. Själv går jag över gatan och mot de båda. Jag känner genast igen kvinnan (en svensk prostituerad, 20 år, ej missbrukare). Kvinnan och mannen kommer emot mig på trottoaren. Mannen är märkbart nervös. Han tittar bort från kvinnan in mot husväggen. Jag känner igen honom sedan tidigare från riksdagshuset (han är ledamot av riksdagen). Sannolikt tycker han att han är observerad. Plötsligt vänder han bara på klacken och går hastigt bort i riktning mot Gust. Adolfs torg. Min medarbetare följer efter honom på ca 30 meters avstånd. Mannen viker till höger första tvärgat-

an och går ner mot Drottninggatan. Min medarbetare försvinner efter honom. Den prostituerade kvinnan står kvar på gatan och tittar efter sin kund. Hon verkar mycket förvånad. Jag går fram till henne och frågar: "Vad ville farbrorn då?" Hon är sur och vänder sig bort: "Vad fan tror du?" Jag försöker prata med henne men hon går ifrån mig och sneddar tvärs över torget. Under tiden har min medarbetare kommit tillbaka. Han har följt efter kunden ner på Drottninggatan men när han vikit runt hörnet är kunden försvunnen. Vart är okänt. När vi bestämmer oss för att leta upp flickan igen är hon också försvunnen.

Senare försök att få kontakt med kvinnan misslyckas. Jag har helt enkelt inte fått tag i henne, och polisen har inte kunnat hjälpa mig genom att jag inte vet vad hon heter (annat än i förnamn).

Min sammanfattande bedömning är den att det varit fråga om en klar prostitutionkontakt där sannolikt kunden skrämts iväg genom att han tyckt sig observerad. Mycket talar också för att han avsåg att bege sig in i riksdags-hotellet (bl a hans klädsel och promenadvägen). Själv känner jag igen honom och vet att han är ledamot av riksdagen. Nästa dag pekar min medhjälpare ut samme man i vår fotosamling. Jag har självfallet inte sagt något till honom om mannens identitet.

Händelse 3: Onsdagen den 14 februari klockan 0030.

Vid denna tidpunkt sitter jag i min egen bil tillsammans med en person som jag samarbetat med i anledning av denna undersökning. Vi står parkerade på Brunkebergstorg mitt emot riksdagshusets baksida och med bilens "nos" vänd mot Mäster Samuelsgatan. Vid pelarna vid trottoaren står sammanlagt tre olika prostituerade kvinnor. En av dem talar med en man som kommit gående mot oss nerför gatan. Jag tittar på dem i bilens backspegel. Kvinnan känner jag igen sedan tidigare (prostituerad, svenska, 22 år, narkotikamissbrukare). Mannen har jag aldrig sett tidigare men jag har mycket goda möjligheter att iaktta honom, vilket jag också gör (vid den här tidpunkten var jag också mycket observant just på "fottorskarna" med tanke på de händelser som inträffat 14 dagar tidigare).

Medan jag sitter och tittar kommer de överens och går tillsammans framför min bil och passerar över gatan vid övergångsstället. Därefter går de på trottoaren framför riksbanken, över gatan och fram till hotellentrén. De

står med ryggen mot mig och jag kan inte se om mannen öppnar med nyckel. Jag får för mig det. Däremot håller han upp dörren åt henne när de går in. Jag kör ner bilen och ställer mig utanför riksbanksentrén. När jag parkerat lämnar jag bilen (mitt sällskap sitter kvar) och går fram till hotellentrén där jag känner på dörren. Den är låst. Det är tänt i vestibulen men jag kan inte se någon person inne i vestibulen. Ingen vakt i båset.

Jag går tillbaka och sätter mig i bilen och pratar med mitt sällskap medan jag väntar. Klockan 0100 kommer den prostituerade kvinnan ensam ut genom hotellentrén (jag har antecknat exakt tid bl a beroende på att jag tyckte att det dröjde och började bli orolig). När kvinnan gått över gatan mot min bil kliver jag ur och frågar om vi inte kan pratas vid. Hon samtycker och kliver in i baksätet. Sannolikt tror hon att jag är kund. Hon hälsar på mitt sällskap som hon känner. Nu är hon lite ungrande. Jag talar om vad saken gäller. "Jag är jävligt intresserad av din torsk". Spontant säger hon, "skall jag snacka vill jag ha stålar". Jag svara inte på det. Frågar istället om det var en "stamtorsk". Hon svara inte utan skakar bara på huvudet. Plötsligt säger hon igen, "om vi skall snacka vill jag ha stålar. Är du från Fibban?" (Fib-Aktuellt). Jag talar om vem jag är. Nu är hon mycket ovillig. "Jag skiter i dig. Hur fan kan du känna såna där (till mitt sällskap)". Hon knuffar på min stolsrygg för att komma ut "Flytta på dig tjockis". Därefter kliver hon ur bilen. Tittar på mig och säger "Hej med dig". Och går tillbaka till sin plats vid pelarrader.

Jag har varit på henne vid två senare tillfällen och försökt prata. Det enda som hon sagt med anknytning till själva händelsen är följande "Sånt står ju i varenda tidning". Jag har pratat med ett par andra flickor som känner henne men de har inget att säga. Jag tror mig ha identifierat den aktuella kunden som riksdagsledamot. Skälet till att jag inte är helt säker är att det går tre veckor mellan händelsen och identifikationen.

Min sammanfattande bedömning är den att sannolikt har en riksdagsman haft samlag på sitt hotellrum med den aktuella prostituerade kvinnan.

Händelse 4: Slutet av mars klockan 0030 ca.

Vid detta tillfälle har jag själv inte varit med (jag befann mig då i USA). Observationen har gjorts av två polismän från Stockholmspolisen (som samarbetat med mig vid den aktuella undersökningen). Jag har fått en utförlig

beskrivning av den aktuella händelsen vid två olika tillfällen. Beroende på att jag önskar att observatörerna skall vara anonyma har jag heller inte angett exakt datum. Förutsatt att deras anonymitet skyddas kan de dock tänka sig att överlämna sina anteckningar om den aktuella händelsen. Händelsen är således helt klarlagd. Såväl kvinnan (en svensk prostituerad i 20-årsåldern, narkotikamissbrukare), som hennes kund är identifierade. Kvinnan har talat med observatörerna och berättat om den aktuella händelsen. Däremot har hon inte varit villig att identifiera sin kund vid foto-konfrontation.

Observatörerna anser det helt styrkt att en identifierad riksdagsman vid det aktuella tillfället haft samlag med en känd prostituerad kvinna på sitt bostadsrum i riksdagshuset.

En avslutande kommentar. Hur pass vanliga är händelser av den här typen? Inte särskilt vanliga enligt min bedömning. Jag skulle tro att det rör sig om en mycket begränsad grupp av riksdagsmän (i storleksordningen något tiotal) som har dessa kontakter. En av de utpekade har tidigare förekommit i ett liknande sammanhang. Då angavs han som kund av en prostituerad kvinna till ett par reportrar från TV som arbetade med ett program om prostitutionen på Malmskillnadsgatan.

Tabellbilaga

I. Koppleri/främjande av otukt

- tabell I. Anmälda och uppklarade brott 1965 - 1979
Hela landet
- tabell II. Anmälda brott i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt 1965 - 1979
- tabell III. Uppklarade brott i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt 1965 - 1979
- tabell IV. Antal dömda personer efter huvudbrott och huvudpåföljd 1965 - 1979
- tabell V. Antal dömda personer till fängelse efter fängelsetidens längd 1965 - 1979
- tabell VI. Anmälda brott efter månad för anmälan 1965 - 1979. Hela landet.

II. Förförelse av ungdom

- tabell VII. Anmälda och uppklarade brott 1965 - 1979
Hela landet.
- tabell VIII. Anmälda brott i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt 1965 - 1979
- tabell IX. Uppklarade brott i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt 1965 - 1979
- tabell X. Antal dömda personer efter huvudbrott och huvudpåföljd 1965 - 1979
- tabell XI. Anmälda brott efter månad för anmälan 1965 - 1979. Hela landet.

Tabell I. Anmälda och uppklarade brott¹⁾ (koppleri/främjande av otukt) i hela landet 1965 - 1979.

År	Anmälda	Uppklarade	
		no	%
1965	63	41	71
66	64	47	73
67	51	49	96
68	65	37	45
69	44	21	39
70	47	28	47
71	69	26	38
72	70	36	43
73	54	25	31
74	199	174	84
75	67	40	49
76	64	45	53
77	60	46	77
78	79	51	52
79	117	70	60

1) Uppklarade brott avser brott som anmälts samma år eller tidigare.

Tabell II. Antal anmälda brott i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt, totalt samt andel av anmälda brott i hela landet 1965 - 1979. Koppleri/främjande av otukt.

År	Sthlm	Gbg	Malmö	Totalt	%
1965	25	14	3	42	67
66	27	8	5	40	63
67	16	3	8	27	53
68	24	25	8	57	88
69	15	6	16	37	84
70	16	9	12	37	79
71	23	9	16	38	55
72	25	12	18	55	79
73	22	10	8	40	74
74	15	6	11	36	18
75	17	29	10	56	84
76	18	15	6	39	61
77	12	8	21	41	68
78	27	10	11	48	61
79	26	36	23	85	73

Tabell III. Uppklarade brott (koppleri/främjande av otukt)
i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt
1965 - 1979. Absoluta tal och procent.

år	Stockholm		Göteborg		Malmö	
	n	%	n	%	n	%
1965	19	76	9	64	2	67
66	21	78	8	100	3	60
67	19	100	3	100	6	75
68	8	33	19	76	4	50
69	1	7	4	67	12	75
70	7	44	8	89	10	83
71	4	17	5	56	2	33
72	10	40	12	100	8	44
73	10	45	6	60	4	50
74	6	40	7	100	4	36
75	6	35	7	24	13	100
76	12	67	6	40	14	100
77	11	92	7	87	13	62
78	8	30	9	90	7	64
79	16	62	15	42	11	48

Tabell IV. Antal dömda personer för koppleri/främjande av otukt redovisade efter huvudbrott och huvudpåföljd 1965¹⁾ - 1979.

år	fäng	skyddst	villk	böt	övr	Tot
1965						
66						11
67						6
68						9
69						13
70						32
71						11
72	27	-	8	-	-	13
73	6	1	8	-	1	35
74	8	2	2	1	1	16
75	19	4	5	-	-	14
76	24	2	9	-	-	29
77	23	7	4	2	1	35
78	24	3	4	-	-	37
79	29	3	5	-	1	31
						38

1) Påföljdsfördelning finns ej för åren 1965-71
p g a att brotten då redovisas tillsammans med
andra sedlighetsbrott och alltså inte går att sär-
skilja.

Tabell V. Antal personer dömda till fängelse efter fängelsetidens längd,¹⁾
1972 - 1979.²⁾ Koppleri/främjande av otukt.

år	- 1 mån	1-2	2-3	3-4	4-6	6-12	12-24	24-48	48-
1972	2	5	2	4	2	4	5	3	-
73	-	2	-	2	1	1	-	-	-
74	-	1	-	-	-	5	2	-	-
75	-	5	1	-	5	3	1	3	1
76	2	1	3	-	6	3	8	1	-
77	-	1	1	-	6	9	5	1	-
78	-	1	1	1	7	9	4	-	1
79	-	2	1	2	6	5	11	2	-

1) Avser antal månader

2) Uppgifter från åren 1965-71 finns ej tillgängliga.

Tabell VI. Anmällda brott i hela landet efter månad för anmälan
1965 - 1979. Koppleri/främjande av otukt.

År	Jan	Feb	Mars	Apr	Maj	Jun	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	De	Totalt
1965	10	8	2	4	5	6	2	6	1	7	7	5	63
66	4	5	4	3	5	4	7	6	11	1	11	3	64
67	13	1	3	11	4	2	8	2	3	-	2	2	51
68	3	3	3	6	14	5	6	5	6	5	5	4	65
69	5	11	2	5	2	2	1	4	6	3	1	2	44
70	5	4	6	4	2	8	1	4	1	10	1	1	47
71	4	5	11	14	4	7	1	5	8	6	2	2	69
72	8	6	3	5	2	6	4	6	3	12	10	5	70
73	8	10	9	2	5	2	2	2	3	5	3	3	54
74	10	3	7	3	152	3	2	1	5	5	2	6	199
75	3	4	6	4	6	10	2	7	1	5	11	8	67
76	9	5	12	5	6	5	2	2	-	6	6	6	64
77	3	6	10	4	7	3	4	4	2	15	1	1	60
78	11	8	5	6	5	6	3	6	7	11	6	5	79
79	2	18	19	13	7	5	2	4	8	18	17	4	117

Tabell VII. Anmälda och uppklarade brott¹⁾ (förförelse av ungdom) i hela landet 1965 - 1979.

år	anmälda	uppklarade	
		no	%
1965	120	58	48
66	73	49	67
67	100	75	75
68	13	12	92
69	17	8	47
70	27	17	63
71	10	3	30
72	18	2	11
73	15	8	53
74	146	89	61
75	27	31	100
76	8	7	88
77	22	10	45
78	17	5	29
79	33	29	88

1) Uppklarade brott avser brott som anmälts samma år eller tidigare.

Tabell VIII. Antal anmälda brott i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt, totalt samt andel av anmälda brott i hela landet 1965 - 1979. Förförelse av ungdom.

år	Sthlm	Gbg	Malmö	Tot	%
1965	25	14	3	42	35
66	6	9	2	17	23
67	6	13	5	24	24
68	5	4	1	10	31
69	5	-	3	8	47
70	2	-	4	6	22
71	2	-	2	4	40
72	1	1	-	2	11
73	1	2	1	4	27
74	1	1	-	2	2
75	7	-	2	9	33
76	1	2	1	4	50
77	2	1	3	6	27
78	-	-	1	1	8
79	-	1	-	1	3

Tabell IX. Uppklarade brott (förförelse av ungdom) i
Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt
1965 - 1979. Absoluta tal och procent.

år	Stockholm		Göteborg		Malmö	
	n	%	n	%	n	%
1965	2	8	11	79	14	47
66	5	83	6	67	-	0
67	4	67	7	54	4	80
68	2	40	6	100	-	0
69	3	60	-	0	2	67
70	3	100	-	0	2	50
71	1	50	1	100	-	0
72	-	0	1	50	-	0
73	1	100	-	0	-	0
74	1	100	2	100	-	0
75	4	57	-	0	1	50
76	2	100	1	50	1	100
77	1	50	1	100	1	33
78	-	0	-	0	1	100
79	-	0	1	33	-	0

Tabell X. Antal dömda personer för förförelse av ungdom
redovisade efter huvudbrott och huvudpåföljd
1965 - 1979 ¹⁾

år	fäng	skyddst	villk	böt	övr	Tot
1965	-	-	-	1	-	1
66	-	-	-	5	-	5
67	-	-	-	3	-	5
68	-	-	-	2	-	3
69	-	-	-	3	-	3
70	-	-	-	3	-	3
71	-	-	-	-	-	-
72	-	-	-	1	-	1
73	-	-	-	1	-	1
74	-	-	-	4	-	4
75	-	-	-	5	-	5
76	-	-	-	1	-	1
77	-	-	-	1	-	1
78	-	-	-	-	-	-
79	-	-	1	-	-	1

1) Uppgifter om samtliga påföljder finns ej för
åren 1967-68.

Tabell XI. Anmälda brott i hela landet efter månad för anmälan
1965 - 1979. Förförelse av ungdom.

År	Jan	Feb	Mars	Apr	Maj	Jun	Juli	Aug	Sept	Oktober	Nov	Dec	Totalt
1965	13	14	4	10	12	7	9	10	14	14	7	6	120
66	6	4	10	3	6	10	7	4	3	11	4	5	73
67	8	8	6	24	3	12	10	5	4	4	9	7	100
68	3	1	1	-	3	1	2	1	-	-	1	-	13
69	2	1	2	3	1	-	-	3	1	2	-	2	17
70	4	1	1	2	14	-	1	1	1	1	-	1	27
71	2	1	-	-	-	-	1	1	-	2	2	1	10
72	11	1	1	2	1	-	-	-	1	-	1	-	18
73	-	1	1	2	1	-	-	4	1	2	1	2	15
74	2	-	126	-	-	3	8	-	2	3	1	1	146
75	-	1	-	3	-	-	-	14	1	2	4	2	27
76	-	1	1	1	-	-	1	1	2	-	-	1	8
77	4	4	4	1	5	-	1	-	2	-	1	-	22
78	1	2	-	-	1	4	-	-	7	1	1	-	17
79	-	16	2	1	2	-	1	-	-	3	8	-	30

CANON
 RIVLÖS
 Papper
 506
 909/83

10/10/10
/

